

Joutohetkinä III.

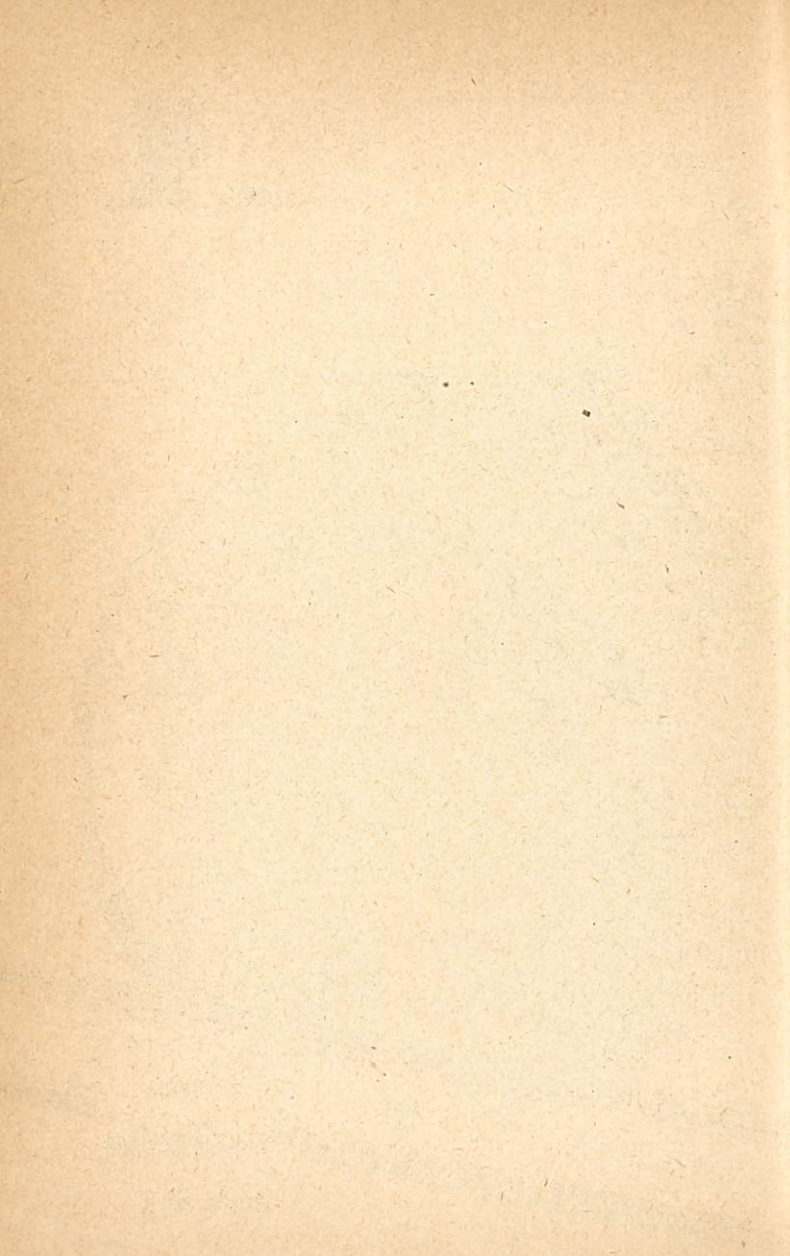

ROBINPOIKA

* Suomensi Aatto S. *

PORVOOSSA.
Werner Söderström.
Hinta 65 p.

ROBINPOIKA.

DEFOËN ROBINPOIKA CRUSOË TEOKSESTA

NUORISOLLE MUKAILI

G. MENSCH.

SUOMENSI

AATTO S.

PORVOOSSA,
WERNER SÖDERSTRÖM.

Kokoelmaa

Joutohetkinä, huvittavaa lukemista pojille, on ilmestynyt

- I. Petter Simpel. Marryatin mukaan. 60 p.
- II. Setä Tuomon tupa. Beecher Stowen mukaan. 65 p.
- III. Robinpoika. Nuorisolle mukaeltu. 65 p.

Piakkoin ilmestyy:

- IV. Rehti Jaakko. Marryatin mukaan. 65 p.
-

Ensimmäinen luku.

Robinpoika karkaa vanhempainsa luota.

uonna 1632 synnyin minä Lontoossa ihmisten ilmoille Isäni, nimeltä Kreutznaër, oli varakas kauppias. Hän oli synnyltään saksalainen, kotoisin Bremenistä, ja äitini englantilainen Robinsonin suvusta. Siitä syystä napurimme yhdistivät molemmat nimet ja sanoivat minua Robinpoika Kreutznaëriksi tai ääntämällä Englannin kielen mukaan Robinpoika Krusoëksi. Äitini rakasti minua, ainoata poikaansa, mitä hellimmästi ja jätti paljonkin minun kepposiani huomaamatta; isäni puolestansa oli vakava ja ankara ja vaati järjestystä kaikessa. Kuin milloin tein jonkin kevytmielisen kepposen, osasi armas äitini rukouksillansa ja kyynelillensä säilyttää minua vitsoilta, jotka kuitenkin olisivat olleet minulle niin erittäin tarpeelliset. Tapahtuipa usein niinkin, ett'ei isäni ensinkään tietänyt minun kuljeskelevan Thames-joen rannoilla sen sijaan, että olisin siivosti ollut koulussa, tai että minä pistin kirjani laatikkoon lukematta läksyjäni ja etsin leikki-toverieni seuroja. Laajalti toimivana kauppiana oli hän usein matkoilla ja kotona ollessaan enimmäen konttorisansa, siten jättäen minut tykkänään äitini hoitoon; mutta hän lellitteli minua liaksi, eikä voinut lainkaan vastustaa,

kuin houkuttelin häneltä lupaa mennä leikkimään tai soutelemaan.

Välistä isäni minua vakavasti nuhteli. „Rakas poikani“, lausui hän silloin, „sinusta ei milloinkaan tule mitään kunnollista, ell’et ole ahkera ja säännöllinen, ell’et taivu koulun ja kodin tapoihin, vaan huolimatta vanhempiesi rakkaudesta ja opettajiesi vaivoista laiminlyöt heidän käskyjensä. Usko minua, rakas poikani,“ lopetti hän aina varoituksensa „ken nykyään tahtoo rehellisenä syödä leipäänsä, palvella lähimmäistensä ja viettää Jumalalle otollista elämää, hänen täytyy jo aikaisin alkaa valmistautua siihen ja kaikin voimin ryhtyä työhön. Mitä nuorena oppii, sen vanhana muistaa.

Isäni oli perin kunnan mies ja jokainen hänen sanansa liikutti sydäntäni. Minä itkin silloin katkeria katumuksen kyyneliä ja päätin vakavasti parantaa itseäni; minä suutelin isäni kättä ja lupasin tulla kuuliaiseksi pojaksi. Mutta muutaman päivän kuluttua unhotin hänen hyvät opetusensa ja olin taasen sama vallaton poika kuin ennenkin.

Jo aikaisin syntyi minussa erinomainen mieltymys merielämään. Minä vuoleksin viikkokausia veitselläni kaarnanpalasesta venettä. Sitte pistin muutamia puikkoja siihen mastoiksi, panin rihmaa touveiksi ja kiinnitin niihin paperia purjeiksi. Kuin pieni alus tuulessa uiskenteli Thames-jokea alas, olin täynnä iloa. Tai istahdin tovereineni veneesen ja tartuin airoihin tai peräsimeen; usein otin myöskin salaa äitini lakanoita ja levitin ne purjeiksi. Tuuli paisutti ne ja vei minua pitkin jokea, minä riemuitsin ilosta ja uneksin jo merielämän seikkailuista ja uuden maailman ihmeistä, joita tahdoin käydä katsomassa. Kuin isäni laivat saapuivat satamaan, houkutteli vastustamaton vetovoima minua menemään niitä tarkastelemaan. Minä kävin kaikki nurkat ja sopet, kiipesin köysiä myöten ylös mastoihin, olin apuna ruuan valmistamisessa ja kajuutan siivoamisessa, tein työtä laivamiesten kanssa heidän purkaessansa lastia ja lauloin heidän mukaansa yksitoikkoisia

lauluja, joilla he huvittelivat tehdessänsä työtä. Ja kuin he nostivat ankkurin ja laiva läksi matkalle paisunein purjein, seurasivat sitä ikävöivät katseeni ja kyyneleitä nousi silmiini surusta, että minun täytyi jäädä kotiin.

Äitini olisi mielellään tehnyt minusta lainoppineen, isäni puolestaan tahtoi minua oppimaan hänen luonansa kauppainta. Mutta minulla ei ollut vähintäkään halua tulla muuksi kuin merimieheksi. Minua houkuttelivat vieraat maat ihmeellisine elävineen ja kasveineen, minä iloitsin merielämän vaaroista, myrskyistä ja jättiläislaineista, toivoin taistelua ja voittoa, kuvittelin mielessäni kaikenlaisia seikkailuja, minä tahdoin voittaa merirosvoja, löytää uusia kultamaita, murtaa jäämeren jäävuoria ja löytää pohjoisnavan ja mitä kaikkia ne lapselliset tuumat lienevät olleetkaan. Kuin isäni kerran otti minut mukaansa huvimatkalle meren rannalle, jaksoin iloissani ja riemuissan, tuskin malttaa mieltäni ja olla hypäämättä laineihin, niin syvästi liikutti minua aava meri valkoisine purjeineen, joita välkkyi kaukana ulapalla.

Isäni usein puheli monta vakavaa ja järkevää sanaa. Hän sanoi: „Rakas poika, opi ensin jotakin kunnollista, sillä laivamieskin tarvitsee kaikenlaisia opintoja. Kyllä aikaa myöten nähdään, mitä sinusta vielä voi tulla. Vielä on ruumiisi liian heikko kestämään kovaa merimiehen elämää.“ Mutta armas äitini halaili minua ja itkien rukoili minua jättämään kaikki merimiehen tuumat sikseen.

Jokapäiväinen kuljeksiminen satamassa ja pitkin rantaa vain enensi haluani merimieheksi, ja vastamielisyteni ikäviä koulutöitä kohtaan kasvoi kasvamistaan. Heti koulusta tultuani heitin kirjat nurkkaan ja riensin satamaan. Kunhan koulu aika kerran on ohitse, arvelin silloin minä rupean, minun täytyy päästä merimieheksi.

Vielä kerran saivat isäni vakavat sanat ja hellän äitini innokkaat rukoukset herkässä mielessäni vaikutusvaltaa. Täytettyäni viisitoista vuotta piti minun lopettaa

koulunkäyntini ja valita] elämäni ura. Silloin huusi isä minut luoksensa ja äitini seisoj vieressä kyyneleet silmissä. „Rakas poikani,“ lausui isäni liikutetulla äänellä, „sinun pitää nyt astua tärkeä ja päättävä askel. Sinun pitää itse määrätä tulevan elämäsi ura ja me puolestamme annamme sinun vapaasti valita, tahdotko tulla merimieheksi vai kauppiaaksi. Kuule kuitenkin vanhempiesi neuvo, sillä me emme tarkoita muuta kuin parastasi ja me olemme panneet kaiken toivomme ainokaiseen poikaamme.“ Siinä rupesi äitini ääneen itkemään ja minä lankesin nyyhkien hänelle kaulaan. „Jos menet merille,“ jatkoi isäni, „odottaa sinua kaikenlaiset vaarat ja vaivat, joita et voi kestää. Kivulloinen kun olet, uupuisit niissä eikä taitosi ja tietosikaan ole riittäväiset tekemään sinusta kunnollista merimiestä. Mutta jos tahdot ryhtyä kauppatoimiin, voimme me vielä kauan auttaa sinua työllä ja neuvolla, me voimme hoidella terveyttäsi ja antaa sinulle tilaisuutta lisäämään tietojasi. Ja kuin kerran pääset niin pitkälle, että voin jättää kauppatoimeni sinun käsiisi, niin teen sen ilolla. Sinä voit silloin viettää huoletonta elämää. Mutta jos et tahdo seurata neuvoani, niin saat varmaan kerran katua.“ Minä olin niin liikutettu niistä sanoista, että itkin ääneen ja päätin vakavasti valita isäni neuvon mukaan. Jätin siis hyvästi kultavuorille ja palmumetsille, jotka kuvittelivat mielessäni, ja aloin työskennellä isäni kauppakonttorissa. Vaan henki se vain oli altis; kohta minä jälleen kuljeskelin rannoilla ja entinen haluni merelle palasi uudestaan, vieläpä paljon voimakkaampanakin kuin ennen. Samoin, kuin muuttolintu levottomasti hypiskelee häkissänsä muuttoajan lähestyessä, kuljin minäkin satamassa. Kuin 1648 vuoden alussa laivaliike uudestaan alkoi, voin tuskin enää pysyä ahtaassa kauppakonttorissa. Numeroiden sijassa, joita minun oli kirjoittaminen kauppa-kirjoihin, tanssivat laivat silmissäni, minä luulin näkeväni valkoisia purjeita liehuvan tuulesa ja kuulevani hauskoja merimiesten lauluja. Silloin veti vastustamaton voima

minut laivarantaan ja minä oikein ahmimalla katselin laivoja ja merimiesten työtä niissä.

Erään kerran astuin ajatuksissani pitkin laivarantaa. Ilma oli kirkas ja raitis ja lähdölle sopiva tuuli oli ruvennut puhaltamaan. Edessäni oli tusinoittain mitä muhkeimpia laivoja valmiina lähtemään sopivan tuulen aikana. Siellä täällä järjesteltiin purjeita, toisaalta kuului puoleksi alakuloinen, puoleksi iloinen oo-hoi! laivamiesten hina- tessa lastia laivalle. Täällä oli toimeliasta kiirutta ja huutoja jollekin ohi rientävälle tutulle: „olkoon onneksi!“ tuolla heiluteltiin nenäliinoja ja lakkeja jäähyväisiksi. Kaikkialla oli eloa ja iloa, minä yksin olin suruissani ja sydäntäni kirveli, kun en voinut päästä mukaan. Silloin kuulin takanani huudettavan: „Robinpoika, Robinpoika! tule mukaan.“ Minä käännyn, ja huutaja oli entinen kou- lukumppanini Henrik Shmith. „Havannaan, Robinpoika,“ huusi hän minulle iloisesti, „tahdotko tulla mukaan?“

„Sinäkö, Henrik?“ kysyin. „Tahdotko ottaa minut?“

„Tule vain, mutta joutuun,“ vastasi hän, veti minut porraslaudalta laivaan ja, osoittaen sormellaan laivanruu- maan vieviä tikapuita, lausui kuiskaten: „Joutuin piiloon, kunnes huudan sinua.“

Tuskin tiesin, mitä minulle tapahtui. Olin menet- tänyt malttini kokonaan; minä unhotin vanhempani, vel- vollisuuteni; kaikki haihtui siihen riemuun, että nyt, nyt- hän on minulle avoinna avara maailma, johon niin kauan olin ikävöinyt. Kuitenkin hengitin raskaasti ja katselin kysyväisesti Henrikkiä silmiin, voimatta lausua sanaakaan. „Joutuun!“ kuiskasi hän, „ennen kuin he tulevat.“ Kii- reesti astuin tikapuita alas ja löysin arkkujen ja laatik- kujen, köysien ja purjeiden välistä piilopaikan, johon istahdin. Koko ruumis vapisi ja sydäntäni ahdisti, mutta minulla ei enää ollut miettimisen aikaa. Kohta kuului askeleita pääni päältä, minä kuulin käskettävän: „Köysi irti! nostakaa purjeet!“ Alkoivat kaikkiilla vilkasta elämää, tikapuut vedettiin ylös, muutamia arkkuja viskattiin vielä

alas ja luukku pantiin kiinni ja lukittiin. Niinpä olin vangittuna pimeässä ruumassa.

Ei kestänyt kauan ennen, kuin laiva joutui liikkeelle. Aallot loiskivat salaperäisesti laivanlaitaa vasten ja minulla oli aikaa miettiä tilaani. „Oi armas äitini,“ huudahdin kerta toisensa jälkeen, „mitähän sinä sanot? Kuinkahan isä minua etsii, vaan turhaan!“ Silloin hypähdin ylös ja tahdoin pois, mutta loukkasin päätäni, kirstut olivat tielläni enkä pimeässä päässyt eteen päin. Lisäksi pelkäsin laivaväkeä ja jäin piilopaikkaani. Taasen rohkasin mieleni ja huusin yhä kovemmin, huusin apua: „Henrik, Henrik!“ Mutta ei kukaan kuullut minua, tuuli suhisi purjeissa ja aaltojen loiskina kuului korvissani.

Te, rakkaat lapset, jotka lulette tämän kertomuksen, moittikaa kevytmielisyyttäni niin ankarasti, kuin suinkin voitte — minä olen sen ansainnut! Ja rangaistus tuli-kin pian.

En tiedä, kuinka kauan lienen maannut pimeässä laivanruumassa. Uuvuksissa itkusta ja huutamisesta nukuin sikeään uneen. Herätessäni vaivasi minua kova nälkä, mutta etsimisestäni ja huutamisestani ei ollut vähintäkään apua; minun täytyi mukautua ja tyytyä kohtalooni sekä olla iloinen, että edes osasin pehmeälle tilalleni takaisin.

Viimein koitti pelastuksen hetki. Kuulin luukku avattavan, valonsäde tunkeutui pimeään yöhöni. „Robinpoika,“ kuului Henrikin tuttu ääni, „tule ylös, kapteeni tahtoo puhutella sinua.“ Tikapuut laskettiin alas ja minä nousin vavisten kannelle. Siinä seisoi kaikki laivaväki ja pilkallisesti nauraen katseli minua. Ainoastaan Henrik ja minä seisomme siinä syyllisinä, silmät maahan luotuina.

„Sinäpä oiva poika,“ huusi minulle kapteeni, „kun noin karkaat vanhempiesi luota ja tuotat heille suruja ja huolia! Mutta odotapas, poikaseni, kyllä minä sinut opetan tottelemaan Jumalaa ja vanhempiasi. Viekää hänet vain kajuuttaan. „Ja tuo tuossa,“ sanoi hän kääntyen Henrikin puoleen, „joka on hankkinut meille tänne vete-

lehtijän ja leivänsyöjän, hänet on paras asettaa puolelle ruokamäärälle. Kokki ottakoon molemmat veitikat kyökiin haltuunsa ja antakoon heille raskaimmat työt, vaan ainoastaan puoli annosta ruokaa.“ „Ei, herra kapteeni,“ huudahdin minä, laivamiesten viedessä minua pois, „minä yksin olen syyllinen, antakaa minun myöskin yksin kärsiä rangaistus!“

„Pois!“ ärjäsi kapteeni.

Hänen tultuansa kajuuttaan odottelin minä kovaa tuomiota. Mutta hän vain mutisi: „Vielä rukoilla sen hulivilin edestä! Hän olisi voinut olla sinua järkevempi.“ Sitte käski hän minua heti kirjoittamaan vanhemmilleni ja kertomaan heille kaikki; hän lupasi toimittaa kirjeen Madeirasta menemään postissa Lontoosen ja itse lisätä, mitä katsoi tarpeelliseksi.

Kuin kirje oli kirjoitettu, luki hän sen tarkkaan ja lähetti minut kyökiin. Tuskissani en ollut tohtinut kysyä häneltä mitään; päästyäni kannelle huomasin olevamme jo aavalla merellä. Ylt'ympärillämme ei näkynyt muuta kuin taivasta ja vettä. Kyökissä tarjosi Henrik minulle suuren talrikillisen lihaa ja kehoitti minua rohka-semaan mieltäni, ei kapteeni muka ollut niin paha, kuin näytti. Mieleni huojentui ja minä aloin luottaa siihen, että vanhempani saavat kirjeestäni tietoja minusta ja ovat huoletta, kunnes palajan. Pahaksi onneksi ei kirjeeni milloinkaan saapunut heidän käsiinsä.

Toinen luku.

Robinpoika joutuu saarelle.

Niin olin siis kokkipoika kapteeni Merksin kuljetettavalla kauppalaivalla Isabellalla, joka lastattuna kankailla ja muilla tehtaantuotteilla purjehti Havannaan. Kokinpalvelus ei ollut ensinkään liian raskas ja puoli ruokamäärä, jonka kokki meille punnitsi, ei ollut varsin pieni; Henrik sitä paitsi osasi aina silloin tällöin hankkia meille jonkun herkkupalan. Kapteenin jätettyä Madeirassa kirjeeni Englantiin purjehtivaan laivaan oli raskain suruni aihe lopussa ja minä iloitsin sydämmeni pohjasta kaikesta uudesta, mitä sain nähdä ja kokea. Kotona aioin sitte kertoa vanhemmilleni kaikki, mitä olin kokenut, ja lohduttelin itseäni luulolla, että he antaisivat minulle anteeksi ja viimein hyväksyisivät taipumukseni, joka yhä vain oli merielämään.

Mutta ah, miten toisin kaikki kävi. Miten kovasti sain vielä maksaa kevytmielisyyteni! Ei kukaan ole koskaan saanut kärsiä niin pitkää rangaistusta niin ajattelemattomasti ja äkkiä tapahtuneesta rikoksesta.

Matkamme kävi kolmatta kuukautta erittäin hyvin. Mutta äkkiä tuli toista. Kaakkoiselle taivaan rannalle nousi keveä pilvi, jota perämies huolestuneesti tarkasteli. Kohta se suureni ja peitti nopeasti taivaan, muuttuen yhä

mustemmaksi. Ilma oli viileä ja epäilyttävä, hiljaisuus vallitsi vedenpinnalla; välistä vain tuli tuulenpuuska ja heti taas kuollen jätti entisen kammottavan hiljaisuuden vallitsemaan. Mutta merellä vyöryi korkeita aaltoja; delfinejä ja kaloja hyppeli ylös meresta ja lokit lentelivät kammottavasti ilmassa.

Laivalla ryhdyttiin varokeinoin uhkaavaa myrskyä vastaan. Kapteeni komensi: „Joka mies kannelle!“ Pienemmät purjeet kiinnitettiin, suuret pienennettiin, kaikki irtain tavara kannella sidottiin kiinni, mastonhuiput ja ylemmät raa'at laskettiin alas. Kapteeni pysyi kannella ja asetti kaksi miestä pitämään perää.

Yht' äkkiä ennätti meidät myrsky ja nosti vinkunan nuorissa. Kaukaa jyrisi ukkonen. Kaikki purjeet pantiin kokoon. Siitä huolimatta syöksyi Isabella eteen päin kuin hurjistunut kilpajuoksija ja kiikkui aalloilla kuin pähkinän kuori. Milloin se syöksyi syvyyteen ikään kuin etsien meren pohjaa, milloin hypähti korkealle ja sitte taasen alas. Aallot nousivat yhä korkeammiksi ja niiden harjoilta ryöppysi valkoinen vaahto kohti pilviä, niin että taivas näytti sekaantuvan veteen. Synkät ukkospilvet pimmittivät] päivän, kirkkaat tulet lentelivät ristiin rastiin ilmassa, luoden helakkaa valoa hurjistuneille aalloille. Satoi virtanaan ja kuin lisäksi lakkaamatta kuului kovaa jyrinää, luulin maailman lopun olevan käsissä.

„Kova on tuuli, kapteeni,“ lausui perämies, „mutta Isabella kestää kuitenkin.“

Kapteeni ei vastannut; hän ehkä ei voinut tuulen vinkunalta kuulla tahi ei ollut halukas puhelemaan. Mutta Isabella ei näkynyt myöntävän perämiehen puhetta todeksi, sillä se tärisi ja hirret paukkuivat ikään kuin ollen katkeamaisillaan. Yhä kiihtyi vielä tuulen voima, ja mastonhuiput sukelsivat jo aaltoihin.

Koko ruumiini vapisi, sillä minä muistelin isää ja äitiä ja omatuntoni soimasi minua. Tuskissani menin

kannelta ruumaan ja sieltä astuin jälleen ylös; en saanut missään rauhaa.

Kuusi päivää kesti myrsky ja minä olin siitä ihan huumauksissa; mutta sisällinen ääni minussa puhui vielä selvempää kieltä kuin pauhaava myrsky. Pitkä rangaistus, joka minua odotti, oli nyt alkanut.

Kuudentena päivänä alkoi Isabella vuotaa, vesi nousi yhä korkeammalle ruumassa, vaikka kaikki väki teki työtä pumpuissa. Mastot hakattiin poikki ja heitettiin mereen, tuul'ajolla kulki laivan runko aavalla merellä. Ei ollut vähintäkään toivoa laivan pelastumisesta, hyvä jos ihmistenkään. Kapteenin arvelun mukaan olimme Karaibinmerellä; jos hurja meri meidät säästikin, oli meillä pelkojoutua villien ihmissyöjäin käsiin.

Henrik kuljeksi kalpeana ja peloissaan, hän tuskin uskalsi katsahtaa minua silmiin. Laivamiehet uupuivat pumppuamisesta ja heittivät turhan työn. Muutamat heittäytyivät polvilleen ja rukoilivat, toiset veisasivat, toiset etsivät tavaroitansa kokoon, rohkeimmat pysyivät kapteenin luona, joka panetti veneet kuntoon.

Äkkiä kuului ilohuuto, joka elähytti kaikkien mielet. „Maa!“ kuului huuto ja kaikki toistivat iloisesti: „Maa! Maa!“ Mutta samassa tähti laiva ja oli kiinni, se oli joutunut korallikarille. Aallot vierivät pauhaten vasten sen laitaa, ne vierivät edelleen kannen ylitse, vieden mukanaan yhden veneen. Kapteeni lasketti viimeisen veneen veteen, kaikki syöksyivät siihen suinpäin. Tosin se oli liian pieni kahdellekymmenelle hengelle, mutta se oli ainoa toivomme, sillä laiva saattoi minä silmänräpäyksenä hyvänsä särkyä.

Me sousimme kaikin voimin, ammensimme käsillämme ja hatuillamme vettä, jota tulvi sisään; soutajia vaihdettiin tuon tuostakin; muuten koetimme rohkaista toinen toistamme. Yht' äkkiä tuli suunnattoman korkea aalto meitä vastaan, hengittämättä katselimme sitä kuoleman tuskissa; se syöksyi veneeseemme, kaatoi sen ja

nieli meidät kaikki. Syöksyessäni märkään hautaan oli ainoa ajatukseni armaat, kunnan vanhempani. Minua ei odottava kuolema pelottanut, vaan katumus, syvä katumus ajattellessani surua, jota tuotin vauhemmilleni. „Mitähän he sanonevatkaan,“ ajattelin, „kuin saavat kuulla Isabellan haaksirikon? Ei kukaan ole osoittanut minulle niin paljoa hyvyyttä kuin he eikä mikään ole heille katkerampi kuin heidän ainoan poikansa kuolema. Minä olin heidän paras toivonsa ja nyt olen muuttunut heidän katkerimmaksi suruksensa!“

Vähitellen hämmentyivät ajatukseni sekaviksi ja hämäriksi, minä nousin vedenpinnalle ja vaivuin jälleen alle, minä ojensin käteni, ikään kuin tarttuakseni johonkin pelastavaan esineeseen — ja silloin tapasivat käteni jotakin. Airo se oli, tajuttomasti tartuin siihen ja pidin siitä kiinni.

„Armaat vanhempani!“ se oli viimeinen ajatukseni, sitte menetin tuntoni. Jälleen tointuessani riipuin kalliolla suonenvedon tapaisesti pidellen siitä kiinni. Takanani hyökyivät aallot. Äkisti kohosin korkealle ilmaan ja lensin kallioiden yli mantereelle, johon jäin tunnettomanamakaan.

Varmaankin makasin siinä melkoisen kauan; viimein heräsin ja katselin ympärilleni. Missä olin? Kauhistuen hypähdin ylös ja tajusin heti tilani. Tuossa aava meri, jossa vielä laineet hurjasti pauhasivat. Ei missään jälkeäkään laivastamme, ei missään venettä eikä ihmistä, kaikki kumppanini olivat hukkuneet. Takanani outo maa uhkuva mitä rehevintä ja komeinta kasvullisuutta, mutta minä en tuntenut sen puita enkä ruohoja. Kirjavat linnut, jotka kiikkuivat oksilla tai huutaen lensivät edes takaisin, melkein pelottivat minua. Missä olin? Minä katselin itseäni, vaatteistani tippui vettä, hiukseni riippuivat pörrössä silmilläni, jäseniäni pakotti ja nyt aloin tuntea viluakin.

Olinko minä siis yksin pelastunut tuosta märjästä haudasta? Minäkö yksin olin kaikista jäänyt elämään?

Niin, niin oli! Lankesin polvilleni, ojensin käteni kohti taivasta ja kiitin ääneen armollista luojaani.

Siitä sain lohdutusta ja voimaa heikkoon sydämeeni. Ja minä tarvitsinkin hyvin rohkeutta, sillä kauheat ajatukset rupesivat sydäntäni ahdistamaan. En nähnyt missään päin ihmisasuntoa, istutusta, puutarhaa enkä yleensä asutuksen merkkiäkään, kaikki rehotti itsestään ja itsekseen. Pitikö minun jäädä ihan yksin tähän vieraasen maahan? Mistä saisin elatukseni? Mistä suojaa? Kenties oli petoeläimiä metsässä, ehkä villiä ihmisiäkin, jotka minut tappavat ja syövät! Minulla ei ollut aseita vastustaa heitä, ei työkaluja viljellä maata tai rakentaa itselleni asuntoa. Mitä minusta tuleekaan? Pelosta en ollut tohtia liikahtaa paikastani. Jokainen ääni peljätti minua. Viimein pakotti jano minua liikkeelle, minun täytyi mennä etsimään lähdetä. Onneksi löysin kirkkaan puron, jonka hyvä vesi loristen juoksi alas kalliolta, ja sillä virkistin itseäni. Mikä kallis juoma! Ja miten se minua elähytti! Lisäksi paistoi laskeva aurinko kirkkaasti ja lämmitti minua. Nälkä ei minulla ensinkään ollut, väsymys oli riistänyt minulta kaiken ruokahalun, mutta minä halusin levolle ja etsin sopivaa makuupaikkaa. Lähelläni ei ollut mitään luolaa, ei mitään kallionsärmää enkä tohtinut astua etemmäksi sisämaahan. Valmistin sen tähden itselleni vuoteen lehdistä erään pensaan alle. Sieltä täältä löysin suuria palmunlehtiä, joista sain hyviä peitteitä. Perin väsynyt kun olin, laskeusin lehtitilalle ja peitin itseäni kootuilla lehdillä, miten voin. Mutta äkkiä hypähdin ylös. „Ei,“ arvelin, „ei sovi niin. Voihan jaguaari syödä minut kuin tulee yöllä metsästä lähteelle juomaan. Voihan kalkkakäärme kietoutua ympärilleni ja kuolettavasti pistää minua nukkuessani. Ei, minun täytyy tehdä kuten linnutkin, nukkua puun oksalla. Kiipesin oksaiseen puuhun ja öysin paikan, jossa voin hyvin istua, jopa nojautuakin toiseen oksaan. Piilossa oksien välissä tunsin olevani turvassa, ja vaikka vilu minua vaivasikin, tahdoin kuitenkin

ennen kärsiä sitä kuin antautua hengenvaaran alaiseksi. Huono tila minulla oli. Milloin pakotti selkääni, milloin jalkoja, ja käsivarret, joilla vuorotellen pidin kiinni puun rungosta, ett' en putoaisi, väsyivät aikaa myöten. Vähäväliä heräsin. Näin unta pedoista, jotka ajoivat minua takaa ja joita kaikin tavoin koetin paeta; he saavuttivat minut ja jättiläiskissan tapainen peto, kieli letkallaan ja suu irvessä, hyppäsi päälleni. Minä huudahdin ääneen, kumarruin eteen päin ja olin vähällä pudota puusta. Minun täytyi riisua nuttuni ja sitoa sen hihoilla itseni kiinni oksaan. Huonoa yötä vietin, sillä minä vapisin vilusta, minä vapisin jokaisesta melusta, kaikkia jäseniäni pakotti, ja mikä oli vielä pahempi! sisällinen ääni sydämessäni puhui liian selvää kieltä, että olisin saanut rauhaa.

Oi rakkaat nuoret lukijani! Te ette vielä tunne enkä minäkään sitä ennen tietänyt, kuinka katkera katumus on! Minusta se tuntui yhä katkerammalta, mitä enemmän muistelin lapsuuteni onnellisia päiviä ja vanhempieni hyvyttä ja rakkautta. Miten mielelläni nyt olisinkaan ollut heidän kuuliainen lapsensa! Miten mielelläni olisinkaan kaiken voimani ja taitoni mukaan harrastanut, koettanut ja tehnyt yksin heidän tahtoansa! Mutta nyt olin erotettu maailmasta kuin saastutettu, nyt olin suoje-lukseton kuin kedon eläimet, nyt olin tahrattu omissa ja Jumalan silmissä. Viimein lausuin hiljaa ja toistamiseen kovemmin: „Autuaat ovat puhtaat sydämmeistä!“ Ne kau-niiti sanat eivät koskaan olej sittemmin niin liikuttaneet sydäntäni kuin tänä yönä, jolloin nukuin puun oksalla.

Kolmas luku.

Robinpoika löytää ravintoa ja asunnon.

Husi päivä toi uusia kärsimyksiä. Aamuaurinko loisti kirkkaana siniseltä taivaalta ja kuvastui meren välkyviin aaltoihin, mutta minä käänsin toivotonnan silmäni kauniista näöstä ja tuijotin epätoivoisena maahan. „Eikö olisi parempi,“ ajattelin, „jos nyt makaisin meren pohjassa kuten kumppaninikin? Silloin olisin kalojen ruokana, nyt syövät minut joko pedot tai ihmissyöjät, tai täytyy minun kärsiä nälkään kuolemisen hirveitä tuskia. Ah, rakkaat vanhempani, jospa tietäisitte, miten kovasti minua on rangaistu pahasta teostani! Niin, kallis isäni, sinä olit oikeassa sanoessasi: Ell’ et tahdo seurata neuvoani, saat varmaankin kerran katkerasti katua sitä.“

Nälkä pakotti minut alas puusta, sillä en ollut edellisenä päivänä syönyt mitään. Astuin noin tuhat askelta metsikköön ja katselin kiihkein silmin ympärilleni, enkö löytäisi pähkinöitä, tammerterhoja tai orjantappuran marjoja; mutta niitä ei ollut, ainoastaan outoja puita ja pensaita ja niihin kiertyneinä kaikenlaisia köynnöskasveja. Minä kaivoin sormillani maasta muutamia juuria, mutta maistettuani niitä heitin ne inholla pois. Tuskani eneni enenemistään. Heittäydyin epätoivoisena maahan ja itkin, hypähdin ylös ja huusin ääneen taivasta kohti: „Pitääkö

minun siis kuoleman nälkään?⁴ Silloin johtui mieleeni, että ehkä meren rannalla on jotakin syötäväksi kelvollista, vaikkapa vain kuollut kala tai limasko, sellaisellakin olisin nyt sammuttanut kalvavaa nälkäni. Riensin siis niin nopeasti; kuin uupuneet voimani sallivat, maininkien loisketta kohti! Silloin huomasin tiheikön reunassa tutun kasvin. Olin ennen nähnyt sen isäni puutarhassa ja usein leikkinyt sen kirjavilla jyvillä. Iloisesti taivutin alas suuren korren ja tartuin täyteläisiin tähkähäihin. Oikein! ne olivat kypsät, ja keltaiset jyvärivit tirkistelivät siitä ystävällisesti. Kiireesti erotin verhon ja rupesin syömään valkoisia, maidonkarvaisia jyviä. Olin löytänyt maissia eli turkinvehnää. Nyt olin pelastettu, sillä siinä kasvoi sadoittain maissikorsia ja moni oli jo melkein kypsä. Mielihyvällä pureksin niiden jauhoisia jyviä ja täytin niillä taskuni. Vielä kulaus kirkasta vettä, ja minä olin syönyt atrian, niin maukkaan ja virvoittavan, kuin en milloinkaan ennen. Nälkä on leivän särvin.

Ensimmäinen ajatukseni sen perästä oli tutkia, missä oikeastaan olin. Jos olin Etelä-Amerikan rannikolla, jossa on maissin kotipaikka, oli minulla hyvä toivo pian löytää ihmisasuntoja. Kaukaa näin korkean, kallioisen vuoren ja sinne ohjasin askeleeni. Kepin avulla, jonka taitoin itseleni, rupesin pyrkimään ylös päin ja astuttuani ripeästi tuntikauden saavuin sen harjalle.

Mikä pettymys! Ylt'ympäri ei mitään muuta kuin vettä, vettä ja taivasta! Minä olin saarella ja kaukana kaikesta ihmisavusta. En missään saarellani nähnyt minikäänlaista ihmisasumuksen merkkiä. Kaikkialla metsiä, pensastoja, viheriäisiä tasankoja ja mustia kallioita. Niinpä olin siis todellakin yksinäni ja hukassa! Yksin, yöpö yksin! Pitikö minun, poloisen raukan, täällä viettää kurjaa elämää, koskaan pääsemättä enää takaisin ihmisten pariin, koskaan enää näkemättä vanhempiani? Ponnistin silmiäni ja koetin katsoa kauas, kauas, vaan en nähnyt edes etäällä taivaan rannallakaan mannerta enkä saarta.

Vaipuneena synkkiin mietteihin astuin alas jälleen. Mitä piti minun tehdä? Epätoivoisena heittäydyin puun siimekseen ja antauduin toivottomien ajatusten valtaan. Vaikka kuinka vaivasin ymmärrystäni keksimään edes vähäistäkään toivon kipinää tai tekemään jotain pelastussuunnitelmaa, oli kaikki vain turhaa vaivaa. Minulla ei ollut muuta neuvoa kuin tyytyä kohtalooni.

Nälkä saattoi minun jälleen muistelemaan tilaani. Rupesin syömään ja miettimään, mitä nyt piti tehdä. Ensiksi täytyi minun hankkia itselleni parempi yösiija, minun täytyi suojella itseäni tuulelta, kylmältä ja pedoilta. Tehdäkö puunrungoista itselleni asunto? Eihän minulla ollut kirvestä, sahaa, nauvoja, ei edes puukkoakaan. Voinko tehdä seinä kivistä! Puuttuihan minulta kalkkia, savea, muurilastaa ja vasaraa. Vuoren reunalla kasvoi paljo pajun kaltaisia puita. Hyvä! Niiden oksista voisin ehkä palmikoida jonkinlaisen majan joidenkuiden puiden väliin. Siis joutuin työhön!

Taasen menettelin liian kiireesti ja ryhdyin työhön asiata ajattelematta. Saatuaani suurella vaivalla taitetuksi muutamia satoja oksia ja alettua niitä palmikoida huomasi tarvitsevani siihen työhön monta viikkoa, sittenkään saamatta siitä mitään kunnollista. Palmikkoni oli liian harva ja hatara estämään tuulta tunkeumasta lävitse, eikä se suojellut pedoiltakaan. Tein siis niinkuin nekin ja etsin itselleni luolaa. Pitkällä etsimisellä löysinkin vuoren pohjoiselta puolelta jottamoisen korkealta luolan, johon voin päästä sen edessä seisovasta puusta. „Tästä,“ huudahdin iloisesti, „tästä saan asunnon!“ Syvänlainen halkeama se oli, jossa seisoin. Sen etupuolessa kasvoi niukassa maassa sievä palmu, lehdet kuin suuret, monisormiset kädet, ja toisella puolen kattoi kallionkieleke pientä luolaa. Siten oli minulla suojaa ylhäältä päin ja kallioseinät suojelivat kolmelta puolen; yksi puoli vain oli siis vielä turvattava. Mutta mitenkä? Mietin ja punnitsin asiata kaikin puolin ja tulin siihen päätökseen, että

minun piti vierittää ylhäältä sinne suuria kiviä ja siten muodostaa ovi luolalleni.

Sama puu, jonka avulla pääsin sinne ylös, oli minulla alaskin astuessa tikapuina; koetin sitte päästä ylemmäksi. Onneksi löysin jyrkän vierun, jota myöten sopi vierittää alas kiviä; minä kuulin, miten ne kumealla jymillä putosivat alas. Aurinko poltti kuumasti paljasta päätäni. Hiki valui otsastani, mutta en pitänyt siitä väliä, vaan vieritin kiven toisensa perästä menemän alas. Tottumaton kun olin ankaraan työhön, täytyi minun vähän päästä levätä ja nauttimalla vähän maissinjyviä ja juomalla raikasta vettä virkistää uupuneita voimiani; en kuitenkaan lopettanut työtäni ennen, kuin laskeva aurinko kehoitti minua lakkaamaan puuhistani. Sitte nousin uudestaan kalliolinnaani tarkastamaan työni tulosta. Näkyihän siinä olevan riittävästi rakennustarpeita ja minä olin tyytyväinen päivätyöhöni. Sitte hankin sinne lehtiä käyttäen nuttuani säkkinä ja sukkanauhojani siteinä, saaden siten linnaani välttävän vuoteen. Pian vaivuin syvään, terveelliseen uneen ja tunsin herätessäni olevani iloinen ja raitis.

Aamulla täytyi minun ensin pitää huolta elatuksistani ja sitte ryhtyä linnani muurin tekoon. Minun piti iis hankkia uusi varasto maissinjyviä ja myöskin koota suuria palmunlehtiä, saadakseni niistä jonkunmoisen lehtikatkon porttini päälle.

Lähellä kasvoi noin viidentoista tai kadenkymmenen jalan korkuisia, erittäin suuri- ja kaunislehtisiä puita. Minä kiipesin ylös taittamaan niitä. Vaan mitäpä sieltä löysinkään? En ainoastaan lehtiä, vaan myöskin niiden keskeltä pitkiä, gurkan tapaisia, keltaisia hedelmiä. Heti maistelin niitä; ihanalta ne maistuivat, niin mehukkailta ja miellyttäviltä, ett' en luullut milloinkaan ennen syöneeni mitään parempaa. Nähtävästi olin löytänyt banaaneja, niitä oivallisia hedelmiä, joita kasvaa pisangipuissa. Poin ne ynnä lehdet ja heitin ne alas. Lehdet ja hedel-

mät panin sitte nuttuuni ja palasin kalliolinnaani onnellisena, että olin löytänyt uutta hyvänmakuista ravintoa.

Sitte alotin linnanmuurini rakentamisen. Mutta se ei ollutkaan mikään vähäinen työ. Minulla kun ei ollut muurisavea, täytyi minun tarkaan sovittaa kivet yhteen, että ne omasta painostansa pysyisivät pystyssä. Että muurini tulisi tukevaksi, täytyi sen pohjapuolen tulla paljon leveämmäksi yläpuolta. Tarvitsin sen vuoksi enemmän kiviä ja minulla oli yhdeksi päiväksi kylliksi työtä kallionlohkareiden alas vierittämisessä. Vasta kahdeksan päivän kuluttua oli muuri valmis. Alas jätin aukon, kyllin suuren, että voin ryömiä siitä sisään, ja yöksi suljin sen aina sisäpuolelta kivellä. Sitte etsin kuivia oksia, panin ne kannattimiksi kalliokatosta kivimuurille, peitin ne piisangilehdillä ja kokosin kiviä niiden päälle. Kahdentena-toista päivänä oli kalliolinna ihan kunnossa. Mitenkä minua ilahutti turvallisuus ja rauha, joita sen jälkeen voin täydelleen nauttia!

Neljäs luku.

Tutkimusmatka.

uoreni korkeimmalta huipulta katsellen saartani voin nähdä sen äärimmäiseen päähän asti. Se oli ehkä noin neljä penikulmaa pitkä. Vaikka pelkäsinkin petoja, tahdoin kuitenkin lähemmin tutustua asuinpaikkaani. Kenties oli joku muukin kumppaneistani pelastunut; kenties tapaisin, hirveä ajutus! jossakin heidän ruumiinsa tai jäännöksiä Isabellasta tai veneestä, jossa koetimme pelastua. Kenties löytäisin uudenlaisia ravintoaineita. Tarkoin punnittuani tuumaani tein kaikki valmistukset retkelleni. Tarvitsin hatun suojaksi auringon polttavilta säteiltä, vahvan sauvan puolustukseksi ja jotakin pussin tapaista eväslaukuksi.

Olin jo linnani kattoa tehdessäni keksinyt jotakin, joka vast' edes tuli minulle suureksi hyödyksi. Puuhun, jota käytin tikapuina linnaani noustessa, ei ollut helppo kiivetä, ainakaan kuin minulla oli puun oksia tai pisangin lehtiä taakana; minun täytyi siis tehdä köysi, jolla sitoa rakennustarpeeni kimppuihin, ja toinen, jolla nostaa ne ylös. Kuivista pisanginlehdistä, joita sadoittain mätäni maassa, ei ollut viimein muuta jäljellä kuin säikeet; niistä voi saada hyvin kestäväää köyttä. Punoin puun oksan avulla niitä kolmittain yhteen ja solmielin toisiinsa, kunnes sain

kylliksi pitkän köydän. Taakan nostamista varten punoin kaksi yhteen. Semmoisista pisanginlehtisäikeistä olin vast' edes saava itselleni hatun ja niiden avulla oli minun mahdollista kuljettaa mukanani evästäkin.

Ne eivät vain siksi olleet kyllin pehmeitä eikä taipuvaisia. Panin ne sen vuoksi ensin veteen likoomaan ja sen jälkeen auringon paisteesen kuivamaan, sitte kaluttelin niitä puun palasella ja hieroin puuta vasten. Siten tulivat ne taipuvaisiksi ja minä voin käyttää ainakin lyhemmät säikeet hienommaksi palmikoksi; pitemmät ja vahvemmat säikeet olivat soveliaat karkeampiin tarpeihin. Sitte väänsin oksan ihan pääni suuruiseksi vanteeksi. Toisen ja kolmannen oksan käänsin samalla tavalla, vaan vähän pienemmiksi, ja kaikki kolme yhdistin lujasti toisiinsa pisanginuorilla. Pistettyäni sitte muutamia pieniä pisanginlehtiä sen sisäpuolelle oli kevyt ja viileä huippuhattuni valmis.

Ryhdyin nyt verkon tekoon. Pitkät säikeet kiinnitin kaksittain kahteen lähekkäin kasvavaan puuhun. Asetin säikeet riviin vierekkein, ainakin kaksikymmentä, kuten loimet kankaasen. Kuteeksi käytin hienompia syitä samaten, kuin kalastaja tekee verkkonsa, minun vain täytyi sormin tehdä kaikki solmut. Neljässä päivässä sain sen valmiiksi, ja kuin hattu päässä, verkko olalla tein pienen koetusmatkan, olin oikein ylpeä keksinnöstäni.

Verkkoni täytin maissintähkäpäillä ja banaaneilla, sauva, jonka olin itselleni laittanut terävillä kivillä, oli tukena ja hattu peitti päätäni. Ell' en matkallani sattuisi lähteen luo, toivoin mehukkailla banaaneilla voivani sammuttaa janoani. Aurinko ei ollut vielä noussut, kuin aloitin matkani pitkin meren rantaa.

Astuin kohti aurinkoa ja iloitsin ihanasta aamuruskosta, joka valaisi tietäni. Tuhannet kaiken suuruiset linnut, joista tunsin papukaijoja, erilaisia tikkoja, kyyhkysiä ja kanoja, vilkastuttivat maisemaa liikkeillään ja huudoillansa. Varovasti katselin sisämaahan päin ja tihei-

hin pensastoihin, vaan en unhottanut tarkastaa rantaakaan. Oli juuri luoteen aika alkanut ja paljo veden alaista rantaa paljastui. Siinä kuhisi kilpikonna, simpukoita, kaloja, limaskoita, rapuja ja muita merieläviä. „Hei,“ arvelin „onhan tuossakin millä herkutella! Nuo alinomaiset maissinjyvät ja raa'at banaanit ovat jo ruvenneet kyllästyttämään minua.“ Rupesinkin heti syömisen puuhiin ja osterat toisensa perästä joutui ruokahaluni uhriksi. Pitkän ajan perästä se olikin ensi liharuoka. Minusta ne maistuivat niin herkullisilta, ett' en ensinkään kammoksunut, vaikka ne, eläviä kun olivat, vielä liikkuiivat suusakin. Söin vielä lisäksi muutamia banaaneja ja olin täydelleen ravittu ja tyytyväinen. Kohta sen perästä saavuini hiekkaiselle paikalle, jossa koko lauma kilpikonna näkyi vetelehtivän päivänpaisteessa. Mutta turha oli yritykseni saada kiinni yhtäkään niistä. Ne pakenivat jouduin ja minä vajosin liian syvälle vetelään rantaan, voidakseni ajaa niitä etemmäksi takaa. Huomasin vain karkoittaneeni niitä hautomapaikoiltansa ja löysin hiekasta lukemattoman joukon niiden kellahtavia munia. Heti kokosin muutamia suurimpia, käärin ne lehteen ja pistin matkaverkkooni.

Rohkeasti astuin eteen päin. Lähestyessäni tiheää metsää — sellaisissa paikoissa aina olin hyvin varovainen — huomasin kukkulalla suuren joukon pisangipuita ja niiden reunalla oikeita maissivainioita. Ne olivat miehen korkuiset, jopa pitemmätkin ja niin täynnä nystyräisiä tähkäpäitä, että ihmisiä sadoittain olisi voinut saada niistä elatuksensa. Olisin kyllä voinut pyytää lintujakin ja siten hankkia itselleni oiva paistin — ainakin oli minulla jo kaikenlaisia linnunpyydys-mietelmiä — mutta miten voisin saada raa'an, lihan syömäkelpoiseksi, sitä en voinut mitenkään käsittää.

Käännyin kalliioseinän ympäri — se oli saareni koillinen kärki — ja jäin ihan kummastuneena seisomaan korkean metsän eteen. Ne kohosivat kaikkien muiden yli

metsän kuninkaina, ja hoikan rungon päässä, noin viidenkymmenen jalan korkealla oli muhkea lehtikruunu, jonka alta voin erottaa noin kaksi- tahi kolmekymmentä pään suuruista pähkinää. Niin, ne olivat kokospalmuja ja maasakin oli hajallaan niiden kypsiä pudonneita hedelmiä. Ulkokuori oli puoleksi mädännyt ja irtautui helposti, mutta kovan, varsinaisen kuoren sain rikki vasta monta kertaa sitä lyötyäni suurella kivellä. Lumevalkea hedelmä maistui minusta oivallisesti, kuten maito ja mandelit, ja suurista kuorista sain hyviä vesikuppeja. Panin niitä siis verkkooni.

Eteen päin astuessani ilahutti minua komeat tiheiden köynnöskasvien kietomat mahonkipuut, puun kokoiset aloë-kasvit, joiden terävähampaiset lehdet ulottuivat lavelle, korkeat, patsaan muotoiset kaktuskasvit kauniine, hyvin tuoksuvine kukkineen ja monet muutkin kasvit, joiden nimi ja luonne, ikävä kyllä, olivat minulle ihan tuntemattomat. Mutta vaikka kuinka usein hyvänsä olisin katsonut merelle ja tutkinut rantaa, laivasta tai inhimillisestä olennosta ei ollut merkkiäkään.

Aurinko paistoi kuumasti ja minä vietin päivällislepoa. Korkeiden mahonkipuiden siimekseen asetin ruokapöytäni. Muutamista lehdistä laitoin pöytälinani, sille asetin muutamia maissin tähkäpäitä, banaanin ja kaksi kokospähkinän kuorta täynnä kilpikonnan munia. Siinä sain runsaan ja maukkaan atrian, johon ei muuta enää olisi tarvittu lisäksi kuin hyvä omatunto ja inhimillistä seuraa. Mutta minä nöyryin ansaitun rangaistuksen alle, joka oli kohdannut minua, ja sydämessäni kyti pieni, salainen toivo, että se kerran loppuu ja ett' en tulisi yli voimieni koetelluksi.

Lopetettuani atriani ja kiitettyäni kaikkein hyväin lahjain antajaa laskeuduin pitkälleni levähtämään vähäksi aikaa ja siten kokoomaan uusia voimia sill' aikaa, kuin päivän kuumin aika kului. Jos löytäisin mistään vettä, aioin viipyä matkallani pari päivää. Kuin aurinko oli joruvennut alenemaan, jatkoin matkaani, pysyen lähellä

metsää. Silloin tuntui suloista tuoksua, ihanaa ja mehu-
kasta kuin mansikan haju. Astuin sitä kohti ja löysin
puiden välistä kasvin, lehdet leveät, miekantapaiset, ja
niiden keskeltä kurkisti esille suuri kullankarvainen ana-
nas. Siitä se hyvä haju levisi ja minä taitoin sen heti
paikalla. Sen mehu maistui niin raittiilta ja oli päivän
kuuman jälkeen niin virkistävä, että nautin melkein koko
hedelmän. Otin vielä kaksi mukaanikin.

Lähdettä tai puroa en tavannut; minun täytyi sen
vuoksi rohkaista mieleni ja mennä metsään. Astuin kuk-
kulalle, toivoen sieltä jostakin kolosta löytäväni hyvää
juomavettä. Äkkiä jäin seisomaan ikään kuin kivetty-
neenä, en voinut kääntää silmiäni hirvittävästä näöstä
edessäni, jalkani olivat kuin kiinnitettyinä maahan ja kä-
teni riippuivat alhaalla hervottomina — näin muutaman
jalan päässä edessäni mahtavan suuren käärmeen. Paksu,
punertava ruumis, seljässä nystemäisiä viiruja, oli kier-
teillä puun ympäri, ja pitkä, ruma häntä riippui alas
oksalta heiluen edes takaisin. Vielä kerran katsahdin
sinne, oliko se totta vaiko mielenkuvitusta vain, mutta
hirviö liikkui, käänsi päätänsä puoleeni, pisteli ahneesti
kieltänsä ja säihkyvät silmät näkyivät tahtovan katsella
lävitseni. Yht' äkkiä livahti häntä pystyyn ja minä sain
silmänräpäyksessä voimani takaisin. Täyttä laukkaa juok-
sin pois enkä seisahtanut ennen, kuin olin ihan hengäs-
tyneenä. Vähän levättyäni jatkoin pakoani yhä rantaa
myöten. Suomuksinen hirviö oli yhä mielikuvituksissani
minua takaa ajamassa eikä antanut minulle rauhaa. Yhä
vielä pelon vallassa saavuin illan tullessa kotiini ja menin
heti luojaan, turvalliseen linnaani.

Viides luku.

Maanjäristys.

Pahojen unien rasittamana vietin yöni levottomasti. Olin nähnyt jättiläiskäärmeen ja lapsena lukemani hirveät käärmejutut muistuvat taasen mieleeni. Pelkäsinkin hirviön milloin hyvänsä hyökkäävän päälleni ja koetin suojella itseäni siltä. Ryhdyin sen vuoksi heti paaluvarustuksen rakentamiseen, vaikka se kyllä teki pääsyn linnaani minulle vaikeammaksi. Kuin vaivalloinen työ kahdenkymmenenneljän päivän kuluttua oli valmis, huomasin hulluuteni, mutta seurasi siitä kuitenkin se hyvä, että olin koetellut voimiani ja täydentänyt työkalujani.

Saadakseni kokoon riittävän paalumäärän tarvitsin paljon enemmän työkaluja. Etsiskelin siis vuoreltani teräviä, suippupäisiä kiviä. Kauan etsin turhaan ja turha oli myöskin vaivani heitellä niitä toisiinsa, että särkyessä joku ehkä tulisi teräväksi. Viimein huomasin mustan, hyvin kovan, lasin tapaisen kiven, jota oli litteinä liuskoina. Panin niitä kovalle kalliolle ja aloin umpimähkään paukutella niitä. Katso! Ne halkesivat onnellisesti ja työskenneltyäni kaksi päivää oli minulla kirves ja taltta valmiina. Kivikirveeni pistin varren kovanlaisesta puusta ja panin aina uuden sijaan, kuin vanha kului. Kaikenkokoisia talttoja oli minulla pian aika varasto. Vasaraa ei minun vain onnis-

tunut hankkia ja viimein rupesin taltalla kaivamaan läpeä kovaan puupalaseen ja asetin siihen sitte varren; niin oli minulla nyt vasarakin, vaikkapa puusta vain. Tikapuiden valmistuksessa oli jo vähä vaikeuksia. Saadakseni paalut pysymään kallionrakoni kovalla kalliolla pystyssä täytyi minun toimittaa ylös maata ja sitä varten tarvitsin lapion ja korin. Lapion sain suuresta simpukan kuoresta, joita oli paljo rannassa. Korin tein pajun kaltaisista oksista, täytin sen mullalla ja nostin pisangiköysillä ylös. Yhdistettyäni paalut vielä köynnöskasveilla ja köysillä luulin olevani turvassa käärmehirviöltä. Tosin täytyi minun joka kerta ulos mennessäni asettaa tikapuut ensin paaluseinää vasten, sitte vetää ne ylös ja asettaa puuta vasten, jota myöten kiipesin alas maahan.

Huolenpito elatuksestani ja turvallisuudestani vei minulta niin kaiken aikani, että tuskin ehdin tehdä vähän rihmaa. Kahdesti läksin joka päivä linnastani kokoomaan ruoka-aineita; etsin tuoreita ostereita tai kilpikonnan munia ja poimin muutamia banaaneja; kokospähkinän kuoreen ammensin raitista vettä ja sitte kokosin maissintähkähäpäitä. Niitä voin pitää pienissä varastoissa, ne kun eivät niin heti pahentuneet, teinpä itselleni jauhovelliäkin, survomalla jyvät kahden litteän kiven välissä ja seoittamalla jauhot veteen. Mutta lämmintä ruokaa, jota niin sanomattomasti ikävöin, en voinut saada. Hakatessani kiviä kirveiksi tai taltoiksi tosin lensi kipinöitä ympärilleni, vaan minun ei onnistunut koota niitä. Kokosin pisangilehden kuivia, hienoimpia säikeitä kasoihin kiven ympärille, jota sitte kaikin voimin rupesin hakkamaan. Turhaan, sytykkeeni eivät syttyneet. Silloin johtui mieleeni, että ennen koulussa hankasin vallattomuuksissani viivottimella penkkiä kuumaksi, jopa niin, että siitä jo nousi savua-kin. Muistin myöskin lukeneeni villi-ihmisten saavan tulta hieromalla kahta puunpalasta toisiinsa. Otin siis kaksi kuivaa puunpalasta ja rupesin niitä hieromaan toisiinsa niin, että hiki valui otsastani. Kaikki turhaa, sillä

kuin puut juuri olivat tulleet kuumiksi, olivat voimanikin ihan lopussa. Hieroin kovia ja pehmeitä puulajeja, koetin jos jollakin tavalla — turhaan. „Mitenkä sitte kylmänä talvena käy?“ huokasin huolissani. „Mihin sitte voin ryhtyä, kuin ohuet vaatteeni ovat kuluneet loppuun?“ Ei minun tarvinnut muuta kuin katsoa nuttuani ja sen reiistä päättää, mitenkä pian se on lopussa. „Ja mistähän saan elatukseni, kuin lumi ja jää pitävät minua vankinaan luolassani? Kuinka käy, kuin ei enää ole saatavissa banaaneja, ostereita, kilpikonna munia eikä maissia?“ Sitä ajatellessani tulin niin murheelliseksi, että tuntikausiksi vaivuin tuskalliseen mietiskelemiseen. Suurin hätä oli tekevä minut paremmaksi.

Eräänä iltana makasin vuoteellani voimatta nukkua. Tulevaisuuden huolet eivät vieneet minulta yksistään työ- ja ruokahaluani, vaan myöskin uneni. Äkkiä tuntui aika tärähdys alhaalta päin. Koko kallio tuntui vapisevan. Kiireesti hypähdin ylös. Muutaman silmänräpäyksen perästä tuntui toinen, sitte kolmas vielä vahvempi tärähdys, ja kauheaa jyrinää ikään kuin maanalainen ukkonen alkoi kuulua. Kiviä rakentamastani muurista vieri jalkojeni eteen. Katto halkesi. Syöksähdin muurin raunioiden yli ja ehdin parahiksi pauluaidalle, kuin takanani syöksyi suuria kalliionlohkareita vuoren huipulta alas. Hengästyksissäni kiipesin alas maahan ja juoksin umpimähkään eteen päin suorastaan metsään. Katsoessani taakseni, mikä näky! Vuori oli auennut ja siitä syöksyi ylös tulta ja savua. Lisäksi jyrisi sen sisässä, maa tärisi jalkojeni alla ja puut heiluivat edes takaisin. Samassa katosi savu ja kirkas tulipatsas nousi räiskyen suoraan ilmaan, heittäen kipinöitä joka taholle. Silloin jyrisi jälleen ja musta savu tuprusi tulivuoresta, suuria hehkuvia kiviä lensi ilmaan ja putosi alas ylt'ympäri, tulisia säkeniä ja kuumaa tuhkaa satoi päälleni. Pakenin kuoleman tuskissa meren rannalle. Mutta siellä oli vaara vielä suurempi, sillä merikin kuohui ja pauhasi. Aaltoja, korkeita kuin vuoret, vieri rannalle,

uhaten niellä minut. Mahtava myrsky oli noussut ja viukui maalla ja merellä. Vavisten koko ruumiissani syöksyin takaisin metsään ja juoksin niin kauan, kunnes uuvuksissa vaivuin maahan. Oli ihme, että jäin eloon, kun kuuma tuhka poltti minulta hiukset ja vaatteet, tulisia kiviä putoili kymmenittäin ympärilläni ja paksuimmat puut kaatuivat räiskyen maahan.

Maa lakkasi noin tunnin perästä tärisemästä, mutta tuli tuprusi vuoresta vielä koko yön ja laimeni vasta aamulla rankkasateesta. Eteläpuolelta juoksi vielä monta päivää hehkuvaa laavaa aina pensastoon asti syyttäen sen ilmituleen. Kuin vavisten iltapäivällä menin asuntoani katsomaan, oli se ihan hävitetty. Tuhkaa ja kivenmöhkäleitä oli kaikkialla, katto ja seinät hajallaan, mutta työkaluni ja tavarani olivat vahingoittumatta, kalliokatto oli suojellut ne. Panin verkkoni niitä täyteen, täytin taskuni rihmavarastollani, otin tikapuut ja lapion käteeni ja jätin asuntoni, lähtien etsimään itselleni uutta asuinsijaa.

Vaikka suuresti ikävöin mukavaa paikkaa, josta minun täytyi luopua, olin täynnä iloakin; minulla oli nyt tulta! Voin keittää ruokaani ja talvella lämmitellä, voin antaa tuli- ja savumerkkejä, jos laiva sattuisi tulemaan lähelle. Voin kenties tehdä saviastioitakin, paistaa leipää, saada ruokavarastoja, ryhtyä suurempiin töihin — oi, olihan minulla tuumia tuhansittain.

Kuudes luku.

Onnistunut pyynti ja onnistumaton matka.

Koottuani tavarani puun alle, astuin, matkasauva kädessä ja verkko seljässä, länteen päin etsimään itselleni uutta asuntoa. Mutta seis! Olin vähällä unhottaa tärkeimmän tehtäväni. Entä jos laava lakkaisi valumasta! Entä jos tuli sammuisi! En tietänyt laavavirran kuukausia säilyttävän tultansa. Palasin kiireesti takaisin ja tein niin kuin kotimaani sysimiehet. Keskelle metsää panin suureen kasaan puun oksia, puoleksi palaneita runkoja ja muuta kuivaa puuta, niiden päälle ja ympärille multakerroksen hyvin tarkkaan, ylhäälle huippuun vain jätin pienen aukon peittämättä, että siten jäisi vetoa tulelle. Niin — minun sysihautani oli valmis. Sytytettyäni sen tuleen rupesi se hitaasti palamaan ja pysyikin hehkuvana, sillä näin ohuen savun yhä nousevan ylhäältä. Kolmen työpäivän kuluttua, joll' aikaa taasen nukuin puussa, tulin jälleen matkasauvaani. Verkkoani ei minun olisi tarvinnut ottaa mukaani, sillä kaikkialla näin kukkuloilla pisangipuita ja laaksoissa maissia, eikä ollut myöskään puutetta ostereista eikä kilpikonnan munista.

Tarkasti pidin kukkuloita silmällä; liikkuihan siellä jotakin! Hurjasti hyppien liikkui se ylös alas. Olivatko ne vuohia tai metsäkauriita? Hiljaa hiivin ylös päin vuorensolan piilossa, päästäkseni heitä lähemmäksi. Silloin

kuului töminää, ikään kuin koko lauma tulisi vastaan. Kuulin tuttuja ääniä, satakertaisen „mää, mää!“ Samassa saapuivat he solaan ja vastaan tulla tulvaili joukko pukkia lauman johtajina. Ne säpsähtivät nähdessänsä minut, mutta seuraavien elävien työntäminä ja voimatta kääntyä takaisin ahtaassa solassa, laskivat he uhkaavasti sarvensa ja karkasivat suoraa päätä minua kohti. Olin suuressa vaarassa, vetäydyin ripeästi syrjään ja koko lauma riensi ohitseni. Kummastuksissani ensin tuskin älysin, mitä oli tehtävä, mutta pian toinnuin ja ryhdyin toimiin. Juoksin eteen päin ja hyvin tähdätyllä sauvaniskulla kaadoin yhden vuohista; toinen lyönti vielä, niin olipa minulla kaksi vuotoa uhrina. Poissa oli koko lauma! Ainoastaan kaksi kiliä jäi äitiensä ruumisten luo; ne eivät tahtoneet luopua niistä. Sydäntäni kirveli nähdessäni sitä; silittelin pikku eläviä ja ne nuolivat kättäni.

Onneksi oli minulla rihmoja taskussani. Tein kaksi pitkää nuoraa solmiamalla monta yhteen, panin ne kilien kaulaan ja vein ne pensastoon sekä sidoin puuhun. Sitte toin surmatun saaliini. Mutta katso! Toinen vuohi elikin vielä, iskuni oli vain huumannut sen ja se koetti nyt vaikka horjuenkin astua eteen päin. Heti panin sillekin nuoran kaulaan, mutta se teki vastarintaa ja puski minua. Se oli vielä hyvin voimaton, jonka tähden sidoin sen jalat ja kannoin sen lähellä lirisevän lähteen luo. Siellä pesin sen haavat puhtaiksi, panin märkiä, viileitä lehtiä niiden päälle ja annoin sen jäädä sinne toistaiseksi. Miten rikas olinkaan! Miten onnellinen! Kolme elävää vuotoa ja neljännen lihat ja nahka!

Heti ryhdyin työhön, asunnon hankkimiseen itselleni ja jonkinlaisen navetan tekoon vuohilleni. Sattumus auttoi minua. Kymmenen askelen päässä vuohivuoresta — siksi sitä nimitin — oli jyrkän kallioseinän vieressä rivi komeita puita, niin liki toisiaan ja niin tiheään köynnöskasvien kietomina, että niitä melkein voi luulla kasviseinäksi. Niiden sivulla oli rivi komeita kaktus-kasveja pensasaidan

tapaan ja läpi pääsemättöminä jokaiselle viholliselle. Minun ei tarvinnut muuta kuin silittää seinät ja tehdä ne tiheämmiksi, tehdä katto niiden yli ja rakentaa neljäs sivuseinä. Siitä sain mitä mukavimman navetan elukoilleni. Itselleni tahdoin kovertaa vuoresta asuinkammarin, kyökin ja kellarin.

Mietin tarkoin, mitenkä parahimmin voisin saada kaikki kuntoon. Ensiksi piti minun tehdä sivuseinä paaluista ja sitte kyökki, siihen asti täytyi minun maata pihassa vuohieni kanssa. Sitte tuli kellarin vuoro ja viimeksi oman asuntoni. Paaluseinän piti suojella minua sisääntunkeutujoilta ja tulla minulle ja karjalleni turvallisiksi piha- ja makuupaikaksi. Kyökki oli välttämätön niin hyvin ruuan keittämistä kuin lämmintäkin varten talvella, ja kellaritta minä en kesällä voinut tulla toimeen, kun en mitenkään saanut suojelluksi ruokavarojani pahenemiselta; sitä paitsi tarvitsin sitä talvella varastopaikaksi.

Päivä oli melkein kulunut. En voinut enää ehtiä tehdä muuta kuin lypsää vuoheni, jossa toimessa minulla oli koura sekä kiuluna että juomamaljana, ja toimittaa itselleni ja uusille kumppaneilleni yhteistä makuusijaa Hankin heille parasta ruohoa kuin löysin, vein heidät vedelle juomaan, silittelin ja hyväilin heitä kaikin tavoin. Pikku kilit pitivät paljon hyväilyksistäni, mutta vanha vuohi ei liene vielä ollut unhottanut salakavalaa lyöntiäni, sillä se usein laski uhkaavasti alas päänsä tahtoen minua puskea. Kuitenkin vietimme me neljä asuinkumppania yömmä maaten sovussa samalla kuivalla heinävuoteella, jonka oli tehnyt kiviseinän viereen, siten lämmittäen toinen toistamme.

Seuraavana aamuna olin melkein aikaisemmin heireillä kuin makuukumppanini. Lypsettyäni vuohen ja juotuani sen maitoa vein molemmat kilit laiturille ja panin heidät nuoraan. Sitte nyljin kuolleen vuohen ja paloittelin lihat terävällä kivellä. Otin melkoisen lihapalan

ja läksin noutamaan työkalujani ja paaluja entiseltä asunnoltani ja samalla paistamaan itselleni oiva paistia.

Sysihautani savusi edelleen, laavakin hehkui vielä. Puoleksi palaneista puista sain pian tehdyksi tulen. Sidotuani lihamöhkäleén pitkään puunoksaan käänsin sitä lakkaamatta tulella ja paistoin siten kypseksi. Oikein herkkua oli ruoka, jota nyt nautin, tosin ilman veistä ja kahvelia, sillä niiden sijasta käytin sormiani ja hampaitani. Runsaasta mehusta, joka juoksi paistuesssa lihasta, meni, ikävä kyllä, paljo hukkaan, mutta minä tunsin sittekin itseni sangen virkistyneeksi voimakkaasta atriasta ja ryhdyin heti uutterasti työhön.

Irroittaessani paaluja toisistansa mietiskelin, millä tavoin olisi parasta kuljettaa niitä. Pitikö minun sitoa ne yhteen ja vetää ne perässäni? Vai pitikö minun panna ne kimppuihin ja kantaa ne seljässäni? Ei, vaan minun täytyi tehdä niille jonkinlainen reki. Etsin semmoisesta paikasta, missä laava oli polttanut puita, kaksi vähän notkistunutta oksaa, käänsin käyrän puolen alas päin ja panin ne rinnakkain. Sitte asetin niiden päälle poikkipuut ja sidoin ne kiinni nuorilla; niiden päälle panin sitte pitkitän puita ja niin oli rekeni valmis! Olisin voinut käyttää sitä kiikkutuolinakin, mutta huvittelemiseen ei nyt ollut aikaa. Aurinko kehoitti paluumatkalle ja olipa minun ikävä nelijalkaisia ystäviänikin.

Kuin vaivalloisen matkan perästä saavuttuani kotiin menin laiturille, juoksivat kilit määkien minulle vastaan ja vuohikin suvaitsi kesyesti syödä kädestäni ja tulla kanssani vuohipurolle. Välistä vain se tempoi köyttänsä nähdessänsä villejä kumppanejaan jollakin kukkulalla ja minun täytyi silloin kovasti pitää kiinni.

Kolmen päivän kuluttua olin kaluineni kampsuineni uudessa asunnossani, kaikki paalut olivat muutetut sinne, ainoastaan pyhä tuli puuttui vielä. Sitä varten palmikoin suuren leveän korin, tein siihen kivistä ja mullasta tulisijan ja panin sen rekeeni. Siihen panin sitte hehkuvia

hiiliä sysihaudasta ja kuljettaessani rekeäni eteen päin lisäsin aina vähä väliä hiiliä, että hehku vain ei sammuisi. Saavuttuani kotiin tein suuren sysihaudan, saadakseni tulen varmasti säilymään ja sitä paitsi hiilivaraston.

Jouduin ripeästi toimissani ja olisin hyvinkin vähässä ajassa saanut talouteni kuntoon, ell' ei, kuten minusta näytti, sangen mukava ajatus olisi ruvennut pyörimään päässäni. Metsän rinteessä oli suunnattoman suuri puu, sisältä onsi ja ainakin viisi jalkaa paksu. Maanjäristys, jonka hävittävää vaikutusta oli tuntunut tänne asti, oli kaatanut sen. Minä katselin sitä kauan. Mitä minua auttoivat kaikki työni ja ponnistukseni, kun eivät kuitenkaan voineet pelastaa minua toivottomasta vankeudestani? Enkö voisi rakentaa venettä ja mennä vesille? Ja jos siinä yrityksessäni hukkuisinkin, eikö äkinäinen kuolema olisi parempi kuin elää yksinäisyydessä ja kurjuudessa? Osasinhan minä käyttää purjeita ja airoja ja saatoihan saapua asutulle naapurisaarelle, jopa Amerikan mannermaallekin. Mahdollista kyllä voisin myöskin matkalla tavata jonkun laivankin.

Mitenkä sydämmeni sykki sitä ajatellessa! Kaikki koti-ikäväni heräsi uudestaan eloon, eivätkä enää jättäneet minua rauhaan. Eivät meren aallot eikä myrskyt, eivät ihmissyöjät minua enää pelottaneet, minä vain tahdoin paeta tuota hirveätä yksinoloa. Tulella ja kivillä hakkaamalla sain puuta muodostelluksi, masto oli pian pystytetty, purjeita, köysiä, peräsintä, airoja, ruokavaroja, pohjalastia — kaikkea voin saada aikaan. Toivo elähytti minua, siis joutuin toimeen!

Oli tavattoman vaivalloista työskennellä kiviaseilla, ja kunnollisella kirveellä olisin saanut työni kymmenen kertaa nopeammin valmiiksi; mutta minä olin väsymätön ja kärsin ennemmin kaikenlaista puutetta, kuin luovuin toivostani. Rungon kovertaminen ja päiden pyöristäminen oli vaikein tehtävä; minun täytyi ottaa kekäleitä ja tulisia kiviäkin avuksi. Sillä tavoin sain kuoren pois ja

syrjän tasoitetuksi. Läven mastoa varten tein kovertamalla tulisella kivellä ja kahdesta paalusta tein mastopenkin. Nuoresta palmupuusta sain oivallisen maston, nuttuni ja paitani muutin ratkomalla purjeeksi ja köysiä sain kylliksi lehtien säikeistä.

Nuorten puunrunkojen avulla, joita panin alle teloiksi, sain lykätyn veneeni Vuohijokeen. Mitenkä iloisesti siinä kiikuin! Vikana oli vain, ett' ei se ollut kylliksi syvässä eikä oikein suorassa, vaan kallellansa; mutta kivinen pohjalasti, jonka asetin hiukan syrjälle, sai sen painumaan ja suoraksi. Sitte ryhdyin airojen tekoon. Pitkän tangon päähän panin leveämmän puupalasen ja kiinnitin ne siihen pienillä puutapeilla ja rihmoilla. Peräsimenä oli vain samanlainen airo, joka riippui venheen perässä varta vasten tehdyssä syvennyksessä. Vaikea sitä oli ohjata, mutta venheeni oli valmis.

Heti tein koetusmatkan, hangat kiinnitin venheen laitaan ja soutelin ilomielin Vuohijokea edes takaisin. Levitettyäni purjeen ja vienon tuulen paisuttaessa sitä oli minun tosin vaikea vakavasti ohjata venhettäni; mutta kuin tartuin molemmiin käsiin peräsimeen ja kiinnitin purjenuorat hankoihin, onnistui ohjaaminen paremmin. Nyt oli vain jäljellä ruokavarojen ja uuden nutun hankkiminen. Olin jo vähällä teurastaa vuohet, voitakseni käyttää niiden lihat ja nahat; kuitenkin oli minulla vielä, vaikka olinkin hätäinen, malttia kylliksi ensin tehdä koetusmatka ja siihen asti tyytyä vain yhteen vuohennahkaan. Kiinnitin sen kuten vaipan kaulaani ja läksin jokea myöten merille.

Pähkinänkuoren tapainen venheeni heilui kovasti, kuin merelle saavuin; mutta minä päätöksissäni horjumatta pidin purjenuorat kiinteällä. Itään päin purjehtiessani olin vielä saaren suojassa, se heikonsi lounaasta päin puhaltavan tuulen voimaa; vaan kohta saavuin saaren itäisimmän niemekkeen kohdalle ja olin äkkiä koko tuulen vallassa. Puuska, vielä toinen — ja purjeeni oli repaleina

ja lenteli pois tuulen mukaan. Olin suuressa vaarassa. Vene heilui edes takaisin ja pyöri aalloilla; sivulta tulevat laineet täyttivät sen vedellä. Heti otin pois peräsimen ja tartuin airoihin. Kun olin lapsuudestani asti tottunut niiden käyttämiseen, sain venheen pysymään vastatuuleen ja saavuin onnellisesti maalle. Toisen kerran tein nyt haaksirikon ja pelastin henkeni, mutta kauneimmat, parhaimmat toiveeni olivat haihtuneet kuin tuhka tuuleen. Kiintonaisitta purjeitta ja ilman kannellista venettä en voinut lähteä merelle, ja semmoisten hankkiminen oli kärsillä olevilla apukeinoillani ihan mahdoton.

Alakuloisena, melkein toivottomana heittäydyin maalle ja makasin siinä kauan aikaa miettien. Viisikymmentäyhdeksän päivää olin puuhannut ja nähnyt vaivaa, saadakseni venettä kuntoon; kaikki, kaikki oli turhaa!

„Oi armaat, kalliit vanhempani,“ huudahdin itkien, „enkö saa milloinkaan enää nähdä teitä?“

Seitsemäs luku.

Rukousta ja työtä.

Niedättekö, nuoret ystäväni, mikä tänä aikana esti minua joutumasta epätoivon uhriksi ja mikä opetti minua nöyrästi ja samalla miehen tavalla kantamaan kovaa kohtaloani? *Rukous ja työ. Ora et labora* s. o. „rukoile ja tee työtä“ on kultainen sanaparsi, jonka usein ennen olin kuullut opettajaltani, mutta nyt vasta käsitin sen merkityksen ja nyt vasta se kantoi hedelmiä. Onnettomuuteni ensi aikoina olin tykkänään elatuksen huolien valtaamana; muistelin tosin usein vanhempiani ja rikostani, mutta en kyllin usein armollista, vanhurskasta Jumalaa, luojaani ja elämäni ylläpitäjää. Mitä enemmän aika kului, sitä paremmin käsitin ja tunsin hänet ynnä hänen viisaan hallituksensa ja löysin silloin aina uutta voimaa työhöni. Huolimatta toivottomasta yksinäisyydestäni, katumuksestani ja sydämeni surusta käännyin usein koko sielullani laupiaan Jumalani puoleen. Eikö hän pelastanut minua kuolemasta ja eikö hän siihen asti niin ihmeellisesti auttanut minua! Kuin aamusin heräsin ja vuohet nouleskelivat käsiäni ja jalkojani, virkistyi sieluni aina uudestaan. Elukoita he tosin vain olivat, jotka osoittivat minulle rakkauttansa, mutta minä en kuitenkaan ollut ihan yksin. Ja lohduttava luottamus, että korkeampi voima suojelee minua eikä salli mitään paha minulle tapahtua,

valtasi yhä enemmän sydämeni. Mitä kipeämmin käsitin, ett' en ansainnut Jumalan hyvyyttä, sitä innokkaammin koetin tulla semmoiseksi ja koetin kaikesta sielustani ja voimastani tulla hyväksi.

„Kiitätkö myöskin Jumalaasi niin, kuin sinun pitäisi?“ kysyin silloin itseltäni. Etkö usein vietä päiväsi loppuun, häntä ollenkaan muistamatta? Ja etkö ole tähän asti ihan unhottanut pyhittää pyhäpäivää? Päätin siis, kuten vanhempienikin talossa oli tapana, pitää joka sunnuntai lyhyen jumalanpalveluksen. Mutta koska oli ensi sunnuntai? Minä olin siihen asti vain merkinnyt, kuinka monta päivää tarvitsin joka eri työhön, vaan en sen enempää.

Rupesin laskemaan. Haaksirikon kauhea päivä, keskiviikko 25 päivä toukokuuta 1648, oli tarkasti jäänyt muistiini. Seuraavana päivänä löysin kallioliinnani, kahdeksan päivää tein työtä muurin valmistamisessa, neljä kului katon tekoon, kolme päivää tein köysiiä — yhteensä kuusitoista päivää. Pisangilehtien säikeiden pehmittämiseen tarvitsin yhdeksän päivää, hatun ja verkon tekemiseen kahdeksan — siis seitsemäntoista ja kaikki yhteensä kolmekymmentä ja kolme päivää. Työkalujen hankkiminen ja korin valmistus veivät viisi päivää ja paaluseinä yhdeksäntoista, tikapuut kuusi ja tulen saannin koetus kaksi; sitte kului vielä kolme päivää nuorien palmikoimiseen ja kaksi meni lepoon ja murehtimiseen, taasen yhteensä kolmekymmentä ja seitsemän päivää eli, jos otan kaikki alusta alkaen lukuun, seitsemänkymmentä päivää. Sitte tuli maanjäristys. Sysihaudan tekoon meni kolme päivää, vuohen pyyntiin yksi, muuttamiseen kolme, viimein menetin veneen tekoon viisikymmentä ja yhdeksän, purjehtimiseen yhden ja veneen pelastamiseen yhden päivän — siinä oli kuusikymmentä yhdeksän. Kaikkiansa sata kolmekymmentä yhdeksän päivää.

Niin kauan olin jo siis viettänyt yksinäistä, surkeata elämääni ja kaikki tapahtumat olivat selvästi muistissani,

kun ainakin sata kertaa olin yhä kokenut samaa. Toukokuun 25 päivästä kesäkuun 25 päivään oli kolmekymmentäyksi päivää, heinäkuun 25:teen kuusikymmentäyksi, elokuun 25:teen yhdeksänkymmentäkaksi ja syyskuun 25:teen sata kaksikymmentäkolme päivää. Vielä kuusi-toista päivää lisäksi, niin oli sata kolmekymmentähdeksän päivää; siis oli nyt 11 päivä lokakuuta. Kun sata kolmekymmentähdeksän päivää on yhdeksäntoista viikkoa ja kuusi päivää, oli siis lokakuun 11 päivä tiistai. Heti tein itselleni almanakan. Korkein pihallani olevista puista, johon usein kiipesin tarkastelemaan mertä oli sovelias siihen. Sen kuoreen piirsin seuraavan kirjoituksen: „R. K. joutui tänne haaksirikkoisena 25 p. toukokuuta 1648.“ Sen alle piirsin simpukan kuoren kärjellä: „11 p. lokakuuta“ ja vedin sitte siihen joka päivä viivan lisäksi. Joka viikko alotin uuden rivin ja joka kuukausi uuden päällekirjoituksen. Joka ristiviiva merkitsi sunnuntaita.

Kuudententoista päivänä lokakuuta oli ensimmäinen sunnuntai, jota vietin. Jätin työni rauhaan ja ruokin vain karjani ja valmistin ruokani. Sitte nousin vuoren huipulle rukoilemaan oikein taivasalla. Rukouksen perästä veisasin yhden niistä kauneista virsistä, joita olin ennen veisannut isäni kanssa ja oppinut ulkoa. Ja kun itkulta en enää voinut laulaa, lausuin nyybkien lopun. „Laupias Jumala!“ rukoilin sitte polvillani, „anna anteeksi paha tekoni ja lohduta armaita surullisia vanhempiani!“

Se sunnuntai oli elämäni surullisimpia päiviä. Olin masentunut ja toivoton, kun olin ollut niin kevytmielinen, ja olisin antanut kaiken maailman aarteet, jos olisin voinut puhdistaa itseni rikoksestani. „Oi, miten onnellinen se lieneekään,“ arvelin, „joka voi sanoa itsestänsä: kuka nuhtelee minua synnistä? Jospa minäkin voisoin sanoa niin! Kuitenkin tahdon vast' edes koko elinaikani valvoa ja kaikesta sielustani ja voimastani koettaa väsymättä tehdä ainoastaan hyvää.“

Niin muuttui tämä suru minulle murheeksi Jumalan mielen mukaan. Minua valtasi palava halu viettää Jumalalle otollista elämää ja hänen jokapäiväinen, alituinen hyvyytensä, jonka huomasin kaikesta, kuin minulle tapahtui, vahvasti päätöstäni.

Alotin ensin rakentaa kyökkiä ja kerätä muonaa talven varaksi. Kuumalla keskipäivällä niitin metsästä ruohoa ja aamu- ja iltapuhteilla muodostin kyökkiäni. Mutta kuumuus oli jo tullut niin suureksi, että ainoastaan muutamia laidunpaikkoja enää oli jäljellä. Ruoho lakastui päivä päivältä yhä enemmän, lehdet karisivat kuivina puista ja pensaista. Ilma oli rasittavan kuuma ja linnutkin vaikenivat ja etsivät metsän siimespaikkoja. Taivas oli alati kirkas ja ainoastaan harvoin huomasin taivaan rannalla pilveä ja kerran vain oli siihen asti satanut; se kuivuus varmaankin oli seurauksena maanjäristyksestä. Aurinko poltti keskipäivällä niin kuumasti ja sietämättömästi, että sain päänkivistystä ja ihan raukenin. Jos makasin päivällä, heräsin halutonna ja saamattomana. Siis päätin nukkua vain yöllä ja tein itselleni — päivänvarjon.

Korin tekoon olin jo harjaantunut, vaan vaikka kuinka olisin vaivannut ajatuksiani, en käsittänyt, miten saada aikaan kokoon pantavaa sateenvarjoa. Jätin siis ensi yritykseni sikseen ja tyydyin siihen, mikä oli vain käytöllistä ja yksinkertaista. Kepin päässä kevyt ristikko, siihen kiinnitettynä muutamia vitsoja, päällä pisangin lehtiä ja vielä kevyt verkko pitämässä niitä paikoillaan. Sen laitoksen alla voin aina olla siimeksessä auringon polttavassa paahteessakin. Pukuni oli ohut kyllä, sillä minulla ei ollut paitaa eikä nuttua, ja raitis merituuli toi virkistystä.

Puuhasin heinäkorjuuta, kuin tapahtui muutos, joka teki lopun kaikista töistäni. Oli 27 päivä lokakuuta, kuin suureksi kummastukseksi huomasin paksuja, mustia pilviä nousevan taivaalle. Ei kestänyt tuntiakaan, niin oli koko taivas niiden peitossa ja tuli sade, jommoista en vielä koskaan ollut nähnyt. Pisarat, pähkinän kokoiset,

tippuivat niin tiheään, että ilma ihan sakeni. Kiireesti tartuin päivänvarjostimeeni ja riensin kotiin, johon saavuin aivan läpimärkänä ja varjostinkin repaleina. Melkein koko päivän kesti sadetta; se taukosi vasta myöhään illalla, niin että voin mennä tuomaan vuoheni kotiin.

Kaikkialla näin sateen hävittäneen ja melkein turmelleen pienet heinäkasani. Pihalle kokoomani heinävarastot oli sade huuhtonut pois, ainoastaan pikku kyökkini oli jäänyt kuivaksi. Mutta pahinta oli, että sadetta seuraavina päivinä jatkui ja kesti lakkaamatta, tauoten vain sen verran, että töin tuskin ehdin koota muutamia ostereita ja banaaneja. Niin kului päivä toisen perästä, viikko viikon perästä, eikä sateesta loppua tullut; enemmän osan päivää olin siten vankina asunnossani. Jos sade oli talven edelläkävijä, tuli se liian pikaa ja äkkiarvaamatta, ja minä odottelin sangen huolestuneena tulevaisuutta. Minun piti nyt varustautua kestäämään sitä uutta, kovaa kohtaloa.

Ensiksi tein itselleni sateenvarjon. Päivänvarjoni runko oli kuitenkin sateesta huolimatta pysynyt eheänä eikä minun siis tarvinnut muuta kuin kiinnittää siihen vuohennahkani, niin sain siitä kestäväen sateenvarjon. Sen suojassa hankin sitte aina niukan elatuksen vuohille sekä ostereita ja banaaneja itselleni. Toinen tärkeä huoli oli tulesta; töin tuskin voin saada sysihautani pysymään hehkuvana. Rankkasateella peittelin sitä yhä paksummalti turpeilla ja kaivoin sen ympäri ojan, jota myöten sadevesi voi valua pois. Ainakin kahdesti työskentelin siinä joka päivä ja kannoin puun oksia asuntooni, jossa ne ainakin osaksi voivat kuivaa. Kuin sade taukosi hetkeksi, vein ne sysihaudalleni sytykkeiksi ja peitin ne uudestaan turpeilla. Kolmanneksi täytyi minun kerätä itselleni polttopuita lämmitteiksi. Ja se oli vaikein tehtävä, sillä kylmä vaivasi minua kauheasti; luulin monta kertaa ihan paleltuvani. Kun minulla oli ainoa vuohennahkani sateenvarjona, täytyi minun puoleksi alastonna kulkea tuulessa ja sateessa vavisten kuin haavanlehti. Sitte riensin nopeasti

kyökkiini ja sytytin valkean, jonka ääressä voin lämmitellä. Siinä vuohenikin olivat, sillä niiden kanssa minä asuin ja nukuin kovalla maalla. Ainoa paikka, kuin meitä suojeli sateelta, oli siis kyökkinä, navettana, aittana, asuin- ja makuuhuoneena, ja ovi oli samalla savupiippunakin. Savu kirveli silmiäni, mutta tuli pelasti minut paleltumasta.

Joka päivä toivoin sateen jo lakkaavan, mutta odotin sitä viikkokausia turhaan. Niin päätin sitte käyttää kotivankeuttanikin hyödyllisesti. Kaksi asiaa oli minulla alati mielessä: miten parantaa metsästystarpeitani ja saada talouskapineeni, etenkin saviastiani parempaan kuntoon. Vaikka kuinka koetin, ei minun kuitenkaan vielä ollut onnistunut ampua lintua. En koskaan osannut, kuin koetin heittää niitä kivellä tai kepillä. Lisäksi täytyi minun maidon tai veden säilyttämiseen tai ruuan keittoon hankkia suurempia ja tulenkestäviä saviastioita. Etsin metsästä koetteeksi kaikenlaisia puita, nähdäkseni, olivatko ne notkeat ja lujat. Mitkä näyttivät kelvollisilta, vein asuntooni ja aloin siellä uudestaan tutkia niitä; viimein valitsin noin viiden jalan pituisen oksan, kuorin sen ja hankasin paksumpaa päättä niin kauan, kunnes se tuli hienomman kaltaiseksi. Kirveelläni ja taltallani leikkasin sen verran poikki kummastakin päästä, että se jäi neljän jalan pituiseksi ja taivutin sitä sitte polveani vasten. Näyttihän se sopivalta, mutta oli vain erittäin vaikea taivuttaa eikä kaunismuotoinen. Sillä hyvän jousen pitää taipua sopivasti eikä olla ympyrän kaaren muotoinen. Sen heti huomasi, mutta vaivasin turhaan päätäni miettimällä keinoa millä sitä parantaa. Varmaankin taivutuksen piti tapahtua kuumentamisella, sillä isäni laivalankkujakin taivutettiin kuumalla höyryllä. Mutta jos taivuttaisin jousenkaarta tulella, voisi se palaa ja siten kadottaa notkeutensa. „Aha!“ arvelin, „siihenhän voin käyttää säästämäni vuohenrasvaa.“ Ensin koettelin sitä keinoa toiselle kaarelle. Ja onnistui se kuin onnistuikin. Kuin sitä puolta, joka tulee kaarella ulos päin eli siis on mykevä, hyvin kuu-

mensin, niin puu taipui, ja kun sitä samalla voitelin rasvalla, ei se hiiltynyt tulessa kuumentaessa.

Samaten tein jousellekin ja väänsin sen päät hiukan ulos päin. Sitte panin siihen parhaan nuorani ja katso, kaari notkistui hyvin ja yhtä paljo kummaltakin puolen; kahdekspäiväinen työ oli onnistunut oivallisesti. Vielä puuttui minulta nuolia, vaan kun palavasti halusin saada aseeni kuntoon, riensin heti metsään etsimään sopivaa puuta ja mutamia pitkiä lintujen pudottamia höyheniä. Vuolin aluksi vain yhden nuolen, kiinnitin sen kärkeen terävän kiviliuskan ja sidoin toiseen päähän neljä höyhentä, saadakseni sille tasaisen lennon. Tuskin voin malttaa mieltäni ja kun satoi kovasti, ammuin ensi laukauksen kyökistä. Osasin jo ensi kerralla tähtäämäni puuhun; iloni oli suuri eikä enää kulunut ainoatakaan päivää, jona en harjoittanut pilkkaan ampumista.

Ei minun onnistunut yhtä helposti selvitä saviastiain hankinnassa, joiden tekoon sitte ryhdyin; ne särkyivät käsissäni jo ennen kuivamistansa. Minä siis jälleen mietiskelemään. Savenvalaja tarvitsee pyörivän pöydän. Miksi? Varmaankin saadaksensa aineen pyöristetyksi ja kaikkialta yhtä lujaksi. Mitenkä minun nyt oli menetteleminen? Saven, jonka hankin Vuohivuorelta, olin kyllä vanuttanut lujaksi ja se oli kaikkialta yhtä pehmeää, mutta kuin muodostin sitä astioiksi, ei se pysynyt koossa. Kun en mitenkään voinut hankkia pyöräpöytää, täytyi minun koettaa tehdä niitä jollakin kaavalla. Oliko siihen puunrunko sopiva? Vai kivikö? Ei. Entäs kokospähkinän kuori sitte? No se juuri soveltui. Mutta vielä puuttui minulta kapula, millä tasoitella savea kaavakuoren ympäri. Siihen käytin suurta vuohensarvea, ensin siliteltyäni sen. Kohta oli minulla kolme ruukkua valmiina, jokaisella pieni jalka alla. Eiväthän ne olleet varsin sileät, lisäksi olivat vielä pienenlaiset eivätkä säännöllisen ympyräisetkään, mutta pysyiväthän ne kuitenkin koossa. Asetin ne valkean viereen verkkaan kuivamaan. Kun muutaman päivän ku-

luttua täytin yhden niistä vedellä ja panin tulelle kiehumaan, oikein sydämmeni sykki levottomuudesta; mutta toivoni hajosi kuten ruukkukin. Se pehmeni sisältä ja alkoi vuotaa; keittoastiaksi se ei siis kelvannut. „Minun pitää siis koettaa polttaa niitä,“ arvelin itsekseni, „kunnes ihan hehkuvat.“ Tein suuren tulen ja asetin ruukun keskelle. Riksis! jo se halkesi kahtia. „Mutta miten voinkaan olla niin tuhma!“ huudahdin pahoillani, „ruukun täytyy vähitellen lämmitä, kunnes hehkuu.“ Levitin siis kekäleet ja hiilet ja panin kolmannen ruukun keskelle, ja lisäsin sitte hiiliä, kunnes ruukku oli punaisen hehkuva.

Seuraavana aamuna oli se jäähtynyt ja minä voin iloita kauniista punaruskeasta ruukusta. Mutta voi! Kun ammensin siihen vettä ja panin kiehumaan, vuotaa tihkui se kaikkialta, että tuli sihisi. Nyt oli kekseliäisyyteni lopussa. Tosin minulla oli tulenkestäviä ruukkuja, mutta ne eivät olleet lasitetut enkä minä pystynyt korjaamaan sitä epäkohtaa, vaikka kuinka olisin miettinyt. Minun täytyi tyytyä muutamaan ruukkuun ja pannuun, joita tehdessäni käytin kilpikonnan kuoria kaavoina; voinhan säilyttää niissä ainakin suoloja, maissia, lihaa, ostereita y. m.

Sadetta yhä vain kesti ja minä jatkoin taloudellisia toimiani kotilieden ääressä. Ett' eivät pitkät illat menisi hukkaan, tein kokospähkinän kuoresta itselleni lampun. Täytin sen vuohenrasvalla ja panin siihen sydämmen hienoksi revityistä pisanginlehdistä. Olihan siinä valoa sen verta, että voin tehdä kori- ja verkkotyötä. Suuri seljässä kannettava kori ja kalaverkko olivat kapineita, joiden tekoon jo monta kertaa, vaikka turhaan, olin ryhtynyt. Mutta hiljaa hyvä työ tulee, ajatellen aivan kaunis.

Kuuden viikon ja kolmen päivän kuluttua oli sadeaika vihdoin lopussa ja joulukuun neljäntenä päivänä menin ensi kerran ulos suloiseen päivänpaisteeseen. Mutta mitäpä näinkään? Ei ollutkaan kylmä talvi, vaan ihana kevät. Kaikkialla olivat kedot vihannat, kukat ja kasvit puhkeamassa. Puissa oli nuppuja, surkastuneen ruohon

seasta nousi uusia taimia, kirjavat kukat loistivat kaikessa komeudessaan ja lintuset alkoivat iloista elämäänsä. Minulta ikään kuin vierähti vuori sydämmeltä. „Siis on sadeaika ollut saareni talvi,“ ajattelin, „eikä minun tarvitse odottaa tuota pelottavaa lunta ja pakkasta! Ja ovat-han kaikki elatushuoleni olleet turhat!“

Sydämmeni oli täynnä iloa ja kiittollisuutta.

Kahdeksas luku.

Robinpojan päivätyö.

Rohkasin jälleen mieleni ja alotin uudestaan asuntoni rakentamista. Tulen täytyi tulla minulle apulaiseksi. Kaadettuani nuoren puun kivikirveelläni pistin latvan tuleen ja annoin sen palaa, kunnes runko oli sopivan pituinen, ja kun Vuohivuoren multa oli liian kova simpuskalapiolleni, tein siihen tulen ja sain sen siten möyheämmäksi. Kahdessakymmenessä kahdessa päivässä sain paaluaidan ja kyökin täydelleen kuntoon. Kyökki oli sateesta vahingoittunut ja minä tuin sitä neljällä puupylväällä, estääkseni sen kattoa putoamasta; takan ja savupiipun rakentaminen vain tekivät minulle kiusaa. Ensin koetin tehdä niitä kivistä, mutta ne sopivat liian huonosti yhteen ja takka hajosi. Sitte koetin savella, mutta joko oli muurisaveni kelvoton tai en osanut muurarin ammattia. Kuin sytytin tulen, kuivi savi ja peruskivet kierivät alas. Kolmannen kerran tein takan, sillä kertaa paremmalla muurisavella, minä nimittäin seoitin siihen maissin akanoita. Turhaan, takka seiso, mutta savupiippu hajosi ihan käsissäni. Ei ollut enää muuta neuvoa kuin tehdä ensin tiilejä.

Käytin molempia kokospähkinän kuoriani ja suurta kilpikonnän kuorta vesiämpäreinä, kostutin niillä suurenlaisen alan savimaata ja sotkin sitä jaloillani. Sitte sot-

kin siihen maissin akanoita ja tein tiilejä vihreälle ruohikolle. Kaksi rinnakkain asetettua puun runkoa oli kaavana ja suurella simsukan kuorella leikkasin väliin sullotun saven poikki. Oltuaan kahdeksan päivää auringon paisteessa ja kahdesti käännettyinä olivat ne ihan kuivat. Tosin ne eivät olleet sievän näköiset eikä punaiset, sillä polttamisen tarpeellisuutta minä en silloin vielä käsittänyt, mutta ne olivat kumminkin säännölliset muodoltansa ja tulta kestävät.

Savupiipun teko oli minulle suurena ilona. Käytin luotia — kiveä rihman päässä — kuin tottunut muurari ja käsiäni käytin savikauhan asemasta. Kuin tulta ensi kerran oli takassa ja savu nousi suoraan ilmaan, olin täynnä iloa ja söin onnellisen päivän kunniaksi juhla-atrian.

Lihasta ei ollut puutetta. Joka viikko menin pari kertaa luoteen aikana meren rannalle ja löysin joka kerta suuren joukon kilpikonnia, jotka verkkaan vetäytyivät peräytyvien laineiden jäljestä mereen. Etsin niiden joukosta suuren elävän ja asetuin sen tielle. Sitte käännsin sen seljälleen ja särjin sauvallani siltä rintakilven. Jos se oli liian raskas kokonansa viedä kotiin, irroitin terävällä simsukan kuorella suurenmoisen lihapalasen. Tosin se ei yhtä helposti paistunut kuin kiinteämpi vuohenliha, mutta se maistui oivallisesti ja pitkän ajan käytin sitä ruokanani, nauttimatta mitään muuta sen lisäksi kuin tuoreita banaaneja.

Arvattava oli, ett' ei kilpikonnien pyynti koko vuotta olisi yhtä edullinen; minä sen vuoksi ryhdyin linnun ja vuohen pyyntiin. Minun oli erittäin vaikea osata lintuihin eikä vuohenpyyntikään oikein onnistunut. Kuin jousi kädessä väjyin niitä, pääsin tuskin nuolenkantomatkalle. Laitoin sitte pauloja vahvoista pisanginuorista ja ajoin vuohia niihin päin, mutta ne joko hyppäsivät niiden ylitse tai juoksivat sivuitse. Viimein keksin mukavan keinon. Tutkin vuohien elintapoja. Ne kiipeilivät ja söivät mielellään yksikseen saaren kukkuloilla, mutta kokoutuivat myöskin laumoiksi ja riensivät silloin pukkien johdolla

hurjaa vauhtia alas rotkoja myöten. Tosin ne eivät enää käyttäneet sitä tietä, joka kulki asuntoni ohitse ja jossa minulla oli ensimmäinen vaarallinen otteluni heidän kanssansa, vaan enimmäkseen vuoren etelärinteitä. „Mitenkä olisi!“ arvelin itsekseni, „jos kaivaisin haudan ja pyytäisin niitä samalla tavoin kuin susiakin pyydellään?“ Kaivelin kahdeksan päivää otsani hiessä, sain syvän haudan, peiutin sen nuorilla puunrungoilla ja lehdillä ja lapioin vähän maata päälle.

Ei kyökkini vielä ollut ihan valmis, kuin jo sain kolme pukkia. Ne katselivat minua vihaisesti ja pudistivat päätänsä, mutta söivät ahneesti ruohot, jotka heitin heille alas. Siellä ne saivat olla syötiläinä, kunnes tarvitsin niiden lihaa. Siten minulla nyt oli neljä vuohennahkaa ja niiden kautta olin päässyt pukinehuolistani. Ja kuin muutamien viikkojen kuluttua vielä löysin sieltä kaksi vankia lisäksi, oli minulla koko kuusi nahkaa käytettävänä.

Kenkäni olivat kuluneet repaleiksi, koetin käydä paljain jaloin, mutta arat jalkopohjani eivät sitä kauan kestäneet; sen tähden sidoin puunkuoria jalkoihini. Tosin täytyi minun joka päivä leikata uudet kuoripohjat, mutta ennemmin tein senkin kuin kärsin jalkavaivoja.

Joka päivä harjoittelin tuntikauden räätälin ammatia. Kuin jo ennestään olin kirvesmies, muurari, kokki, sysimies, suutari, metsästäjä, savenvalaja, paimen ja paljo muutakin, niin miksi en voisi olla räätäli sen lisäksi. Mutta se jalo työ näytti minusta olevan vaikein kaikista. Neulan ja rihmaa olin muutamassa päivässä saanut tehdäksi, terävä kivi ja lehden säikeet olivat minun ompelukoneeni; mutta leikkaaminen ei luonnistunut yhtä helposti ja hihojen teosta selvisin vasta monipäiväisellä vaivalloisella työllä. Kuudesta vuohennahastani oli vielä parhaiksi jäljellä, että sain itselleni hatun ja kestävät kengänpohjat sekä leveät nauhat, joilla sidoin ne jalkoihini. Olisin tehnyt koko kengätkin, vaan kova nahka pahasti kalvoi jalkoja.

Ruokavarastoni oli runsas; minulla oli paitsi maissia ja banaaneja, kilpikonna ja vuohen lihaa myöskin oste-reita ja kilpikonna munia, ja mikä oli paras kaikesta: minä voin kyökissäni saada ruokani maukkaaksi, paistaa lihaa ja paahtaa banaaneja. Lisäksi toivoin karjani lisää-lymistä, että siitä aina voisni saada lihaa ja maitoa. Yhtä vain puuttui atrioissani, jota kaikilla on niin runsain mää- rin, vaan jota kaikki kuitenkin pitävät niin vähässä ar- vossa, joka tekee kaikki ruuat maukkaiksi, hyviksi ja sula- viksi ja jota aina kaipasin, tietämättä oikein miksi — suolaa. Saadakseni sitä kaivoin rannalle kovaan paikkaan muutamia kuoppia. Täytin ne vedellä, ja kuin vesi kuu- massa auringonpaisteessa kuivi, jäi pohjaan aina vähä suoloja jäljelle. Kokosin ne kuorikuppeihini, annoin ni- den kuivaa täydellisesti ja puhdistin ne sitte pesemällä.

Jokapäiväinen elinjärjestykseni oli tällainen: Aikai- sin aamulla vein kolme vuohtani laitumelle ja valitsin niille puiden varjossa hyvän syöntipaikan. Sidottuani ne lypsin vuohen ja join maidon. Sitte menin joelle, riisuin ja peseudyin kiireestä kantapäähän. Sitä hyvää tapaa, jota olen isäni esimerkin mukaan noudattanut koko elin- aikani, on minun raittiuden, ahkeruuden ja säännöllisyy- den jälkeen kiittäminen siitä, että olen saanut pysyä terveenä. Virkistyneenä kylvystä ja täytettyäni kaksi kil- pikonna kuorta vedellä, toisen vuohia, toisen itseäni varten, palasin kotiini jatkamaan kotitöitäni. Kyökin val- mistuttua kaivoin itselleni asuinhuoneen ja jätin vain sen ja kyökin välille ohuen seinän. Mullan kannoin koreissani ulos pihanovesta, jonka olin jättänyt kahden puun väliin, ja kaadoin sen paaluseinän tueksi. Tahdoin nimittäin saada asuntoni kasvien peittoon ja istuttaa vielä pensas- aidankin paaluseinän eteen.

Väsyttynä ryhdyin keittopuuhiin. Sysihaudasta otin muutamia hehkuvia hiiliä ja panin sijaan uusia polttopuita ja niiden päälle multakerroksen. Sitte sytytin tulen kyök- kiin. Vartaan päähän panin paistumaan palasen kilpi-

konnan tai vuohen lihaa, kylliksi suuren kahden tabi kolmen päivän tarpeeksi. Jauhovelli — kylmä tietysti, sillä saviastiani eivät olleet lasitetut — ja palanen tuoretta tai paahdettua banaania olivat pääatriani. Iltasilla nautin vain maitoa ja kylmää lihaa tai muutamia ostereita.

Kuumalla keskipäivällä tein helpompia töitä. Kävin päivänvarjostimeni suojassa laavavuorellani, josta monestikin hyvin epäilevästi katselin itää kohti, eikö tuo käärmehirviö tulle tuolta metsästä, ja samalla ikävöiden tarkastelin mertä, eikö pohjoisessa päin ehkä näkyisi jotakin laivaa. Koottuani vuolimiksi, kalkuttimiksi ja purasimiksi kelpaavia kiviä palasin kotiin pitkin rantaa. Sieltä etsiskelin suuria simukoita sekä ostereita ja moni kilpikonna joutui silloin saaliikseni. Jos kilpikonna ei ollut liian suuri, sidoin sen pitkään nuoraan, jonka toisen pään kiinnitin suureen kiveen. Siten oli minulla aina tuoretta meren riistaa varalla ja ainoastaan harvoin sattui, että vuoksi tai meren aallot veivät minulta saaliini kivineen päivineen.

Tultuani kotiin laskin pois kuormani ja menin vuohieni luokse. Kaikkialla sillä matkalla kokoilin kuivia puita kasoihin, kantaakseni ne paluumatkalla kotiin. Sitte lepäsin hetken. En kuitenkaan ollut vielä niin varsin väsynyt. Pihassa oli aina paljo puuhaa varastojeni laittelemisessa, ja pensasaidassa ja paaluseinässä riitti jotakin korjattavaa ja puhdistettavaa. Viimein oli minulla vain maissin ja banaanien kokoominen jäljellä ja ne olivat ihan läheltä saatavina. Illempana jatkoin vielä vähän aikaa raskaampaa mullan kantotyötä ja palmikoin sitte rihmoja, kudoin verkkoja, leikkasin kengänpohjia tai parantelin työkalujani. Heti auringon laskettua pimeni hyvin äkisti ja minun täytyi sen tähden rientää saamaan vuoheni turvaan. Ne olivatkin niin tottuneet minuun, että itsestään seurasivat minua ja mielellään asettuivat viereeni. Nukuin melkein joka yö heidän kanssansa pihassa, jonne olin tehnyt tilan kuivista heinistä. Ainoastaan viileän

merituulen puhaltaessa tein tilani kyökkiin ja peitin itseäni kuivilla lehdillä ja vaatteillani. Vuohet, ainoat elävät kumppanit, olivat minulle tietysti suureksi iloksi, mutta ikävä inhimillistä seuraa ei kuitenkaan sammunut sydämestäni; usein itkin katkeria kyyneliä yksinäisessä vuoteessani.

Minulla oli vaikea aika käsissä, sillä minulla oli niin paljon työtä, että tuskin jaksoin sitä suorittaa. „Oh!“ huokailin usein, „jospa minulla olisi kumppani, joka minua auttaisi, miten paljon enemmän silloin saisinkaan aikaan! Oi, miten suloista olisi kuulla ihmisääntä! Mutta minun täytyy olla mykkänä kuin kala, sulkea kaikki valitukseni, toiveeni ja mielitekoni sydämmeeni. Ja ken tietää, saanenko koskaan enää kuulla inhimillistä ääntä, saanenko milloinkaan enää nähdä armaita vanhempiani ja pyytää heiltä anteeksi!“ Jo siihen aikaan, kuin asuin kalliolinassani, tarkastelin joka päivä mertä, eikä siellä näkyisi laivaa, joka pelastaisi minut yksinäisyydestäni. Mutta mitäpä apua olisikaan ollut, jos olisinkin huomannut laivan? Miten olisin voinut antaa sille merkkiä? Nyt olisin saattanut antaa savu- tahi yöllä tulimerkin, sillä Vuohivuoren huipulle olin koonnut lehti- ja puukasan; mutta vaikka kuinka innokkaasti tarkastelin merenpintaa, ei ollut valkoista purjetta missään nähtävänä; minä olin jäänyt yksikseni.

Yhdeksäs luku.

Taloudellisia toimia.

Sadeaika antoi minulle monta hyvää oppia ja mikä oli pääasia: minä käytin ne hyväkseni. Vielä elin puoleksi metsästäjän, puoleksi paimentolaisen elämää ja olin riippuvainen kaikista sattumuksista. Vuohen pyynti oli epävarma ja karjani vieminen toisesta laidunpaikasta toiseen oli vaivalloista. Olihan parempikin elämä tarjona; minun piti ruveta maanviljelijäksi ja karjanhoitajaksi. „Mitä työtä siihen kuuluu?“ kysyin itseltäni. „Karjani lisääntyminen, ruokaa niille sadeajaksi ja istutuksia,“ oli vastaus. „Siis täytyy minun aidata haka karjalleni ja tehdä suuri peitetty heinäruko; sitte täytyy minulla asuntoni lähellä olla katettu vuohitalli ja viimein maissipelto ja banaanitarha.“

Sen mukaan järjestin taloutenikin. Vein vuohet ulos ja annoin niiden itse etsiä laitumensa. En kuitenkaan vielä tohtinut jättää niitä ihan vartioimatta vaan pidin niitä koko päivän silmällä. Illalla ne tulivat itseltään kotiin ja asettuivat nukkumaan minun kanssani samalle vuoteelle.

Sen jälkeen läksin huoletta matkalle. Karvaiset vuohentaljavaatteet, huippuhattu ynnä suuri päivänvarjo, lisäksi vielä pitkä ja pörröinen parta: olinpa todellakin villin näköinen. Tehtyäni entisten aseiden lisäksi vielä

pitkän keihään, jonka kärkenä oli terävä kivi, olin täydellisissä aseissa, otin jousen ja nuolet käteeni, ripustin kivikirveeni vyölle, eväsverkon selkään ja ohjasin suuntani vuorille päin.

Päätarkoitukseni oli enentää karjaani; tahdoin ennen kärkeä puutetta, jopa jättää oman makuusijanikin vangituille vuohille kuin syödä ne. Olihan minulla yllin kyllä ostereita ja kilpikonnia. Vanhasta vuohen kuopasta en ollut kuuteen viikkoon saanut ainoatakaan elävää ja tarkastellessani villien vuohien kuljeksimista huomasin niiden säännöllisesti karttavan sitä. He tiesivät jo sen vaara- paikan, minun piti siis valita toinen. Koko viikko kului ankarassa työssä, mutta vaivani ei ollut turha. Parin päivän kuluttua oli minulla vuohi pikku kilineen uudessa haudassa. Mikä mainio saalis! Molempien piti tulla asuinkumppaneikseni. Mutta miten saada ne kotiin? Ennen pyydytyt vuohet olin vetänyt haudasta paulalla, pitämättä lukua, loukkautuivatko ne vai eikö, sillä minä surmasin ne heti kirveelläni. Vaan niin en nyt saattanut tehdä.

Laskeuduin siis köyttä myöten, jonka sidoin puuhun, alas kuoppaan. Mutta en vielä ennättänyt pohjaan, kuin vuohi syöksyi päälleni ja puski minua kovasti. Kiipesin kiireimmiten takaisin ylös, sillä tavalla se ei käynyt päinsä. Heitin nyt paulan kilille ja vedin sen ylös. Entä emä? Se raivoissaan väliin hypähti ylös vasten seinää, väliin juoksenteli levottomasti ahtaassa haudassa ja silloin tällöin määki surkeasti. Sydäntäni kirveli koetella niin ankarasti sen äidinrakkautta; minä laskin kilin sille alas takaisin. Menin kotiin ja tein kengänpohjistani leveän kaularenkaan. Seuraavana päivänä ei vankini enää ollut niin hurja; minulta oli ruoka jäänyt toimittamatta sille ja nälkä varmaankin oli tehnyt sen kesymmäksi. Sen syödessä ruohoa, jota heitin sille alas, voin ylhäältä heittää tekemäni renkaan sille kaulaan ja vetää sen kiinni haudan seinään; sidottuani nuoran kiinni laskeuduin alas ja sidoin vuohelta jalat. Niin saatoin nostaa sen kilinensä ylös, panin sen

rekeeni ja vedin molemmat laiturille. Siellä laskin sen sidottuna syömään. Ei kestänyt neljää viikkoa ennen, kuin se oli yhtä kesy kuin muutkin vuoheni.

Ne rakkaat elukat eivät yksistään olleet minulle suureksi iloksi, vaan myöskin suureksi hyödyksi ja ovat todellakin pelastaneet henkeni, kuten kohta kerron. En tiedä, millä tavoin ne europalaiset elävät olivat joutuneet asumattomalle saarelleni. Varmaan jostakin ohi purjehtivasta laivasta ja lisääntyivät sitte nopeasti lämpimässä, suotuisassa ilmanalassa hyvillä laiturilla.

Ensi tehtäväni sen perästä oli saada savupiippu parempaan kuntoon, sillä eivät sen polttamattomat tiilit kuitenkaan ajan pitkään voineet vastustaa sateen vaikutuksia. Sen tähden täytyi minun polttaa tiiliä. Sitte tuli saviastiain tekemisen ja polttamisen vuoro ja viimein kellarin rakentaminen, Ennen sadeaikaa luulin kyllä ehtiväni koota puita ja heiniä tarpeeksi sekä tehdä navetan ja heinävajan vuohilleni.

Tein sitte noin sata muuri- ja viisikymmentä katto-tiiliä ja niiden polttaminen oli minulle suureksi iloksi. Siinä menettelin näin: niiden kuivettua asetin ne kolmeen kerrokseen toisensa viereen, panin kuivia puita ylt'ympäri ja pistin ne tuleen. Kuin aina lisäsin puita, yksin yölläkin, syntyi suuri kuumuus ja muutaman päivän kuluttua olivat tiilini niin punaiset, kuin suinkin voin toivoa. Niin, olivatpa muutamat ihan tummat ja kovat, jopa kiiltävätkin. „Hyvä!“ sanoin, „ne ovat olleet missä kuumuus ilman vaikutuksesta oli suurin. Pannaanpa se kokemus muistiin astiain tekoon.“

Sitte tein kokospähkinän ympäri kolme uutta ruukua ja kilpikonnankuoren ympäri pannun kuten ennenkin savesta, vaan kastoin ensin kaavat hiekkaan, saadakseni ne helpommin irti astioista. Siitä sattumasta oli mitä parhaimmat seuraukset, sillä kuin asetin ne päällekkäin ja kovassa tuulessa poltin hehkuviksi, olivat ne sisältä niin hyvästi lasittuneet, että kelpasivat keittoastioiksi. Tosin

olivat ne vähän vääntyneet kuumuudesta, mutta sitä kau-neusvikaa oli helppo kärsiä. Ensimmäinen kilpikonnaliemi, maustettuna vähän suolalla ja banaanin mehulla, onnistui oivallisesti ja maistui niin sanomattoman paljon maukkaammalta kaikkia ennen laittamiani ruokia. Varpun pistetty raakunkuori oli lusikkanani.

Joulukuuta oli jo suuri osa kulunut, aurinko ei enää polttanut niin kuumasti, metsät ja tasangot vihannoivat ja kukkivat runsaan komeasti. Mutta luonnon ihanuus ei aina ilahuttanut minua eikä houkuttellut minua kääntymään luojan puoleen. Vaikka kuinka olisin koettanut rauhoittaa sydäntäni, vaivasi minua kuitenkin voittamaton ikävä. Tehtyäni koko päivän äänettä ahkeraa työtä puhkesin äkkiä sanomaan: „Ah, armaat vanhempani, mitä nyt tehnette? Mitenkä teidän nyt lienee? Jospa vain kerran vielä saisin nähdä ja puhutella teitä! Ah, rakkaat koulukumppanini! Miten iloisina ja ahkeroina menette työhönne ja saatte hyvässä seurassa jutella ja kuulla muiden puhetta tai lukea hauskaa kirjaa! Minä yksin olen hyljätty, minä yksin olen suljettu kaikesta yhteydestä ihmisten kanssa!“ Vastustamattomasti juoksi silloin silmistäni kyyneleitä ja tieto, että itse olin syypää onnettomuuteeni ja kovaan kohtalooni, teki suruni vielä haikeammaksi.

Satoja kertoja tarkastelin asunnostani mertä, eikä missään näkyisi valkoista purjetta, satoja kertoja astuin Vuohivuorelle, josta oli laajempi näköala, mutta aina turhaan. Usein valtasi minut niin suuri alakuloisuus, ett' ei työ eikä kauniin luonnon ihaileminen, ei edes rakkaat vuohenikaan voineet sitä haihduttaa. Ainoastaan sunnuntai, jota vietin veisaten ja rukoillen, voi rauhoittaa minua, kun ajatukseni sen kautta johtuivat taivaallisen Isän muistelemiseen.

Niin koitti kahdeskymmenesviidespäivä joulukuuta. „Oi autuaallinen päivä!“ huokasin aamusilla. „Oi miten onnelliset nyt ovat kaikki kristityt lapset, onnelliset omaisiensa rakkauden ja uskollisuuden kautta, onnelliset kii-

tollisuuden ja kuuliaisuuden kautta, jota voivat osoittaa vanhemmillensa! Minä vain olen tuhlaajapoika, kadotettu, jolla ei ole pelastuksen rahtuakaan!“ Semmoiset valitukset saattoivat uudestaan mieleni häiriöön ja silloin kadotin aina työkykyni ja ajatusten johdonmukaisuuden ja selvyyden. Mutta tuli siihen vielä toinenkin paha, sillä ei yksistään sieluni ollut kipeä, olin ruumiillisestikin sairas. Menetin työhaluni, ruoka ei maistunut, kädet ja jalat tuntuivat kylmiltä, pää vain oli kuuma. „Taivas!“ sammalsin tuskissani, „mitä minusta tulee, jos avuttomana makaan tässä ilman mitään hellää hoitoa? Eikö minun täydy kurjuudessa menehtyä!“

Kymmenes luku.

Robinpoika tulee sairaaksi.

Fn tiedä, oliko liika työ vaiko vilustus syynä, että keran kaataessani nuorta puuta minua äkkiä pyörrytti niin, että minun täytyi nojata puuhun pysyäkseen pystyssä. Kova hiki puhkesi ulos koko ruumiistani ja ainoastaan suurella vaivalla sain hiivityksi kyökkiini. Sinne päästyäni ei minun enää onnistunut viedä vesiruukua suulleni; pudotin sen käsistäni, jolloin se särkyi, ja kaaduin tainnoksiin maahan. Herätessäni oli pimeä ja minua värisytti vilusta. Kuinka kauan olin maannut siinä? Missä olivat vuoheni? Oliko tuli sill' aikaa sammunut? Koetin nousta ja katselin takkaa. Vielä siellä hehkui muutamia hiiliä, panin vielä toisia sinne lisäksi. Sitte menin kepin varassa pihalle ja toin vähän meriruohoa itselleni vuoteeksi; tuskin sain ne kyökkiin, kuin voimattomana uuvuin niiden päälle.

Sillä vuoteella, jos voi sanoa kouran täyttä ruohoja siksi, sairastin sitte viikkokauden. Minua vaivasi vuorotellen kuuma ja vilu eikä minulla ollut millä peittää itseäni; kuume rasitti minua, suu ja kieli olivat kuivat eikä minulla ollut vedenpisaraakaan polttavaan janooni. Koettaessani nousta panemaan uusia hiiliä tuleen tai menemään vuoheni luokse vaivuin uupuneena takaisin. Luulin loppuni jo lähestyvän ja antauduin synkkämielisenä kohtalooni.

Minusta oli kuitenkin parempi kuolla kuin elää semmoista kurjaa elämää; ummistin silmäni ja luulin tekeväni sen ikuiseksi. Vielä kerran muistelin sekavasti vanhempiani, rukoilin armolliselta Jumalalta ja heiltä anteeksi ja nukuin.

Ell' en pety, niin makasin viisi vuorokautta ankarassa kuumeessa ja pään kivistyksessä mitään nauttimatta ja huomaamatta mitään muuta kuin muutamia valkoisia olentoja, jotka liikkuivat vuoteeni ympärillä. Kuudentena päivänä heräsin täydessä hiessä. Pääni ei enää tuntunut yhtä raskaalta ja näin vanhan vuohen molempine kilineen makaavan vieressäni. Se nousi ja katseli minua ikään kuin tahtoen kysyä, mikä minua vaivasi. Hyvä eläin oli ollut hoitajanani ja tuli nyt imettäjäksi. Minä nimittäin tunsin olevani niin voimaton, ett'en jaksanut nousta, mutta voin kuitenkin lypsää sen utaroista muutaman maitopisaran ja juoda sen kämmeneltäni.

Ilman sitä maitoa olisin nääntynyt janoon. Neljänä seuraavanakin päivänä lypsin sitä niin usein, kuin se vain tuli lähelleni. Viimein jaksoin nelin kontin hiipiä takan luokse, mutta voi taivas! tuli oli sammunut. Puhalsin vaikka heikosti tuhkaan; turha vaiva, hiilet olivat ja pysyivät mustina. Sen huolen olin lisäksi saanut viruessani yksinäisellä vuoteellani! Laavan oli jo aikaa sitte kova sade sammuttanut; ell'ei sysihauta enää palanut, olin kadottanut parhaan aarteeni.

Vielä neljän päivän kuluttua voin sauvani nojassa mennä ulos. Oi, mikä ihana luonto! Aava meri niin suurenmoinen, ruoho niin rehevä ja kukat niin tuoksuiset! Vuoheni juoksentelivat ympärilläni ja minä olin ikään kuin uudesta syntynyt. Jospa sysihauta vielä palaisi, miten onnellinen silloin olisinkaan! Ensi kävelyni oli sinne. Siinä se oli liikuttamatta, mutta ei mitään savua noussut sen aukosta. Ponnistaen kaikki voimani revin mullan pois, se hajosi maahan. Kaivoin hiiliä, kaivoin yhä syvemmälle; viimein tunsin lämmintä ilmaa nousevan vastaan. „Jumalan kiitos!“ sanoin. Vielä hehkui muutama hiili. Kii-

reesti puhalsin niihin ja sain ne uudestaan hyvin palaamaan; en ollut kuitenkaan perin vaivainen.

Sairauteni oli taas tehnyt minusta ihan uuden ihmisen; jätin siitä hetkestä kaiken toivottomuuden ja luotin lujasti Jumalaan, sanoen itseskeni: „Hän on kolmannen kerran pelastanut henkesi, hän ei ole jättänyt eikä hyljännyt sinua eikä tee sitä vast' edeskään.“

Vaikka elatukseni oli sangen heikko, sillä minulla ei ollut voimia pyydellä kilpikonnia eikä kiivetä pisangipuihin, voimistuin kuitenkin nopeasti. Kilit olivat kyllin suuret voidaksensa olla ilman emänsä maitoa; minä nauttin siis maitoa ja maissia. Täydellisesti parattuani ryhdyin rohkein mielin työhöni.

Minun täytyi tehdä sysihautani suuremmaksi, sillä aioin lähteä pitkänlaiselle tutkimusmatkalle. Heinävaja ja vuohitalli olivat tehtävät, sitte piti minun vielä vuolla muutamia nuolia, tehdä banaani- ja maissitarha, koota varastoja, kovertaa kellari y. m. Vaan eivät ne työt olleet vielä läheskään valmiina, kuin toinen sadeaika äkkiarvaamatta tuli. Kahdentenatoista päivänä huhtikuuta se alkoi ja loppui seitsemäntenä päivänä toukokuuta. Niinpä oli siis saarellani kaksi sade- ja kaksi pouta-aikaa vuodessa. Jos olisin sen tiennyt, olisin hankkinut itselleni suuremman heinävaraston. Onneksi oli koko karjani vain viisi elukkaa, joita kyllä, vaikka vaivalla, voin elättää ja pitää luonani kyökissäni.

Vielä toistakin seuraa olin hankkinut itselleni ja se melkoisesti lyhensi naurettavalla juttelullaan pitkää sadeaikaa. Ei kukaan ollut minua onnellisempi, kuin se pani päänsä ryntäilleni ja sanoi valittavalla äänellä: „Robinpoika, Robinpoika raukka!“ tai aamulla huusi minulle: „Hyvää huomenta, hyvää huomenta!“ Hän, se hyvä kumppani, opetti minua jälleen puhumaan, jonka jo olin melkein unhottanut, ja minä seurustelin sen kuin paraimman ystäväni, kanssa. Minä kerroin sille vanhemmistani, haaksirikostani, tekemistäni töistä ja toiveistani.

Kunnon Pool, se oli sillä nimenä, näkyi täydelleen ymmärtävän minua, sillä sata kertaa se vastasi minulle: „Hyvä, vallan hyvä!“ tai surkutteli se minua, sanoen: „Robinpoika raukka!“ jolloin se soristen lausui r-kirjainta, että oikein sydämmestäni nauroin, ja kuin vaikenin, huusi se heti: „Lisää, lisää vielä, vielä!“ Aikoessani mennä jollekin retkelle huomasi hän sen heti ja huusi levottomasti, antamatta minulle rauhaa ennen, kuin otin sen mukaani. Silloin se istahti vuohen selkään ja ratsasti sillä tavoin eteen päin; vihreä Pool valkoisen vuohen seljässä — olihan se erittäin soma katsella.

Hyvä Pool jo pitkän ajan olet ollut haudattuna, mutta sydämmessäni elät niin kauan, kuin se sykkii. Miten älykäs olit! Mitenkä iloinen ja puhelias olit! Et pettänyt etkä loukannut ketään, olit vilpitön, uskollinen, kiitollinen ja mieltynyt kaikkeen, mitä annoin sinulle. En voi itsestäni sitä kaikkea kerskata.

Hyvä Poolini oli papukaija, jota olin ampunut siihen. Hän söi kädestäni ja tottui vähitellen kaikkiin ruokiin, joita nautin. Sen nokka tosin alussa teki minulle monen kepposen, kunnes sain tehdyksi sille häkin paksuista oksista. Mutta eivät sittekään vielä kengänpohjani, riimani, nuoleni eikä verkkoni olleet siltä turvassa. Poolin nokan piti yhäti olla työssä ja kuin, sen nakerrettua yhden oksan rikki vankilastansa, olin parahiksi saanut siihen uuden sijaan, alkoi sama peli uudestaan.

Osasi Pool avata kokospähkinänkin kuoren nokalansa. Jo kauan aikaa oli minulla ollut aikomus lähteä tutkimusretkelle saaren itäpuolelle, jonka kokospähkinät ja ananas-hedelmät olivat minulla usein mielessä. Sadeajan loputtua läksin, Pool olkapäälläni, matkalle.

Matkastani oli hyvä tulos; verkkoni täynnä kokospähkinöitä ja ananaseja palasin kotiin. Peljättävää käärmettä, joka usein oli mielessäni, ei enää näkynyt; varmaankin se oli vetäytynyt keskelle saarta tiheään metsään.

Pool oli, odottamatta minulta lupaa, anastanut kokospähkinän ja nopeasti avannut sen terävällä koukkunokallansa. Hedelmän se sai vaivastaan, mutta kuoren talletin vesiastiaksi ja annoin Poolin avata vielä monta muutakin hedelmää.

Yhdestoista luku.

Kahdeksan vuotta.

Noustessani toukokuun 25 päivänä 1649 muistelin liikuttuna päivää, jolloin edellisenä vuonna jouduin haaksirikkoisena saarelle. Mitä kaikkea olinkaan sillä ajalla saanut kokea! Nälkää ja vilua, kylmää ja kuumuutta, sairautta ja yksinäisyyttä olin saanut kärsiä, olin elänyt petojen ja villi-ihmisten pelossa, olin ollut hengenvaarassa; mutta laupias Jumala on pelastanut minut kaikesta häädästä ja murheesta, hän on antanut minulle työn halua ja taitoa ja ylläpitänyt sielussani toivon kipinää, että vielä pääsen sivistyneiden ihmisten pariin ja voin heidän joukossansa tulla hyödylliseksi ihmiseksi. Minä laskeuduin polvilleni ja kiitin Jumalaa kaikesta sydämestäni.

Kahdeksan vuotta elin puisen kalenterini mukaan erakkoelämää mitään erinomaista tapahtumatta. Tietysti oli talouteni sillä ajalla melkoisesti parantunut. Asuntoni oli tilavampi ja mukavampi, asuinhuoneestani vei paaluovi kyökkiin ja toinen pihalle. Koko piha oli pensasaidan ympäröimänä ja se kasvoi niin tiheäksi ja reheväksi, ett' ei kukaan olisi voinut aavistaa ihmisasunnon piilevän sen takana. Jos villit olisivat samonneet saarelleni, olisin heti sammuttanut tulen takastani ja elänyt kellarivarastostani. Kellari oli kaivettu syvään maahan ja sinne oli ovi asuin-

huoneestani. Niin kyökkiä kuin asuinhuonettakin tukivat puunrungot, joita yhdisti poikkipuut. Yösijanani oli meriruohoa ja vuohentaljoja.

Karjalaumaani oli tullut lisäksi kaksi pukkia ja koko joukko nuoria vuonnia; yhteensä oli niitä kaksineljättä. Ne oikein olivat ilonani ja sen vuoksi koetinkin kaikin tavoin pitää huolta niistä rakkaista eläimistä. Vuohivuoren itäpuolelle olin kallioseinän ja metsän väliin istuttanut kaktusaidan ja rakentanut sen päälle katoksen suojaksi. Sinne ajoin vuohet sadeajaksi ja ruokin niitä heinillä, joita minulla oli pihassa muhkeassa heinävajassa. Osoitin elukoilleni aina niin paljon rakkautta ja huolenpitoa, kuin aikani suinkin salli, ja he ymmärsivät minua varsin hyvästi ja olivat sangen kesyt ja uskolliset. Kuin he illalla palasivat kotiin, saivat he aina kädestäni kourallisen mehukasta ruohoa; he tulivatkin aina niin mielellään kotiin, ett' ei minun tarvinnut tehdä aidattua laidunhakaa.

Ruokavarastoni oli hyvässä kunnossa. Sillä paitsi tavallisia ruokiani voin joka päivä keittää jonkun liemi-ruuan, milloin kilpikonnasta, milloin lihasta, taikka maitovelliä. Se ei ollut ensinkään vaivalloista, ei vienyt paljoa aikaa ja oli erittäin terveellistä. Myöskin söin erittäin mielelläni erästä rypälelajia, joita kuivasinkin ja semmoisina käytin liemen maustimina. Milloin minulle vain jäi aikaa ja maitovarastoni oli runsas, valmistin juustoa ja voita. Mutta olipa minulla vielä parempaa tiedossa: minä osasin paistaa leipää. Olin nimittäin peittänyt takkani vahvoilla, poltetuilla tiileillä ja tehnyt pienen punaisen katoksen savupiipun aukon sateen suojaksi. Sitte olin tehnyt hienoista lehden säikeistä tiheän verkon, siitä ynnä laivapojanpuvustani sain seulan. Maissijyväset survoin rikki tasaisella kivellä, seuloin sitte jauhot ja leivoin ne ohueksi kakuksi. Kuin takka sitte oli oikein kuuma, syäsän hiilet syrjään, lakaisin takan puhtaaksi ja laskin siihen taikinakakkuni. Sitte peitin sen pannulla ja panin

päälle tulisia hiiliä. Niin paistui leipäni yhtä hyvin kuin paraimmassa leivinuunissa.

Merenkin täytyi toimittaa minulle ruokavaroja, ei yksistään kilpikonnia ja osteroita, vaan kalojakin. Läksin pikku veneelläni merille, milloin ei varsin kovasti laineh-
tinut, ja vedin pientä nuottaa perästäni. Saalis oli välistä niin runsas, ett' en voinut nauttia kaikkia kaloja.

Joka vuosi oli minulla neljä elon korjuuta, kaksi heinäntekoa ja kaksi maissin leikkuuta. Vuohivuoren län-
sipuolelle olin raivannut maissivainion; siitä sain sata jy-
vää tarvitsematta yhtään lannoittaa tai kyntää. Mutta vielä hedelmällisempi oli banaanitarhani; ne kasvoivat is-
tuttamistani oksista niin rehevästi, että puoli sadosta riitti minulle kyllin. Lisäksi voi pitkin vuotta saada niitä tuo-
reina, sillä kukkien vieressä oli aina kypsiä hedelmiä ja kuin toinen kukka lakastui, puhkesi aina uusia. Niin vai-
vatta saa ihminen siinä ilmanalassa ravintonsa, ja luulenpa, että olisin voinut työlläni elättää siellä toista sataa henkeä.

Jouseni oli suuresti parantunut. Palmikoitu viini riippui seljässäni, lehden syistä punotun nuoran asemasta oli minulla vuohensuolinen jänne, joka kireämmäksi pin-
gotettuna ampui vakavammin. Kuitenkin voin vasta mo-
nivuotisten harjoitusten jälkeen varmasti osata lentävään jintuun tai juoksevaan vuoheen. Retkilläni ympäri saarta oli minulla paras tilaisuus harjoitellata hyväksi ampujaksi.

Tästä kaikesta ehkä, nuori lukijani, luulet päiväni hyvinkin rauhallisesti kuluneen ja minun olleen tyytyväi-
nen kohtalooni. Oi ei! katumus kalvoi siksi liian katke-
rasti sydäntäni ja inhimillisen olennon ikävä vaivasi minua yhäti seisoessani ja astuessani, työssäni ja jouten ollessani, se laskehe iltasilla viereeni tilalleni ja nousi aamusilla kanssani ylös, ja lörpöttelijä Pool muistutti minulle ihmis-
äänen matkimisellaan aivan elävästi, mitä olin kadottanut.

Sen tähden kiintyi kaikki huomioni merelle. Mitenkä voisinkaan saada veneelleni purjeita ja kantta? Alussa arvelin päällystää sen vuohennahoilla, kuten eskimolaiset

tekevät. Mutta ilman puukkoa, rihmaa ja kunnollista neulaa oli mahdotonta kiinnittää nahkoja vedenpitävästi veneen reunaan ja ommella toisiinsa. Purjeita olisin saanut nahoista, mutta minun täytyi kuitenkin malttaa mieleni moniaita vuosia ennen kuin metsästyksellä tai laumastani voisin saada riittävän määrän. Silloin juolahti mieleeni kutoa vaatetta siihen lehden syistä. Jo seulaa valmistaesani olin miettinyt sitä; nyt en enää saanut siltä rauhaa yöllä enkä päivällä, minun täytyi koettaa tehdä itselleni kangaspuut. Vaan se ei ollut mikään vähäpätöinen asia; työkaluni olivat erittäin vaillinaiset ja kutomistaitoni vielä vaillinaisempi. Mietittyäni kuukausia en ollut vielä päässyt kuin tuumani alkuun vain.

Silloin keskeytti tuumiani tapaus, joka saattoi erakkoelämäni ihan toiselle kannalle. Oli 27 p. heinäkuuta 1657, kuin rasittavan kuuman päivän kuluttua syntyi kova myrsky. Tuuli kohisi metsässä, puut narisivat, ilmassa vinkui ja ulvoi niin, ett' en saanut unta silmiini, vaan makasin levotonna vuoteellani. Silloin kuului outo, kumea pamaus. Puuko taittui? Puhkesiko tulivuori uudestaan? Kuulin toisen, jopa kolmannenkin kerran samanlaisen pamauksen. Heti hypähdin ylös ja pukeuduin. Ell' en pettynyt, olikin se hätälaukaus jostakin laivasta. Varmaan oli joku laiva lähellä ja kenties voin olla väelle avuksi.

Kiireesti kiipesin ylös molempia vuorelle vieviä tikapuitani myöten ja katselin ympärilleni. Yö oli pilkkosen pimeä enkä voinut nähdä mitään. Mutta olin unhottanut tuoda tulta mukanaani, riensin siis niin nopeasti, kuin pimeässä oli mahdollista, takaisin ja menin kyökkiini. Vapisevin käsin täytin ruukun hehkuvilla hiilillä, otin kylmiäkin mukaani ja astuin taasen vuorelle. Kohta leimusi tuli korkealle. Katselin uudestaan ympärilleni. „Jos laivalta huomaavat tulen,“ arvelin itsekseni, „niin kyllä antavat minulle merkin.“ Ihan oikein! Taasen laukaus! Käännyin pamausta kohti. Silloin näin jonkun valon. Salamako se oli? Ei, sillä taivas oli selkeä. Jos se oli tykin tuli

niin tottapa kohta pamauksenkin piti kulua. Teroitin kuuloani, vihdoin kuului selvästi toinenkin laukaus. Niin, laiva se oli! Kokosin kaikki puut, kuin sain, ja heitin ne tuleen. Kirkas liekki leimahti heti ja minä pidin sitä viireillä koko yön.

Kuin aamun valjetessa katselin merelle, en voinut erottaa laivaa missään. Meri aaltoili vielä kovasti, mutta tuuli oli heikennyt. En saanut väsyä; minä rupesin nyt heittämään lehtiä ja multaa tuleen, niin että sakea savu alkoi nousta. Jos haaksirikkoiset ehkä olivat yrittäneet pelastautua veneessä, oli savupatsas heille hyvänä oppaana. Mutta en päivän tultua huomannut laivaa enkä venettä. Ehkä olivat laskeneet maalle saaren etelärantaan. Varustauduin kiireesti matkalle ja riensin poikki maan suoraa tietä etelää kohti.

Kuin hengästyneenä ja mieli jännityksissä pääsin tiheiköstä aukealle rannalle, käsitin heti, miten olivat asiat. Noin tuhat askelta rannasta oli laivan hylky ilman mastoja ja purjeita. Aallot loiskivat hävittävästi sen laitoja vasten ja ranta oli täynnä lautoja, lankkuja. Laivassa ei näkynyt ainoatakaan henkeä, ei rannalla eikä vesillä ollut venettä näkyvissä. Nousin hiekkaharjulle ja kiipesin korkeaan puuhun, vaan ei missään ihmisen jälkeäkään. Juoksin pitkin rantaa molemmille puolille, vaan yhtä turhaan. Innokkaimmat toiveeni olivat rauenneet niin, kuin laivakin oli mennyt pirstoiksi. En voinut ajatella muuta kuin että yhä olin yksinäni ja hyljätynä. Joko olivat haaksirikkoiset pelastautuneet venheellä muuanne tahi kaikki hukkuneet.

Kahdestoista luku,

Laivanhylky.

Vielä koko sen ja seuraavan päivän tutkin tarkasti rannikkoa ja huomasin silloin paljon, joka minua alussa erittäin ilahutti, mutta semmoistakin, joka täytti sydämmeni mitä suurimmalla säällillä. Siinä makasi jalkaini juuressa — ihminen, muoto kalpeana, silmät ummessa, kasvot pullistuneina, huulet puoleksi auki ja käsi-varret hajallaan. Meren aaltojen hylkäämänä oli hän saanut hiekassa pehmeän vuoteen. Koira oli hänen vieressään, se nuoleskeli isäntänsä käsiä ja haisteli levottomasti hänen jäykkiä kasvojaan. Nähdessään minun lähestyvän juoksi se vinkuen ja valittaen minulle vastaan ikään kuin etsien apua. Edessäni oli merimiehen nuttuun, palttinaiisiin housuihin ja siniseen liinapaitaan puettu laivapoika. Kiireesti koetin hänen valtasuontansa, mutta käsi oli kalman kylmä. Sitte riisuin häneltä vaatteet ja hieroin häntä hiekalla, koetinpa oman vuohennahka-nuttuni karvapuolellakin — kaikki turhaa, hukunut pysyi kylmänä ja kuolleena!

Minä raukka! Olihan minulla nyt ihmistoveri, jota kaikesta sielustani ikävöin, mutta hän oli hengetön!

Koira oli uskollinen eläin. Ei askeltakaan lähtenyt se isäntänsä vierestä, vaikka kuinka olisin houkutelut. Tosin se mielellään ja ahneesti söi antamaani maissileipää,

vaan palasi aina uudelleen kuolleen luokse. Minä jätin sen koiran haltuun, luovuin kaikista tiedusteluista ja palasin mitä kiireimmin kotiin. Olisin mielelläni antanut kaikki maailman aarteet, jos olisin voinut pelastaa vaikka yhden ainoankaan laivaväestä, mutta nyt oli aivan luultava, että jok' ainoa heistä oli hukkunut. Minun täytyi siis joutua, voidakseni pelastaa laivasta niin paljon tavaraa kuin suinkin mahdollista. Vaan kalliinta aarretta, ihmistä, en kuitenkaan sieltä löytänyt. En tahtonut sentään antaa laivan kalleuksienkaan mennä hukkaan. Yksikin ainoa kirves oli minusta sanomattoman kallis. Jospa löytäisin sieltä ampuma-aseita ja -varoja! Varustin siis veneeseni kaikkia ruokavaroja, kuin kellarissani oli, otin vielä köyteni mukaan ja soudin merelle. Aallot olivat jo tyyntyneet ja aina pysyen lähellä rantaa ehdin kahden vaivalloisen päivän kuluttua etelärannalle.

Vielä oli laiva kiinni, mutta syrjälleen kallistunut ja vielä enemmän vahingoittunut aaltojen pieksämisestä. Voimani virkistyivät siitä näöstä, minä sousin luo ja nousin kannelle. Ei yhtään ihmistä näkynyt. Minä huusin kovasti, ei mitään vastausta. Minä astuin alas kajuuttaan, joka oli puolillaan vettä, ainoastaan kaksi kissaa tuskaisesti naukui nurkassa. Silmäni liitelivät tavaroista toisiin enkä ollenkaan tiennyt, mitä ensinnä korjaisin. Mutta eipä ollut aikaa viivytellä.

Veneeni oli sidottuna laivan matalampaan eli tyyneen puoliseen laitaan ja minä viskoin siihen, mitä käsiini sain. Kajuutasta, jonka kaapit olivat auki, otin kuusi pyssyä, pistoolin, pikku tynnyrin ruutia, arkkusen kuulia, monta veistä ja kahvelia, taskuveitsen, miekan, kompassin, kiikarin, purjekangasta ja köysiä, kyökistä otin padanjalat, kolme rautapataa, kaksi vaskikattilaa, kaksi rautalapiota, kirveen ja pienen suolatynnyrin. Sitte vieritin tyhjiä tynnyrejä mereen ja sioin kiinni veneeseni. Viimein sulloin tyhjään arkkuun pito- ja liinavaatteita, viinipulloja, laseja, laivakorppuja, silavaa ja muuta pikkutavaraa, mitä vain

käsiini sattui. Arkun laskin hitaasti alas veneesen ja näin siinä nyt jo olevan kylliksi lastia. Reippaasti hyppäsin itsekin alas ja sousin kaikin voimin rantaan. Eipä ole koskaan soudettu kalliimpaa tavaraa.

Saatuani tavarat maalle, jossa työssä sain kaalella vedessä, aloin heti ajatella toista venelastia. Minä olin unhottanut kissat ja toivoin löytäväni vielä enemmän työkaluja. Vahvistaen väsyneitä voimiani hyvällä viiniryypyllä, sousin, syödessäni silavaa ja korppuja, takaisin laivan luo. Etukannella oli raskas arkku. Jos oikein muistin, oli se kirvesmiehen työkaluarkku. Oiva keksintö! Mutta arkku oli minulle liian raskas, minä heti hain rannasta kirveen ja rikoin kannen. Kaksi käsisahaa, yhden puukkosahan, kaksi kirvestä, kolme talttaa, kaksi vasaraa ja tahkon otin kanssani. Kajuutasta sieppasin paperia, mustetta ja kyniä, sitte otin vielä pussin papuja ja toisen herneitä, arkun hienoja jauhoja, vanhoja rautatavaroita, läkkipeltejä, remeleitä, saappaita, pikkutynnyrin öljyä, tulukset, laatikon, jossa oli vanhoja ja uusia nauvoja, viilan ja hohtimet. Myöskin pikku kanuunan, jolla merkkilaukauksia ammutaan, laskin alas veneeseeni ja astian tervaa. Minä kiiruhdin, mikäli voimia oli, sillä aaltojen kumeat iskut pelottivat ja kiskoivat pois lankun toisensa perästä. Vielä olisin ottanut montakin hyvää tavaraa, jos mieleeni ei olisi johtunut koira, joka oli jäänyt ruumiin luo. Eläin parka varmaan kuolisi nälkään, jos minä en rientäisi avuksi. Minä en ollut jättänyt sille mitään ruokaa, ja nyt oli jo kolmas päivä kulumassa siitä, kuin minä sen löysin.

Otettuani mukaani kissat, jotka mielellään tulivatkin kätkin tavarani rannalle ja sidoin veneeni pitkällä nuoralla puuhun. Otin vähän ruokavaroja, viinipullon ja lapion ja läksin rientämään. Jo etäältä näin, että uskollinen kelpo koira ei ollut poistunut vartiopaikastansa. Se makasi isäntä vainajansa ruumiin vieressä ja olisi varmaan kuollut, jos minä en olisi tullut. Viimeisillä voimillaan ryömi se minulle vastaan, häntäänsä huiskuttaen. Ahnaasti söi se

kädestäni ja sitte ujeltaen ryömi takaisin ruumiin luo. Minä kaivoin hietasärkkään haudan ja hautasin siihen kuolleen kumppanini; häntä mullatessani minulla oli aika vaiva saada koira pois haudasta. Sitte loin pienen kummun päälle, leikkasin kaksi oksaa, sidoin niistä ristin ja pystytin sen kummulle. Hiljaisella rukouksella päätin nämä hautajaiset.

Nyt olisin mielelläni ottanut koiran kanssani, vaan se ei millään houkutuksilla eikä hyväilyillä lähtenyt haudalta. Ehkä se vielä oli liian heikkokin minua seuraamaan. Minä siis jätin sille ruokaa ja läksin korjaamaan talteen tavarasaalistani. Kuitenkin olin viiden viime päivän ponnistuksista niin väsynyt, että perille en päässyt. Minun täytyi olla välillä yötä, ja minä makasin taas puussa, kuten niin monesti ennenkin.

Herätessäni aamulla näin myöskin luonani seurakumppanin, koiran, joka oli jälkiäni myöten tullut jäljestä ja siitä lähtein osoitti minulle samaa uskollisuutta kuin entiselle isännällensä. Minä nimitin sen Uskoksi. Söimme yhdessä aamiaista ja läksimme matkalle. Päästyäni haaksirikon paikalle näin laivan olevan jo ihan hajallaan; ainoastaan muutamia kaaria näkyi veden pintaa ylempänä. Nyt oli mietittävä, mitenkä saisin kaikki rikkauteni asuntooni. Vesimatkalla oli suuria vaaroja ja minä pelkäsin menettäväni sekä veneen että tavarat. Maitse oli kyllä lyhempi, vaan sitä vaivalloisempi matka, ja kuukausia olisi kulunut, jos olisin ruvennut tavaroitani kantamaan. Minä siis päätin tehdä kärryt. Hyvillä työkaluilla sainkin helposti lankuista ja laudoista tehdyksi kaksi pyörää. Ne vahvistin rautaisilla tynnyrinvanteilla ja laitoin vahvat aisat. Sitte toin neljä vahvinta vuolta ja valjastin ne remeleillä kärryjen eteen. Usko juoksi iloisesti haukkuen edellä ja minä työnsin takaa.

Viidessä kuormassa, joista jokaisen kuljetukseen kului yksi päivä, sain aarteeni kotiin; tilaa ei riittänyt niille kaikille. Mastoja, paksuimpia laukkuja ja mitä muuta

puuta meri huuhteli rantaan, en ollenkaan saanut kuljete-
tuksi, siispä jätin ne ja veneenikin sinne.

Äkisti oli minusta nyt tullut rikas mies, rikkaampi,
kuin koskaan olin uskaltanut toivoa. Koska minulla nyt
oli tuliaseita, tunsin olevani turvassa kaikilta hyökkäyksiltä,
ja iloisia toiveita häilyi mielessäni.

Mutta eipä niistä hyötyä tullut.

Kolmastoista luku.

Hirveä havainto.

Kaikki miettimiseni oli nyt kiintyneenä vain siihen, mitenkä saisin merille kelpaavan veneen. Oliko parempi tehdä uusi vaiko laittaa vanha parempaan kuntoon? Minä päätin ryhtyä viimeainittuun keinoon, sillä veneeni oli lujasta puusta, ainoastaan runkoa täytyi paremmin muodostella. Jos siihen panin enemmän painolastia, tuli se tietysti vakavammaksi, ja jos vahvistin laidat poikkipuilla, niin kesti se paremmin meren aaltojen voimaa. Vahvikepuille päätin tehdä kannen, etsiä hyvän maston, laittaa kunnan purjeet, tehdä pienen kajuutan ruokavaroja ja laivatarpeita varten; olipa minulla kompassikin näyttämään tietä. Jospa sitte jossakin tapaisin laivan taikka maan, jossa asuisi sivistyneitä ihmisiä! Ah, miten onnelliseksi ne ajatukset minut tekivät!

Merkkillistä, että uudet vaatteet, joita minulla nyt oli kyllähti, eivät minua miellyttäneet; ne ahdistivat ja puristivat, ja minä sen tähden käytin turkkimekkoani. Saappaatkin tuntuivat epämukavilta; käytin siis ainoastaan paitaa ja sukkaa kaikesta siitä, kuin olin laivasta korjannut, ja niistä vaatekappaleista tunsin suloa, jota minulla ei ollut vuosikausiin ollut.

Välttämättömin työ oli nyt asuinhuoneeni laajentaminen. Uusien kumppanieni piti välttämättä asua minun

luonani. Nyt sainkin uusilla kaluillani muutamissa päivissä tehdyksi enemmän kuin ennen kuukausissa. Tuota pikaa oli viileä luolani isonnettu ja lautaseinällä jaettu kahteen osaan, joista toinen oli nelijalkaisia, Uskoa, Mikkoa ja Liisaa, toinen minua ja Poolia varten. Sitte tein oven, voidakseni sulkea asuntoni. Ylhäälle vain jätin aukon, josta saatoin katsella pihaani ja merellekin. Tuoli ja pöytä, jolle puhdas liina oli levitettynä, tulivat mukavuuden lisäksi, ja olipa suuri ilo, kuin ensi kerran kokosin ympärilleni koko huoneväkeni ja atrioitsin yhdessä niiden kanssa. Koska sadeaika oli tulossa, tein vielä katoksen yhteen pihani nurkkaan, että kaikki tavarani olisivat suojassa. Sitte varustauduin, pistin pistoolin vyöhöni, ripustin miekan sivulleni ja otin pyssyn käteeni. Kutsuen Uskoa kanssani läksin etelää kohti.

Astuin suorinta tietä metsän läpi, sillä pyssy kädessä minä en peljännyt edes käärmehirviöitäkään. Jos löytäisin paremman tien, aioin kuljettaa veneeni kärryillä, säästäakseni jonkun päivän aikaa ja vaivaa. En nähnyt käärmettä enkä mitään muutakaan peljättävää petoa; koetin ampumataitoani ainoastaan lintuihin, joita tapoinkin kaksi.

Saavuvin metsän aukeamaan, joka oli avoin merelle päin. Siinä minä katselin oikealle ja vasemmalle, etsien tien paikkaa. Yht' äkkiä huomasin maassa oudon syvennyksen. Astuin peloissani lähemmäksi, se oli ihmisen jälki. Kuin ukkosen lyömänä seisoin siinä. Ihmisen jälki! Minä en ollut koskaan käynyt siinä paikassa, minun jälkeni se siis ei voinut olla; selvään saatoin myöskin erottaa siinä paljaan jalan kantapään, jalkopohjan ja varpaiden sijat. Minä etsin joka taholta, vaan en mistään löytänyt toista samanlaista jälkeä. Tuuli oli kaikkialle lennätellyt hietaa. Jälki oli suurempi kuin minun, siispä suuren miehen jälki. Ehkäpä oli joku haaksirikkoisista pelastunut; mutta laivamiehet eivät liiku paljain jaloin. „Voi minua!“ huudahdin, „se on villi-ihmisen jälki! He ovat huomanneet hajonneen laivan jäännökset ja tulevat takai-

sin niitä noutamaan. He näkevät minun kärryjeni jäljet, he tuntevat minun jalkaini jäljet, he tulevat niitä myöten minun asunnolleni. Minä olen hukassa!”

Rohkeuteni haihtui kokonaan, minä läksin pakoon ja juoksin täyttä vauhtia asuntooni. Nyt alkoi hirvittävät päivät. Pelko maalaili eteeni kauheita kuvia; minä näin ihmissyöjäin piirittävän asuntoni, ottavan minut kiinni ja sitovan nuoriin, laahaavan minut sitte uhrikivelleen ja teurastavan kuin eläimen ja syövän lihaani. Kauheaa ajatus! Kaikki työn halu katosi; kotieläimeni, aseeni, työkaluni, ei mikään minua ilahuttanut. Vähinkin rapina minua säikäytti, minä luulin aina kuulevani jo villi-ihmisiä. Minä en uskaltanut lähteä etelärannalle, en edes noutamaan venettäniäkään. Kului monta päivää ennen, kuin kykenin edes vähänkään rauhallisemmin miettimään.

Sitte minä aloin hävittää kaikkia merkkejä, jotka saattoivat ilmaista minun täällä oloni. Minä tasoittelin omat ja kärryjeni jäljet, sammutin sysihaudan, jota nyt en enää tarvinnutkaan, ja tein uuniini tulta ainoastaan iltasilla. Kuin liikuin ulkona ruokavaroja hankkimassa ja vuohia lypsämässä, oli minulla jalkoihin sidottuina leveät puupohjat, että ei tulisi mitään näkyviä jalan jälkiä. Minä en käynyt metsästävässä, enkä lauaissut kertaakaan ampuma-aseitani. Kuin sadeaika alkoi, iloitsin siitä, vaikka se vangitsikin minut asuntooni pitkäksi ajaksi.

Miten turha pelko! Ja kuitenkin piti se minua vanhana kuukausia ja masensi kokonaan voimani. Mutta päästyäni viimein ulos kirkkaasen auringon paisteeseen tulin jälleen järkeväksikin. „Sinun täytyy kestää välttämätöntä vastusta kuin mies“, sanoin itsekseeni. „Sokea, hillitön mielikuvitukseksi on sinulle tehnyt jo niin monta kepposta, annatko sen taaskin itseäsi soaista? Parempi hirmuinen loppu kuin loputon hirmu!”

Heti varustauduin. Muiden aseitteni lisäksi pistin vielä vyölleni puukon, joksi olin teroittanut puukkosahan. Uskon minä nyt jätin kotiin; hänhän olisi metsästyksinnos-

saan helposti saattanut minut ilmi. Rohkealla mielellä astuin juuri etelää kohti. Päästyäni peljättyyn paikkaan en enää löytänyt sitä epäilyttävää jälkeä, sade oli sen tasoittanut; mutta tuskin pääsin viisikymmentä askelta edelleen, kuin näin joukottain uusia ihmisjälkiä. Ajattelimattani viritin pyssyni. Ihmisiä en kuitenkaan nähnyt yhtään. Jälkiä myöten astuin metsän laitaan. Siihen kauhusta pysähdyin, koko ruumis vapisevana hirmuisesta näöstä. Ylt' ympäri oli luita ja pääkalloja ja ne olivat ihmisluita ja ihmiskalloja. Maa oli verinen ja pienessä kuopassa tulisija, jossa villit olivat valmistaneet hirveän atriansa. Puut kytivät vielä ja kuopan ympärillä oli jyr-sittyjä luita.

Kauhistus, tuska, suru, inho ja viha täyttivät mieleni, ja jos ihmissyöjät olisivat olleet siinä, olisin minä ihan sääliittä saattanut surmata heidät. Vaan he olivat jo menneet pois saaresta, sillä ei lähellä eikä kaukana näkynyt venettä eikä yhtään ihmistä.

„Pitääkö minun hyökätä heidän päällensä ja karkoittaa heidät, kuin he uudestaan tulevat? Onko minulla oikeus tappaa heitä? Eivätkö he luule tekevänsä ihan oikein, kuin teurastavat ja syövät vihollisiansa? Olenko minä heidän tuomarinsa?“ Näin ajatellen läksin pois veripaikasta. Minä tarvitsin virkistystä ja tarkkaan täytyi minun punnita toimintaani.

Neljästoista luku.

Ihmissyöjät.

Päätökseni oli tehty. Jos ihmissyöjät tulivat ahdistamaan minua, tahdoin käyttää puolustus-oikeuttani; vaan jos he eivät tulleet minun tielleni, saivat hekin olla minulta rauhassa. Kauhea näkö oli kerrassaan antanut minulle koko rohkeuteni; minä tunsin olevani Jumalan kädessä ja päätin tarkasti tehdä velvollisuuteni.

Ensinnä vahvistin vuoriasuntoni. Kyökin eteen tein vahvan oven ja jätin siihen vain kaksi ampumareikää. Asuinhuoneen oven jätin ylhäältä avonaiseksi ja pihan portin tueksi laitoin vahvan lankkusalvan. Tykkini kiinnitin lujaan telineeseen, jonka päältä saatoin nähdä sekä merelle että Vuohivuorelle. Kymmenkunta raehaulipannosta ja toinen kymmenkunta patroonia asetin tykin viereen; ensimmäiset olin tehnyt läkkilaatikoista, sulloen ne täyteen kuulia, ja patruonit kaksinkertaisesta purjekankaasta. Ladattuani kanuunan pistin sytytinreikään hienon läkkitorven ja kaadoin sen täyteen ruutia. Muutamista koelaukauksista tulin vakuutetuksi, miten voimakas tykin vaikutus oli, ja samalla opin tähtäämään ja laukasemaan. Pyssyn käyttämisestä harjoittelin myöskin metsästellessäni, mutta en liikkunut saareni eteläpuolella.

Näissä varotoimissa oli kulunut monta kuukautta. Monesti seisoin sinä aikana Vuohivuorella, katsellen kii-

karillani pitkin meren pintaa. Ei missään päin näkynyt yhtään purjetta. Puukalenterini mukaan, jota tarkkaan jatkoin, oli 16 päivä huhtikuuta 1658 ja sadeaika kohta tulossa, kuin viimeinkin päätin lähteä katsomaan venettäni. Se oli hävinnyt, ja koska nuora, jolla olin sitonut sen kiinni, oli päästetty auki, niin täytyi minun uskoa villi-ihmisten vieneen sen. Minä huomasin myöskin, että ei enää ollut arkkujakaan eikä muita tavaroita, jotka olin pannut kokoon rannalle. Siitä vahingosta en suurta lukua pitänyt; olihan siinä vielä kylliksi jäljelläkin lankkuja ja lautoja rakentaakseni uuden veneen. Olin vain iloissani, että missään en nähnyt uusia ihmisjälkiä. „Ehkäpä he eivät enää tulekaan“, lohduttelin itseäni.

Minä toin kärryini, kuusi vuolta edessä. Onnellisesti sain kolme hyvää kuormaa kotiin ja sadeaikana oli minulla kylliksi aikaa ja tarpeita valmistella veneeni rakennusta. Pienestä rautanaulasta tein neulan, purjekankaan rihmat soveltuivat ompelulangaksi. Niinpä ompelin purjeita, taoin rautavanteita ja koukkuja peräsintä varten ja silitin nuoren puun mastoksi. Samalla piti minun ruokkia ja lypsää vuohiani, tehdä juustoa ja voita, korjata vuohinavetan kattoa, teurastaa, keittää ja paistaa, eli lyhyesti sanoen pitää koko talouttani entisessä järjestyksessä.

Tässä hiljaisessa työssä sain taas uutta toivoa. Minun neljä kumppaniani elivät keskenään ja minun kansani paraassa ystävyydessä ja ihmissyöjän pelko oli melkein unhottunut. Työ ja rukous, rukous ja työ ovat ne lujat pylväät ja vakavat oppaat, jotka tekevät ihmiselämän juoksun vakavaksi; ne ovat kuin aurinko ja kuu, jotka päivää ja yötä valaisevat; ne ovat oikeat tien näyttäjät kaikissa elämän oloissa; ne ovat ruoka ja juoma ruumiille ja sielulle; ne ovat kaksi ystävällistä enkeliä! Toinen ajaa meitä lakkaamatta eteenpäin toimimaan ja kilvoittelemaan, miettimään ja hankkimaan, toinen pyyhkii hikeä otsalta ja vuodattaa toivoa ja rauhaa sydämmeen.

Sadeajan loputtua laitoin kesätalouteni jälleen me-

neilleen ja läksin sitte metsän jättiläisten joukosta etsimään sopivaa puuta laivani rungoksi. Usko oli kanssani, mutta juoksenteli omia teitään, milloin ei auttanut minua metsästyksessä, enkä minä sitä estänyt retkeilemästä. Yht' äkkiä se tuli täyttä laukkaa juosten takaisin, haukkui ja hyppi ylös minua vastaan, nyki nutusta ja koetti vetää minua pois. Minä karkoitin sitä ja toruin vallattomuudesta; mutta se ei tyyntynyt, juoksi vähän matkaa ja tuli haukkuen takaisin ja rauhoittui vasta sitte, kuin minä läksin seuraamaan. Kuin se juoksi etelään päin, rupesin tarkkaamaan ja seurasin häntä.

Kohtapa jo näinkin puiden latvojen ylitse sakean savun nousevan. Minä siitä näöstä kalpenin ja jäin seisomaan. Pitikö minun kiireimmiten paeta? Antaisinko epämääräisen pelon taaskin kahlehtia itseni ja myrkyttää päiväni? Ei, minä tahdoin ainakin nähdä tuon uhkaavan vaaran. Pyssy ja pistooli olivat ladatut, miekka ja puukko terävät, minun käteni ei enää vavissut; minä huusin Uskon luokseni ja astuin hiljaa eteenpäin, pysytellen puiden piilossa ja joka taholle tähystellen.

Noin viidenkymmenen askeleen päässä savun lähteestä ja tuskin loitompana merestäkään, koskapa laineiden kohina kuului selvään, oli vuori, jonka metsä minua hyvästi suojeli; sinne minä nousin. Armias Jumala! Vuoren juurella oli joukko ihmisiä tulen ympärillä. Minä heti tempasin kiikarini esiin ja luin kolmatta kymmentä villi-ihmistä, alastomia, lyhyt esiliina ruumiin ympärillä, vaskenkarvainen iho kummallisilla, kirjavilla kuvioilla koristettu, hiukset töyhdeksi sidotut, kasvot julmasti irvistelevät. Muutamat heistä kantoivat puita tuleen. Käteni ja jalkani vapisivat, minä yritin nopeasti pakenemaan, silloin hypähtivät kaikki villit ylös, ojensivat toinen toiselleen kätensä ja tanssivat, hurjasti ulvoen tulen ympäri. Usko tuli levottomaksi, mutta minä pidin sitä kiinni ja uhkasin ankarasti; kuin maahan kiintyneenä katselin hirtittävää näytelmää vielä edelleen.

Tanssin päätyttyä päällikkö, jolla oli höyhenkoriste päässä, viittasi merelle päin. Silloin läksi muutamia ja toi veneistä, joita näkyi olevan viisi, kaksi käsistään sidottua ihmistä. He päästivät heidän kahleensa ja ajoivat heitä keihäillä tulta kohti. Kuin he pääsivät päämiehen eteen, sieppasi hän nuijan ja löi toisen uhrinsa maahan. Heti ryntäsivät muut sen kimppuun ja leikkelivät paloiksi.

Sill' aikaa, kuin ihmissyöjät valmistelivat kammottavaa atriaansa, seiso i toinen uhri katsojana sivulla, odotellen samaa kohtaloa. Mutta yht' äkkiä, kuin näki olevansa huomaamatta, syöksyi hän pakoon ja juoksi niin koko voimalla, kuin kuoleman pelossa ainakin, metsään ja juuri minua kohti. Minä peljästyin hirveästi, sillä luulin kaikkein villien lähtevän takaa-ajamaan ja löytävän minut; pelkäsin jo olevani ihan hukassa. Kuitenkin näin sitte, että ainoastaan kolme ihmissyöjää sieppasi aseensa ja läksi ajamaan karkulaista takaa. Pakenija oli hyvän kappaleen edellä ja näytti juoksevan paljon nopeammin kuin hänen vainoojansa.

Silloin tulin yht' äkkiä jälleen rohkeaksi ja päättäväiseksi. Nyt tuli auttaa heikkoa ja pelastaa ihmishenki. Sill' aikaa, kuin suurin osa villedistä nautti atriaansa, juoksisivat pakolainen ja hänen vainoojansa minun ohitseni, ja minä jäljestä, lujasti päättäen noilta verikoirilta riistää saaliin, vaikkapa oma henkenikin siihen menisi. Tuskin minä olisin heitä kuitenkin saavuttanut, jos he eivät olisi tehneet kierrosta; minä juoksin suorinta tietä tiheikön toiseen päähän, jota pitkin ihmisajo kävi. Lähelle Vuohipuron suuta pysähdyin, sillä sitä kohti kiersi tiheikkö ja minä oikein arvasin, että aseeton pakolainen pysyi sen suojassa. Viimein kuulin rytinää juoksijan liikkeestä. Pakolainen vähääkään arvelematta viskaantui puron ja voimakkaasti ui ylitse. Minä astuin, vihreä oksa kädessä, vastaan ja viittasin ystävällisesti. Mutta miesparka hämmästy i niin tästä uudesta näöstä ja hänelle outo eläin, minun Uskoni, joka juoksi hänelle vastaan, kauhistutti

häntä niin, että hän vavisten seiso, pääsemättä paikastansa.

Jo oli toinen takaa-ajajista päässyt puron yli eikä minulla ollut muuta neuvoa kuin yksin ryhtyä taistelemaan häntä vastaan. Pyssyäni en uskaltanut käyttää. Usuttaen Uskoa juoksin siis, miekka kädessä, eteenpäin. Villi ällistyi, vaan heti kuitenkin nosti jousensa ja tähtäsi. Hän olisi ihan varmaan osunut minua kohti, jos minua nopeampi Usko ei olisi ehtinyt hypätä hänen päällensä; nuoli suhisi ohitse. Ennen, kuin villi ehti päästä eroon koirasta ja käyttää keihästänsä, lävistin minä hänet miekallani; hän kaatui, ääntä päästämättä maahan.

Minä viittasin uudestaan autettavalleni pakolaiselle. Hän tuli hitaasti lähemmäksi, arasti katsellen ja nöyrästi viittaellen. Minä pistin puukkonni pään hänelle käteen ja osoitin molempia toisia vainoojia, jotka juuri uivat purossa. Villi heti, kuin tunsu puukon kädessään, syöksyi vimmastaa sähköyvin silmin puroon ja sukelsi. Usko perästä. Ennen, kuin minä ymmärsin, mitä tuo merkitsi, näin jo sen tempun seuraukset. Toinen vainooja uiskenteli myötävirtaan hengettömänä.

Urhollinen kumppanini pisti ylös päätänsä, katsahti sähköyvin silmin toiseen vainoojaansa ja katosi taas veden alle. Vaan sepä nyt jo tiesi vastustajansa taistelutavan, heitti jousensa ja keihäs kädessä sukelsi hänkin. Alkoi kiihkeä taistelu vedessä sekä alla että päällä. Milloin näkyi toisen, milloin toisen pää. Milloin kumpikin koetti pitää toista etäämpänä, ja se silloin tunkeutui lähelle, välistä pakeni toinen, välistä toinen. Milloin kumpaisen tahansa täytyi nousta hengittämään, koetti hän veden liikkeestä arvata vihollisensa liikkeitä ja odottamatta hyökätä päälle. Minäkin astuin veteen, mutta en voinut tehdä mitään taistelun lopettamiseksi; hyvät uimarit katosivat näkyivistäni. Minun autettavani oli jo haavoittunut, vesi punastui hänen verestänsä. Minä jo pelkäsin hänen täytyvän joutua tappiolle pitemmän aseensa edessä ja tahdoin

suin päin rientää apuun, vaikka olinkin huononlainen uimari.

Silloin he viimein pääsivät vierekkäin. Hurja parahdus? Keihäs kirposi kädestä ja uiskenteli pois. Mutta haavoittunut keihäsmies syöksähti taistelijansa päälle ja tarttui kovasti häneen kiinni, vetääkseen häntä kanssansa kuolemaan. Vaikka tämä kovasti ponnistelikin vastaan, olisi voittaja varmaan hukkunut voitetun kanssa, jos Usko ei olisi tarttunut toisen tukkaan ja vetänyt heitä molempia rannalle. Minä juoksin luo ja päästin elävän miehen pois kuolleen syleilyksestä.

Kuin vainottu näki olevansa pelastettu, laski hän puukon minun jalkaini eteen ja riemuitsevasti näytti vihollisensa ruumista, heittäytyi sitte maahan ja nosti niskalensa minun jalkani. Samalla hän puhui minulle käsittämättömiä sanoja, mutta olivatpa ne sentään ensimmäiset ihmisäänet, kuin olin vuosikausiin kuullut, ja ne kaikuivat kuin soitto minun korvissani. Minä nostin lempeästi ystäväni ylös ja saatoin hänet kiireimmiten asuntooni.

Viidestoista luku,

Muutama tunti opetusta.

Asunnossani sidoin vieraani haavan, joka olikin vain vähäinen lihahaava vasemmassa reidessä, annoin hänelle maisikakkuja ja raitista vettä, asetin hänet sitte merenruoho- ja vuohennahka-vuoteelle ja peitin myöskin vuohennahoilla. Sitte panin pihan portin salpaan, laitoin tykkini kuntoon, latasin sen ja toin lisää ampumatarpeita valmiiksi. Samoin toin esille pyssyni ja latasin ne kaikki. Siten olin kyllin varustettu ottamaan vastaan vihollista. Vieraani makasi raskaassa unessa, vaan minä valvoin sen päivän ja koko seuraavan yön, Usko sivullani. Mutta vielä aamullakin oli kaikki yhtä rauhallista kuin ennenkin. Kumppanini, tultuaan ulos asuinhuoneen ovesta, lähestyi minua suurimmalla kunnioituksella ja heittäytyi monta kertaa eteeni maahan. Minä kyllä ymmärsin, mitä hän sillä tarkoitti, ja olin tyytyväinen, että hän tunnusti minut herrakseen. Minä koetin viittomalla selittää hänelle, että minä aioin kaikin tavoin puolustautua vihollista vastaan. Hän ymmärsi tarkoitukseni, sillä hänkin sieppasi puukkonsa, joka hänellä vielä riippui vyössä, ja heilutti sitä uhkaavasti sille taholle, jossa hänen vainoojansa olivat.

Koska hänen haavansa ainoastaan vähän haittasi hänen käyntiään, vein minä hänet ulos ja saatoin hänet ymmärtämään, että hänen piti Uskon kanssa lähteä vakoo-

maan vihollista; minä tahdoin jäädä asuntoani vartioimaan. Vaikka hän katselikin koiraa epäluuloisesti, totteli hän kuitenkin heti. Hän palasi jo aamupäivällä, viittasi etelään päin, näytti airojen liikettä ja luki sormillaan viisi. Siitä minä ymmärsin viisi venettä lähteneen etelään päin. Luultavasti eivät villit olleet tahtoneet odottaa vuoksiajan loppua. Toistaiseksi saatoin siis katsoa vaaran olevan ohitse.

Nyt minä vasta aloin kumppaniani levollisesti tarkastella. Hän oli noin minun ikäiseni mies, hoikempi vain ja kuitenkin ruumiinrakennukseltaan voimakkaampi minua. Musta, kiiltävä tukka riippui pitkinä paksuina vyyhteinä niskassa, mutta partaa ei ollut nimeksikään. Muoto ei ollut ollenkaan villin, vaan säännöllisen ja miellyttävän näköinen, ja kuin hän nauroi, niin että valkoiset puhtaat hampaat näkyivät, näytti hän lempeältä kuin lapsi. Taistelussa ja vihollista ajatellessa säihkyi hänen silmissään uhkamielinen, vihainen tuli. Hänen ruumiinsa oli tumma ja mustilla renkailla ja kuvioilla koristettu. Kun hän yhä osoitti minulle kunnioitusta, en minä häntä vähääkään epäillyt; kuitenkin näytti minusta tulevien tapausten varalta olevan viisainta kohdella häntä toistaiseksi palvelijan eikä ystävän ja veljen tavalla.

Koska kulunut päivä oli perjantai, päätin minä nimitää hänet Perjantaiksi. Siispä osoittaen itseäni ja häntä lausuin nimet: „Robinpoika“, „Perjantai“. Hän pudisti päätänsä. Minä huusin: „Usko!“ Koira tuli luo. Sitte lausuin kolme nimeä: „Robinpoika, Perjantai, Usko“, ja samalla näytin kutakin meistä. Perjantai hymyili ymmärtävästi ja lausui samat kolme nimeä samassa järjestyksessä ja samoin osoittaen kutakin meistä. Sitte minä asetuin seisomaan hänen eteensä, olin mahtavan näköinen ja sanoin: „Robinpoika-katsige.“ Se sana merkitsee indiaanien kielessä herraa. Perjantai lausui sen sanan monta kertaa, heittäytyi maahan, pani puukon pään käteeni ja asetti sen kärjen rintaansa vasten.

Siten oli liitto meidän välillämme tehty. Minä saatoin palvelijani asuinhuoneeseen. Hän ihmetteli kaikkia kummallisia kappaleita, kuin näki, koetteli kädellään ruukkuja, patoja, kattiloita, veitsiä ja pulloja hyvin kysyvän näköisesti ja arasti väistyi kissain tieltä. Kuin Pooli tervehti minua sanoilla: „Robinpoika, Robinpoika parka!“ katsahti Perjantai ihmeissään sinne päin, ikään kuin etsien ihmistä, joka puhui. Minulla ei nyt ollut aikaa ruveta selittelemään sitä hänelle, minä istahdin pöydän viereen syömään ja näytin hänelle toista tuolia. Mutta hän kävi nöyrästi istumaan maahan.

Atrian jälkeen alkoi toinen tärkeä oppitunti. Oli luultava, että villit piankin palaavat noutamaan jääneitä kumppanejaan. Sitä varten täytyi minun olla valmis kes-tämään kaikkea. Minä siis menin Perjantain kanssa ulos ja otin kaksi pyssyä. Seisatuin puun eteen, jossa istui joukko lintuja, ja näytin Perjantaille niitä ja pyssyä. Minä tähtäsin ja ammuin; suuri, pitkäpurstoinen ara-lintu putosi puusta. Mutta samalla oli Perjantaikin maassa ja katseli töllistellen minua. Kuin minä hymyilin ja näytin pudonnutta lintua, hypähti hän ylös ja vapisi ja tuskin uskalsi tulla lähelle. Minä näytin hänelle linnun haavaa. Hän huomasi sen ja pisti siihen sormensa, vaan pudisti pää-tänsä eikä näyttänyt käsittävän.

Minä latasin pyssyn hänen nähtensä ja annoin hänen tarkastella luotia ennen, kuin pistin sen piippuun. Vaan en minä voinut saada häntä ottamaan pyssyä käteensä; kauhistuen pakeni hän sitä. Sitte minä näytin hänelle vahvaa puuta, joka oli viidenkymmenen askeleen päässä ja ammuin sen runkoon. Perjantai oli vähällä kaatua taaskin, niin häntä paukaus säikäytti. Kuin minä vein hänet puun luo ja kaivoin luodin siitä, lankesi hän polvilleen minun eteeni, ikään kuin palvelemaan minua epä-jumalanansa.

Oikeastaan minä iloitsin pyssyn valtavasta vaikutuk-sesta tähän villi-ihmiseen; mutta minun täytyi käyttää

koko mahtiani, ennen kuin sain hänet ottamaan pyssyn käteensä. Kuin minä häntä miekalla uhkasin, otti hän sen viimein. Hän tirkisteli sitä joka taholta ja kuunteli korvallaan, yhä vielä hyvin arasti. Olipa aika vaiva saadessa häntä tähtäämään ja vielä vaikeampi opettaa ampumaan. Vasta sitte, kuin turha pelko kokonaan haihtui, käsitteli hän pyssyä yhtä hyvin kuin minä itsekin. Hän latasi sen, tähtäsi ja ampui ihan silmiään räpäyttämättä ja kuin hän metsästysretkellä sai ammutuksi vuohen, oli hän aika iloinen ja ylpeä siitä. Uhkaavasti kääntyi hän etelään päin ja näytti vaativan vihollisiansa taisteluun.

Palattuumme asuntoomme neuvoin Perjantaita pukeutumaan vaatteihin; se ei onnistunut häneltä, hän pisti jalkansa hihoihin ja päänsä housujen lahkeeseen. Viimein saatuaan vaatteet oikein yllensä oli hän kuitenkin hyvillään, että nyt oli herransa näköinen, ja vähitellen tottui hankaluuteenkin, jota outo puku hänelle tuotti.

Nyt minulla oli taistelukumppani toivoni mukaan ja minä läksin hänen kanssansa vakoilemaan. Kolme päivää oli kulunut siitä, kuin ihmis-syöjät läksivät saaresta, minä siis aavistin että he eivät voineet kauemmin olla kumppaneitansa hakematta. Kuten Perjantai kaikenlaisilla viitauksilla selitteli, oli sota hänen heimonsa ja läheisen saaren välillä. Siinä sodassa oli hän itse joutunut vangiksi. Vihollisvangit aina voittajain juhlissa syötiin, ja Perjantai näytti arvelevan muutamain päivän perästä taas tulevan sellaiset syöntipidot.

Me läksimme Vuohivuorelle päin, sillä minä tahdoin haudata sinne jääneet vihollistemme ruumiit. Perjantai ensinnä tarttui yhteen vielä vedessä olevaan ruumiiseen, veti sen rantaan ja alkoi puukollaan päästellä päänahkaa. Se villien tapa ei ollut minulle tuntematon, minä tiesin, että he kantavat vyössään voitettujen vihollistensa päänahkoja voitonmerkkeinä; mutta minä kielsin Perjantaita siitä ja hän luopuikin. Vielä hirvittävämmältä tuntui minusta, kuin hän näytti syöntiä ja osoittaen ruumista

kehoitti minua kanssansa atrialle. Minä käännyin inhoten pois ja uhkasin häntä ankarasti.

Saatuamme ruumiit haudatuksi astuimme etelärantaa kohti, Usko edeltä, sitte Perjantai ja minä viimeksi. Tarpeeton oli kuitenkin varovaisuus. Me löysimme ainoastaan jäännökset siitä voittoatriasta, jonka olin nähnyt. Minä kannatin Perjantailla ne kokoon ja poltatin, vaikka hänellä näkyikin olevan suuri halu totella entistä luontoansa ja ruveta niitä jyrsimään. Minä uhkasin ampua hänet, jos hän sitä teki.

Kuudestoista luku.

Taistelu ihmissyöjiä vastaan.

Fnnen kaikkea oli pyrintöni pidättää villi-ihmisiä niin kaukana asunnostani kuin mahdollista. Minä en olisi enää voinut olla iloisella mielellä, jos olisin tiennyt heidän tietävän olopaikkani. Tosin nyt en voinut yht' äkkiä keksiä, mitenkä sitä voisin estää, mutta olin lujasti päättänyt karkoittaa heidät saareltani, jos he jälleen tulivat sinne hirmuisia juhliansa viettämään. Minä luotin pyssyihini ja paukauksen säilyttävään vaikutukseen ja toivoin että he eivät enää uskaltaisi tulla takaisin, jos saisin heidät kerran pois ajetuksi. Sama ajatus näkyi olevan Perjantailakin, sillä mikäli minä häntä ymmärsin, sanoi hän, että villit ensi pamauksesta kaatuisivat seljällensä, kuten hän itsekin oli kaatunut, ja luulisivat jyrinän jumalan tulleen taivaasta heitä tuhoamaan.

Joka päivä lähetin Perjantain Uskon kanssa tähystelemään. Kuudentena päivänä hän palasi juoksusta läähättäen, mutta iloisella mielellä ja päätänsä nyykyttäen, kuin hänellä olisi ollut hyvinkin iloinen sanoma. Villit olivat tulleet, viisi venettä, kaksikolmatta miestä ja kolme vankia syötäväksi. Vankien joukossa oli valkoinen, parrakas mies. Siten minä ymmärsin Perjantain vilkkaat viittailemiset, ja jos hän tosiaankin oli nähnyt parran, niin se parrakas mies ei voinut olla mikään indiaani, koskapa ne kaikki ovat parrattomia.

Nyt ei ollut ajatusaikaa. Ihmishenkeä pelastaakseni täytyi minun panna omani vaaraan. Perjantain juoksen- nellessa ja tanssiessa hurjasta taistelun kiihkosta, otin minä vakavasti kaikki kuusi pyssyäni ja latasin ne vah- vasti monella pienellä ja suurella luodilla. Sitte teroitin piikivet, otin mukaan ampumatarpeita, pitkän kyökkipuuk- kon, vähän leipää ja pullon viiniä sekä kutsuin Uskon luokseni. Perjantai tällä kertaa kulki edeltä ja niin no- peasti, että minä tuskin ehdin perästä.

Me olimme sopineet, että Perjantain piti tehdä juuri samoin, kuin näki minun tekevän, eikä ampua ennen kuin minäkään. Jo lähestyimme villedä, sillä savu näkyi sel- vään. Minä hiivin nyt edeltä ja käskin Perjantain pysy- mään koiran kanssa jäljempänä. Kiikarillani tarkastelin villedä. He istuivat atrioimassa ja oikealla puolen heistä oli valkoinen mies nojallaan, sidottuna käsistä ja jaloista, pää niin retkallaan kuin jo melkein kuolleella.

Minä katsahdin taivaasen ja pidin lyhyen rukouksen. Siitä rauhoituin kokonaan. Viittasin sitte Perjantaita luok- seni ja käskin Uskon pysymään alallaan; me hiivimme lähemmäksi. Paksu puu suojeli meitä. Minä laskin kaksi pyssyä maahan ja otin kolmannen käteeni; Perjantai teki samoin. Minä tähtäsin tiheään villijoukkoon, Perjantai samoin. Sitte kuului kaksi aika pamausta.

Mahdoton on kuvata villien kauhistusta. Muutamat olivat haavoittuneet ja vieriskelivät parkuen maassa, toiset hypähtivät ylös ja juoksentelivat sinne tänne, huutaen ja epätoivoisesti käsiään huitoen kuin mielettömät. He eivät tienneet, mistä päin tämä tuho tuli, vaan katselivat hädis- sään kuka minnekin. Viimein huomattuaan ruudin savun pakenivat he veneihinsä päin.

Minä laskin pyssyni maahan ja otin toisen, Perjantai teki samoin. Taaskin jymähti kaksi laukausta villedä kohti ja muutamia syöksyi maahan. Minä heitin pyssyn pois sieppasin kolmannen ja ryntäsin, Uskoa usuttaen, eteen päin; Perjantai juoksi jäljestä.

Minä riensin valkoisen miehen luo ja käskin Perjantaita ajamaan pakenevia takaa. Nopeasti leikkasin vangilta siteet ja ojensin hänelle viinipullon. Hän joi halukkaasti ja katsahti kiitollisesti minuun. „Mistä maasta te olette?“ kysyin minä Englannin kielellä. Hän vastasi heikolla äänellä: „*Christianus sum, Hispanus sum*“, s. o. minä olen kristitty ja espanjalainen. Onneksi muistin vielä niin paljon latinaa, että voin vastata: „*amice, cito ad arma!*“ s. o. ystävä, pian aseihin! Samalla annoin hänelle miekkani ja pistoolini ja riensin auttamaan Perjantaita.

Jopa olikin aika, sillä, kuin ihmissyöjät näkivät yhden miehen, vieläpä heidän kaltaisensa tulevan, pysähtyivät he. Perjantai ampui kaksi miestä maahan. Muut vähän säikähtivät, vaan kääntyivät kuitenkin pian häntä vastaan ja olisivat pahastikin ahdistaneet häntä, jos minä en olisi rynnännyt sivulta ja taas ampunut. Uusi kauhu valtasi heidät, ja kuin Usko pitkillä harppauksilla juoksi heihin päin, pakenivat he huutaen veneihinsä ja sousivat kiireimmiten pois.

Vielä ei ollut kaikki vaara ohitse eikä minulla ollut enää muuta asetta kuin kyökkipuukko. Sen tähden latasin kiireimmiten pyssyni ja Perjantai teki samoin. Tällä välin nousi muutamia haavoittuneita ja heti he tarttuivat aseihinsa. Espanjalainen oli ensinnä heidän tiellänsä. Pitkä villi roikale ahdisti häntä nuijallansa, vaan hän puolustihe urhollisesti, vaikka olikin heikko. Jo hän oli saanut haavoitetuksi ahdistajaansa kahdesta kohden, vaan silloin nuijamies viskautui hänen päällensä, kaatoi hänet maahan ja koetti vääntää miekkaa pois. Espanjalainen oli siksi viisas, että päästi miekan, vetäsi pistoolinsa ja ampui ahdistajaansa päähän, niin että hän parahtaen kaatui takaperin.

Vielä oli kolme villiä jäljellä. Heillä oli jouset ja keihäät, ja he yhdessä ahdistivat minua. Heikko laukaus sattui minulle rintaan, nuoli ponnahti voimattomasti pois. Ampuja oli varmaankin pahasti haavoittunut, sillä hän

horjui juostessaan minuun päin. Minä en pitänyt hänestä lukua, vaan tähtäsin toista, joka kovasti huutaen ja keihäs ojossa ryntäsi. Keskelle rintaa sattui luoti ja hän putosi maahan melkein minun eteeni. Perjantai oli tällä välin päässyt lähelle ja voitti helposti sen, joka jo ennestään oli pahasti haavoittunut; hän pisti sitä puukollaan sydämeen. Kolmas viimein pakeni meren rantaan ja syöksyi veteen uimaan kumppaniensa luo. Perjantai yritti lähtemään jäljestä, mutta minä pidätin häntä; jo oli vertä vuotanut liiaksikin. Vaan minä en saanut estetyksi häntä surmaamasta muita haavoitettuja. Oikein helvetillisellä ilolla syöksyi hän vihattujen vainoojainsa päälle, ja missä vain näki elon merkkiäkään, lopetti sen heti puukollansa.

Minä olin kääntynyt espanjalaisen puoleen, joka ontuen ja ihan uuvuksissa horjui minulle vastaan. Se urhollinen mies oli taistellut ihan viimeisiin voimiinsa asti ja näytti nyt melkein vaipuvan maahan. Hän syleili minua ja Perjantaita, pudisti käsiämme, ei puhunut sanaakaan, vaan kyyneleet hänen silmissänsä olivat puheliaamat kaikkia sanoja. Minä virvoitin häntä leivällä ja viinillä ja kehoitin lepäämään.

Perjantain kanssa läksin rantaan, johon villeiltä oli jäänyt kaksi hyvää venettä. Se saalis oli arvokkain palkkio voitostani, sillä molemmat veneet purjeineen ja airoineen näyttivät olevan täysin kelvolliset meripurjehdukseen ja herättivät minussa hyvää toivoa. Perjantai kuitenkin sai paraimman palkan. Toisesta veneestä löysin minä suureksi ihmeekseni vielä yhden, käsistä ja jaloista sidotun villin. Minä heti leikkelin poikki hänen kahleensa ja koetin nostaa häntä pystyyn, mutta hän ei tahtonut taikka ei jaksanut seisoa, eikä päästänyt vähintäkään ääntä, katseli vain minua tuskaisesti. Luultavasti hän ajatteli, että häntä nyt tultiin viemään teurastettavaksi. Minä huusin Perjantaita sinne. Hän tuskin ehti nähdä vangin, niin heti syöksyi hänen luoksensa, ilosta huutaen. Hän syleili

häntä, hieroi häneltä nuorain puristamia jalkoja, tanssi riemuiten, nauroi ja itki ja taas juoksi vangin syliin eli yleensä näytti ihan mielettömältä.

Minä en osannut selittää tuota arvoitusta. Kuin espanjalainen tuli sinne ja villien kielellä, jota hän osasi, kysyi Perjantailta, sain sitte tietää, että Perjantai oli löytänyt isänsä.

Seitsemästoista luku.

Robinpojan hallitus.

Kaksitoista villiä olimme surmanneet; heidät ynnä heidän kauhistavan atriensa jäännökset yhdessä hautasimme. Perjantain isän ja espanjalaisen veimme asuntoomme ja saimme myöskin onnellisesti toimitetuksi veneet Vuohipuron suuhun. Taloani puolustamassa oli nyt suurempi varustusväki, jota paitsi meillä oli yksi kanuuna, seitsemän pyssyä, runsaasti ruutia ja ruokavaroja, sitenpä meidän ei tarvinnut peljätä edes suurtaakaan miesvoimaa. Mutta hyvin olin pahoillani. Niin paljo vertä täytyi vuotaa! Niin paljo hirmuisuuksia täytyi minun kokea! Enkä vielääkään voinut sanoa niiden loppuneen, sillä Perjantai loistavin silmin selitteli, että viholliset ihan varmaan tulevat uudestaan. Se hurja sodanhimo ahdisti minun sydäntäni. Minä tuskaisella ikävällä ajattelin taas rauhallista kotoani, jonka olin niin mielettömästi ja ajattelemattomasti hyljännyt! Hyvän isäni kuva oli lakkaamatta silmissäni siitä asti, kuin Perjantai löysi oman isänsä.

Se päivä, jona Perjantai oli saanut takaisin isänsä, oli ollut Torstai, sen tähden nimitimme hänetkin Torstaiaksi. Vanhus oli ajettuneiden jalkainsa tähden vielä tilan omana, mutta häntä haudottiin niin ahkeraan kylmillä kääreillä, että hän jo kolmantena päivänä pääsi autta-

matta liikkumaan. Lempeämpää ja rakkaampaa poikaa kuin Perjantai tuskin oli missään, niin hän huolehti isäntänsä ja hoiteli häntä. Minullekin oli hän niin nöyrä ja kiitollinen, että minä sen tähden mielelläni jätin huomauttamatta hänen villin luontonsa ominaisuudet ja koetin aina ohjata häntä paremmalle tielle.

Kolmantena päivänä taistelun jälkeen istuimme kaikki pöydän ääressä syömässä päivällistämme. Minä olin teurastanut vuohen ja tarjosin, mitä minulla parasta oli. Espanjalainen osasi jonkun verran Karaibin kieltä ja vähän myöskin Englannin kieltä. Ja missä hänen taitonsa ei riittänyt, täytyi ottaa joku latinan sana avuksi. Siten saatoimme ymmärtää toinen toistamme ja minä aloitin neuvottelun nykyisestä tilastamme.

Ensinnä piti Perjantain sanoa ajatuksensa.

„Suuri katsike,“ puhui hän, „punaihoiset sotilaat eivät suinkaan ripusta jousiansa eikä keihäitensä majoihin, he rakastavat sotatointa ja iloitsevat vihollistensa päänahkain ottamisesta. Tämän saaren ranta kyllä kohta vilisee heidän veneistänsä, mutta valkoiset miehet eivät pelkää ja jymisevä käsi kaataa heidät. Suuri katsike antakoon minun käydä samaa tietä kuin hän itse.“

Espanjalainen vastasi siihen: „Minä olen Don Juan Caballos Valladolidista Espanjasta. Haaksirikkoisena jouduttuani villien vankeuteen olen kaksi vuotta elänyt heidän kanssansa ja ollut mukana heidän sodissansa. Ne ovat urhollisia ja kuolemaa halveksivia miehiä ja pitävät vihollistensa voittamista suurimpana kunnianaan. Minä pelkään, että he taivuttavat kansalaisensa tulemaan heidän kanssansa ja siten he voivat saattaa meidät pahaan ahdinkoon. Sen tähden on minusta paras, että me niin pian kuin mahdollista laitamme veneet kuntoon ja lähdemme pois saaresta.“

Torstai puhui näin: „Poikani on minulle kertonut suuresta valkoisesta ruhtinaasta, joka osaa tehdä leimauksia ja jyrinää, joka tulee suurelta hengeltä. Kuin he

pakenivat veneihinsä, vapisivat he kuin naiset. He kertovat punaisille veljilleen, että pahoja henkiä asuu tällä saarella.“

„Hyvät ystävät!“ puhuin minä. „Minä asun nyt jo yhdeksättä vuotta tällä saarella ja luulen itselläni olevan oikeutta katsoa tätä ihan omakseni. Te nautitte minun suojelustani, te asutte minun huoneessani ja te syötte minun ruokaani, olenpa minä teidän henkennekin pelastanut; sen tähden minä vaadin, että te niin kauan, kuin tässä saarella asuskelette, tunnustatte minua herraksenne ja hallitsijaksenne ja lupaatte minua totella. Se on välttämätön minun tähteni ja teidän tähtenne, sillä ainoastaan siten saatamme toivoa voittavamme kaikki vaarat, jotka meitä uhkaavat, ja Jumalan avulla jälleen pääsevämme kukin kotoomme.“

Kuin puheeni lopetin, nousi Don Caballos istualtaan ja juhlallisesti kättä lyöden vakuutti minulle uskollisuutta ja kuuliaisuutta. Torstai ja Perjantai tuskin ehtivät kuulla minun vaatimukseni, niin heti heittäytyivät nöyrästi maahan ja siten maansa tavalla vakuuttivat alammaisuuttansa. Sitte selitin näille alammaisilleni kaikki aikeeni ja he kaikki hyväksyivät ne, vieläpä Don Caballos ylistikin minun älykkäitä suunnitelmiani ja vakuutti niiden hyvin menestyvän.

Niinpä tuli Torstain pitää huolta taloudesta, ruokkia pihassa neljää vuolta ja lypsää niitä sekä muuten tehdä kotiaskaaret ja vartioida taloa. Espanjalainen ja Perjantai saivat vakoomistoimen ja kaksi vartiopaikkaa, joista toinen saattoi pitää silmällä mertä, toinen maapuolta, ja Uskon piti autella heitä. Sitä paitsi oli heidän pidettävä vaaria vuohilaumasta ja hankittava ruokatarpeita ja polttopuita. Öillä vartioimme minä, espanjalainen ja Perjantai vuorotellen, kukin neljä tuntia. Joka aamu kerrottiin minulle yön tapahtumat ja minä sitte jaoin päivätyön. Minä itse otin laittaakseni veneihin kannet ja hyvät peräsimet. Vaikka näyttikin vaaralliselta lähteä niin pienillä

aluksilla aavalle valtamerelle, täytyi kuitenkin saada siihen uskallusta.

Siltä varalta, että villit hyökkäisivät päällemme, vedettiin veneet maalle ja teloja myöten kuljetettiin lähelle asuntoamme. Siellä me tahdoimme puollustautua viimeiseen veripisaraan asti. Kullakin oli oma määrätty tehtävänsä. Minä olin ylipäällikkö ja tykkimies, espanjalainen ja Perjantai olivat pyssymiehet ja Torstain piti ladata pyssyjä; kaksi päivää harjoitettuaan oppikin hän hyvin taitavaksi siinä ammatissaan. Tuottaakseni väestölleni samaa luottamusta, kuin minulla itselläni oli, tahdoin näyttää kanuunan vaikutusta. Minä laukasin vahvan panoksen tiheöksaista puuta kohti, joka oli kolmen sadan askeleen päässä. Tykin jyräys vierä kaus yli saaren ja pitkin mertä ja puusta putosi alas aika sade lehtiä ja oksia. Perjantai ja Torstai vapisivat pelosta ja tahtoivat minua palvella kuin Jumalaa. He rauhoittuivat vasta sitte, kuin näkivät minun ja espanjalaisen hymyilevän.

Kaksi viikkoa oli kulunut tarkassa valppaudessa ja kovassa työssä eikä vielä ollut yhtään villiä näkynyt. Minä aloin vähitellen luopua huolistani ja yhä enemmän jättäytyä ilon ja toivon valtaan. Elinhän minä nyt jälleen ihmisten seurassa ja saatoin osoittaa heille rakkautta sekä heiltä saada rakkautta; varsinkin Perjantai osoitti minulle niin liikuttavaa uskollisuutta, että minä yhä enemmän miellyin häneen. Minä keskustelin joka päivä hänen kansansa ja siten opimme yhä enemmän ymmärtämään toisiamme. Hänellä oli hyvä käsitys ja hän oppi Englannin kieltä ihan kuin leikkiä laskein. Pyhäpäivinä emme tehneet työtä; silloin pidimme taivasalla juhlallisen jumalanpalveluksen. Vaikka espanjalainen oli katolilainen ja minä protestantti ja vaikka punaihoiset veljemme eivät ollenkaan ymmärtäneet meidän kristillisiä rukouksiamme eikä laulumme, niin me kaikki kuitenkin rukoilimme samaa suurta henkeä, jota me kaikki niin vähän käsitämme, vaikka häneltä saammekin niin paljon hyvää.

Kahdeksastoista luku.

Kapinoitsijajoukko.

eneemme oli melkein valmis. Perjantai oli vähän kokenut purjehdusta ja autteli minua reippaasti. Jo olimme määränneet päivän, jolloin aioimme työntää vesille „Toivon“ ja „Isänmaan“; ne olivat venetemme nimet. Silloin Perjantai aikaisin aamulla hengästyneenä palasi tarkastusmatkaltaan ja huusi jo etäältä: „Herra, ne tulevat! ne tulevat! Vene! vene!“

Levollisesti käskin minä espanjalaista tuomaan vielä neljä vuolta pihaan sekä toimittamaan pyssyt tarpeinensa määrättyyn paikkaan. Otettuani kiikarin läksin Perjantain kanssa rantaan. Koillisesta päin tuli tosiaankin vene, minä näin sen jo selvään.

„Perjantai,“ sanoin minä, „eivät nuo ole villejä. Se on englantilainen laivavene, minä näen siinä aseellisia miehiä.“ Ääneni vapisi kiihtymyksestä. „Tule pois,“ jatkoin minä, „tuolta kummulta näemme paremmin.“

„Herra,“ kysyi Perjantai tuskaisesti, „tulevatko he sotimaan meitä vastaan? Tulevatko he syömään meitä?“

„Älä niin tyhmästi kysy!“ vastasin minä. „Ei kukaan valkoinen syö toista.“

Päästyämme kukkulalle näemme edessämme noin puolen peninkulman päässä muhkean laivan. Me molemmat huudahdimme kummastuksesta, Perjantai siitä syystä, että hän ei ollut vielä koskaan nähnyt niin suurta laivaa,

ja minä siitä syystä, että rohkeimmat toiveeni olivat nyt muuttuneet melkein täydeksi varmuudeksi. Mutta oudostuinpa kuitenkin. Mitä oli veneellä asiaa maalle? Siinä näkyi yksitoista miestä. Jos he tahtoivat saada raitista vettä, niin olisihan riittänyt paljon vähemmätkin miehet. Mitä etsi laiva tästä syrjäisestä seudusta? Myrsky ei ollut sitä ajanut, sillä muutamia päiviä oli nyt ollut hyvä ilma. Eivätköhän nuo olleet merirosvoja? Johonkin aikaan ennemmin olisin ehkä katsonut onneksi olla vaikka orjanakin ihmisten joukossa, vaan nyt minua kauhistutti joutuminen rosvojen valtaan.

Minä viittasin Perjantaille ja yhdessä piilottauduimme metsään, salaa tarkastamaan. Vene tuli rantaan. Seitsemän aseellista miestä astui maalle ja heidän jälkeensä kolme miestä kädet sidottuina; yksi jäi, kuten näytti, vartioimaan venettä. Vankien siteet päästettiin auki. Silloin he laskeutuivat polvilleen ja rukoilivat käsiänsä väännellen, mutta aseelliset uhkasivat heitä, jopa heiluttivat miekkojansakin rukoilijain päiden päällä. Minulta oli veri lakata juoksemasta suonissa.

„Näetkös, herra,“ sanoi Perjantai, „englantilaiset miehet syövät myöskin vankejansa.“

„Ei koskaan,“ vastasin minä, „saattavat ehkä surmata, mutta eivät koskaan syö.“

Aseelliset läksivät kävelemään sisemmäksi saarelle ja jättivät vankinsa rantaan. Ne istuivat maassa ja näyttivät ajatuksiinsa vaipuneilta. Tässä oli rikos tekeillä, minun täytyi ehkäistä se.

„Perjantai,“ sanoin minä, „kuule nyt minua tarkkaan! Riennä niin pian, kuin voit, ja tuo tänne Don Caballos ynnä kaikki meidän pyssymme. Torstai vartioikoon taloa.“

„Kyllä, herra,“ vastasi Perjantai ja syöksyi kuin nuoli pois.

Tosin oli vaarallinen ottaa asunnostamme pois kaikki puollustajat, mutta minä olin huomannut, että aseelliset

englantilaiset läksivät itään päin, joten minä saatoin olla huoletta heistä. Ainoastaan veneenvartia oli tiellä ja hänkin näkyi makaavan. Noin puolen tunnin kuluttua heräsi hän ja huomasi veneensä olevan kuivilla, sillä vesi oli luoteen aikana vetäytynyt pois. Tottapa hän nyt ajatteli vartioimista tarpeettomaksi, sillä hänkin läksi kumppaniensa jäljestä saarelle kävelemään.

Kuin Perjantai ja espanjalainen pyssyinsä tulivat, käskin minä:

„Jääkää tänne, ystävät, kunnes minä miekallani viitataan teitä tulemaan; minä menen yksin edeltä. Pysykää piilossa.“

Ne kolme onnetonta istuivat vielä samassa paikassa eivätkä huomanneet minun tuloani, he kun olivat seljin minuun.

„Keitä te olette, miehet?“ kysyin minä Englannin kielellä.

Odottamaton puhuttelu ja minun outo näköni, sillä minä yhä vielä käytin karvaista pukua ja partani oli pitkä, peljästytti heitä niin, että he kauhastuen nypähtivät ylös ja sanaa saamatta katsoa tuijottivat minuun.

„Älkää peljätkö,“ sanoin minä, „vaan vastatkaa nopeasti.“

„Herra,“ vastasi yksi nostaen hattua, me olemme englantilaisia. Minä olen tuon laivan kapteeni, tämä on minun perämieheni ja tämä kolmas on matkustavainen. Minun laivaväkeni on noussut kapinaan minua vastaan ja anastanut laivani. He aikoivat murhata meidät, mutta nyt he ovat jättäneet meille henkemme ja tuoneet meidät tähän yksinäiseen saareen kuolemaan puutteessa ja kurjuudessa.

„Mitä teidän laivamiehenne etsivät tuolta metsästä?“

„He etsivät palmunlehtiä tuoreiksi kaaliksiksi.“

„Montako pyssyä heillä on?“

„Kaksi he ottivat mukaansa, kolmas on tuolla veneessä.“

Minä sivalsin miekkani ja viittasin. Minun ystäväni tulivat juosten ja englantilaiset kummastuivat vielä enemmän.

„Herra kapteeni,“ sanoin minä, „minä tahdon oman henkeni uhalla auttaa teitä, vaan ainoastaan kahdella ehdolla: Te ja teidän molemmat kumppaninne lupaatte minua totella kaikin puolin niin kauan, kuin olette tässä saarella. Ja toiseksi: kuin jälleen saatte laivan haltuunne, tulee teidän maksutta viedä minut ja minun kumppanini Englantiin.“

„Te olette oikea taivaan lähettiläs!“ huudahti kapteeni ilosta säihkyvin silmin, „minä lupaan molemmat. Laivani, tavarani ja henkeni on teidän vallassanne.“ Ja molemmat toisetkin englantilaiset lupasivat totella minua täydellisesti.

„No hyvä,“ sanoin minä, „tässä on sitte jokaiselle pyssy. Meillä on niitä kuusi, kapinoitsijoilla ainoastaan kaksi. Perjantai hakekoon seitsemännen pois veneestä. Seuratkaa minua ihan hiljaa, niin tapaamme vihollisemme ihan heidän aavistamattansa.“

Koska meillä oli vastassamme rohkeita ja rikoksen tehneitä miehiä, niin oli suuri varovaisuus tarpeen. Minä tähystelin kiikarillani, missä he nyt olivat.

„Tuolla makaavat teidän miehenne syvässä unessa, herra kapteeni“, kuiskasin minä. „Me saattaisimme surmata heidät kaikki. Vai tahdotteko säästää joitakuita?“

„Kaksi heistä on ilmeistä konnaa“, vastasi hän. „He juuri ovat viekoitelleet minun väkeni ja kuin heidät saadaa pois tieltä, toivon minä muiden tulevan jälleen kuuliaisiksi.“

„Hyvä,“ vastasin minä, „niinpä te ja perämiehenne tähdätkää niitä molempia kapinanjohtajia, me muut piiritämme makaajat ja otamme heiltä pois molemmat pyssyt. Muuten toimittakaa, mitä minä käsken. Ken tekee vastarintaa, se ammutaan.“

Kaikki onnistui toivon mukaan. Pahantekijät maka-

sivat mitään aavistamatta ja olivat jo meidän vallassamme, kuin heräsivät.

Minä komensin: „Tähdätkää!“ Jokainen valitsi ammuttavansa. Makaajat hypähtivät ylös, mutta horjahtivat takaperin, kuin näkivät uhkaavat pyssynsuut edessänsä.

Ainoastaan molemmat johtajat sieppasivat sapelinsa. Mutta tuskin ehtivät he niitä paljastaa, kuin he ammuttuina vieriskelivät veressänsä. Kapteeni ja perämies olivat panneet tuomion toimeen.

„Ken liikahaa, on kuoleman oma!“ huusin minä kovemmalla äänellä. „Pankaa pois sapelit!“ Kaikki tottelivat; minä sidotin heidät. Siten olimme saaneet täydellisen voiton.

Vielä oli kuusikolmatta miestä laivassa. Kapteeni ajatteli olevan vaikean päästä vastoin heidän tahtoansa laivaan, sillä he tiesivät englannin lain mukaan kaikki ansainneensa hirsinuoran ja sen tähden olivat taistelevat viimeiseen asti. Minä siis käskin vetää veneen maalle ja hakata pohjaan reiän. Tavarat kannettiin piiloon, ja muuten jäin odottelemaan, mitä laivan vallitsijat nyt aikoivat tehdä.

Kuin minä saatoin kapteenin vuoriasuntooni, oli hän ihmeissään sen laitoksista. Hän ei ollut luullut löytävänsä täältä hyvin turvattua ja kaikilla tarpeilla kylliksi varustettua ihmisasuntoa. Hän tunsii olevansa täällä niin hyvässä turvassa kuin linnassa ainakin ja oli varma voitosta, vaikka kapinoitsijat koettaisivat rynnäköäkin.

Vierasten virkistykseksi teurastin nuoren vuohen ja toimitin pöydälle parasta, kuin kyökissä ja kellarissa oli. Vangit, joita Perjantai ja perämies pihassa vartioitsivat, saivat myöskin ruokaa.

Yhdeksästoista luku.

Paha omatunto.

Atrian jälkeen tiedustin kapteenilta kahden kesken, mitä hän aikoi kuudelle vangillemme. Hyväksytyäni hänen aikeensa saatoin minä hänet pihaan. Siellä hän puhutteli väkeänsä näin:

„Miehet, te tiedätte, että kapinoimisellanne olette kuoleman ansainneet. Tämän saaren ruhtinas“ — hän kumarsi minulle ja minun täytyi itsekseni nauraa ruhtinasta, joka käytti karvanahkaista pukua, mutta vangit odottivat joka sanaa kapteeninsa suusta — „tämän saaren ruhtinas on kuitenkin antanut minulle luvan käyttää oikeuden sijasta armoa ja lahjoittaa teille henkenne, jos täytätte yhden ehdon.

Mies parat olivat vavisseet kuoleman pelossa; nyt he lankesivat polvillensa, vakuuttivat katuvansa ja lupasivat kapteenille uskollisuutta ja kuuliaisuutta.

„No hyvä,“ jatkoi hän, „niinpä luvatkaa auttaa minua viimeiseen hengenvetoonne asti saamaan laivaa takaisin haltuuni.“

„Me lupaamme“, sanoivat he.

„Päästäkää sitte heidät irti“, käskin minä. Miehet olivat niin onnelliset ja kiitolliset, että suutelivat meidän käsiämme. Me mielellämme uskoimme saattavamme luottaa heihin emmekä siinä pettyneetkään.

Mereltä jymähti kanuunan laukaus.

„Ahah!“ sanoi kapteeni, „he ilmoittavat odottavansa.“
Vielä kaksi laukausta kuului.

„Kyllä saatte kauan odottaa veneenne tuloa,“ nauroi perämies; „se on hyvässä rauhassa.“

Kuten luulimme, tapahtuikin. Kuin vene merkin jälkeen ei palannut, laskettiin laivasta toinen vene ja lähettiin maalle. Me tarkastelimme tulijoita ja näimme kymmenen miestä, kaikilla ampuma-aseita muassa. Kapteeni katsellessaan kiikarilla sanoi:

„Paha kyllä, näen minä heidän joukossaan ainoastaan kolme rehellistä miestä. Muut, varsinkin venemies, ovat niin paatuneita konnia, että he julkeavat tehdä mitä hyvänsä. He ainoastaan väkivallan edessä taipuvat.“

Joukkue souteli pitkin rantaa, mutta tietysti löytämättä venettä, jota etsivät. Sitte nousivat he maalle, vaan jättivät veneesen vartioita. Se ei ollut toivomme mukaan, sillä mitäpä meitä auttoi miesten saaminen valtaamme, jos vene pääsi pois. Löydettyään etsimänsä veneen, hämmästyivät he sanomattomasti. He tutkivat reikää sen pohjassa, katselivat joka taholle ja seisoivat neuvottomina; arvoitus oli heistä ihan selviämätön. Viimein he kaikki kovasti huusivat kolme kertaa. Ei mitään vastausta. Sitte he ampuivat yht' aikaa pyssynsä. Se kaikui kuin jyrinä metsässä ja laaksoissa, mutta ainoastaan kaiku vastasi.

He pitivät pitkän neuvottelun ja me näimme sen päätöksen. He ampuivat vielä muutamia kertoja ja, kuin ei mitään vastausta kuulunut, palasivat veneensä ja sou-sivat pois.

Kapteeni kalpeni ja mutisi: „Laivani on mennyttä.“

„Eihän toki,“ vastasin minä, ei pidä joutua hämilleen. Perjantai, ammu, mutta juokse tuonne vesakkoon, ett' eivät näe savua.“

Se juoni auttoi, vene palasi. Minä lähetin Perjantain ja perämiehen metsään.

„Sieltä huutakaa noille kapinoitsijoille,“ käskin minä

heitä, „ja kuin he lähestyvät, houkutelkaa heitä huutamalla yhä etemmäksi; sitte palatkaa suorinta tietä takaisin.“

Kapinoitsijat vetivät veneen maalle ja jättivät kaksi miestä sitä vartioimaan. Kuin houkuttelijain ääni kuului, menivät he metsään, kuka minnekin päin. Yhä etempää kajahteli huuto ja ilta alkoi jo hämärtyä.

Nyt minä läksin rantaan joukkoni kanssa, johon lisäksi olin ottanut kolme luotettavinta vankia, niin että meitä oli yhdeksän miestä.

Veneen vartijat Jack ja Robertinpoika olivat mukavuudekseen asettuneet erään puun suojaan. Hiljaa hiipi kapteeni edeltä ja kaatoi lujalla pyssynperän iskulla Robertinpojan maahan ja toinen oli piiritettynä ennen, kuin ehti ylöskään nousta.

„Armoa, armoa, kapteeni!“ vaikeroi Jack ja laskeutui polvilleen, kuin näki edessään herransa, pyssynperä iskuun nostettuna. „Toiset minua pakottivat. Armoa, armoa!“

Kapteeni heitti lyönnin, minä sidotin vangit. Vene vedettiin vielä ylemmäksi rannalle, pohjaan hakattiin reikä ja kaikki tavarat korjattiin pois. Kuin Perjantai ja perämies palasivat, panin minä väkeni väijyksiin ja käskin heidän odottaa ihan hiiskahtamatta. Kapteenille, perämiehelle ja Jackille minä vielä annoin erityisiä käskyjä. Jackille minä lupasin, jos hän tarkkaan teki minun käskyni mukaan, puhua hänen puolestaan kapteenille. Siten varustauduttuamme odotimme runsaasti puoli tuntia, kunnes viimein näimme vihollisten tulevan, venemies esinnä.

He astuivat juuri veneensä luo, mutta kukapa voisi kuvata heidän hämmästyksensä, kuin he näkivät senkin puhkaistuna ja tyhjänä! Ensin he seisoivat kuin kivettyneinä, sitte katsoivat arasti taaksensa, ikään kuin peljäten näkevänsä pahoja henkiä, ja viimein he huusivat Jackia ja ja Robertinpoikaa, mutta me olimme ihan hiljaa. Taikudestako, jota yhä pimenevä hämärä enensi, vaiko tuskasta, että nyt eivät mitenkään voineet päästä laivaansa takaisin, he käyttäytyivät kuin hurjat hullut, samapa se, mielettö-

miltä he ainakin näyttivät. Muutamat juoksentelivät edes takaisin ja itkivät, toiset kiroilivat ja toruivat venemiestä, että oli saattanut heidät onnettomuuteen, ja jotkut heittäytyivät tuskissaan maahan.

Nyt oli hetki tullut hyökätä heidän kimppuunsa. Minä komensin: „Ottakaa vaari!“ Kapteeni ja perämies juoksivat esiin, ampuivat molemmat venemiestä ja sattuivat niin hyvästi, että hän heti kaatui maahan, ääntä päästämättä. Vielä kerran komensin: „Tähdätkää!“ Kauhistuneet petturit joutuivat ihan neuvottomiksi, näkivät johtajansa kaatuvan ja paha omatunto saattoi heidät vapisemaan. Silloin astui Jack esiin.

„Tom Smith,“ huusi hän, „Tom Smith!“

„Sinäkö se olet, Jack?“ kuului vastaus.

„Niin, minä se olen“, huusi Jack. „Herran tähden, Tom Smith, älkää kauan mietiskelkö, vaan antautukaa heti, muuten olette kaikki kuoleman omat.“

„Kelle meidän pitää antautua?“

„Meidän kapteenimme on täällä ja tämän saaren ruhtinas väkensä kanssa. He ampuvat teidät heti paikalla, jos ette antaudu.“

„Antaako hän meille anteeksi? Jos hän säästää henkemme, niin me antaudumme.“

Nyt kapteeni ryhtyi puhumaan.

„Tom Smith, tunnetko minun ääneni?“

„Kyllä minä tunnen, kapteeni.“

„Tiedäthän, että minä pidän sanani. Jos heti panette pois aseenne, niin on henkenne säästetty, kaikkein muiden paitsi Will Atkinsin.“

„Armoa, armoa!“ huusi Atkins, „enhän minä ole enempää tehnyt kuin muutkaan, minä antaudun.“

Atkins, sinä ensinnä otit minut kiinni, sinä haukuit minua ja sidoit minut.“

„Armoa, armoa!“ vaikeroi Atkins, „muut ovat olleet yhtä pahat kuin minäkin.“

„Rukoile ruhtinasta; minä koetan puhua puolestasi.“

„Ottakaa vaari!“ komensin minä kolmannen kerran, ja heti heittivät kaikki kapinoitsijat aseensa pois ja antoivat sitoa itsensä.

Kahdeskymmenes luku.

Loppu.

Sill' aikaa, kuin vankeja vietiin pois, pidin minä neuvottelua kapteenin ja hänen perämiehensä kanssa. Ei kannattanut hukata aikaa; kapteeni oli kiireissään saamaan laivaa takaisin haltuunsa. Hänellä olikin nyt kaksi venettä ja yhdeksäntoista pyssyä, ja vankien joukosta luutteli hän yksitoista miestä, joihin luuli saattavansa varmasti luottaa. Hän itse, perämies ja matkustaja tahtoivat johtaa tätä valloitusretkeä ja minä lupasin hänelle vielä Don Caballon avuksi. Niinpä heitä oli viisitoista miestä, jota vastoin laivassa oli vielä kuusitoista. Perjantain piti minun kanssani jäädä vartioimaan vankeja.

Perämies heti pani kuntoon veneet. Reiät tukettiin ja naulattiin kiinni, peräsimet asetettiin paikoilleen ja miehet jaettiin veneihin. Puolen yön tullessa erosimme, minä toivottaen onnea ja kapteeni iloisessa toivossa. Olimme sopineet, että kolme kanuunanlaukausta merkitsivät ja ilmoittivat minulle yrityksen onnellista päätöstä.

Sill' aikaa, kuin veneitä työnnettiin mereen, läksimme minä ja Perjantai viemään vankejamme asuntoomme. Torstai ja Usko ottivat meitä vastaan kaikenlaisilla ilon osoituksilla, vaan minun ajatukseni liitelivät toisaalla ja minua pelotti kuin lasta, kuin ajattelin, että toiveeni saataisivat raueta. Torstai ja Perjantai jäivät vartioimaan,

vaan eipä minullekaan tullut unta, vaikka olinkin väyksissä päivän ponnistuksista ja vaaroista.

Minä nousin ja läksin rantaan. Sekä maalla että merellä vallitsi tyyni, juhlallinen hiljaisuus, ei lehtikään värähtänyt, kuu ja tähdet loistivat tyynesti ja ihmeellisen kirkkaasti. Ainoastaan minun sielussani kuohui. Minä toivoin ja pelkäsin, minä rukoilin enkä kuitenkaan voinut uskaltaa; minä tahdoin olla vahva, vaan olin huolissani ja kuuntelin tarkkaavasti. O rauhaton ihmissyhdän! Niin kauan, kuin sykintäsi kestää, tavoittelet sinä rauhaa, mutta turhaan; se tulee sinulle osaksi vasta sitte, kuin lakkaat sykkimästä!

Viimein jymähti pamaus läpi yön, minä vapisin odotuksesta. Sitte toinen! Oliko tosiaankin mahdollista? Vielä kolmas! Minä laskeuduin polvilleni ja itkin. Minä koetin rukoilla, mutta huuleni ja ajatukseni eivät totelleet; minä saatoin ainoastaan nyyhkiä ja itkeä. Lakkaamatta juoksivat kyneleeni, minä tunsin vain, että hyvä taivaan Jumala oli armollinen ja laupias ja minä hänen edessään mitätön kuin maan matonen.

Aamulla oli suuri laiva ankkurissa vuoriasuntoni näkyvissä.

Kapteeni tuli maalle ja sulki minut syliinsä.

„Ystävänä,“ sanoi hän, „pelastajani! Tuossa on laivani ja teillä on nyt valta käyttää sitä ynnä kaikkea, kuin minulla on, miten tahdotte.“

Minä olin niin liikutettu, että tuskin saatoin puhua. Minä syleilin kapteenia ja annoin hänen kertoa retkensä.

„Kuin lähestyimme laivaa,“ kertoi hän, „käsikin minä Tom Smithin huutaa laivan vartioille ja sanoa kaikki olevan hyvin, kapteenin poissa tieltä ja kumppanit löytyneinä. Vartia laski alas laivaportaat. Tom Smith ja Jack nousivat ensinnä ylös, sitte perämies ja minä. Heti ryntäsimme kiinni vartioihin ja tukkesimme heiltä suun, kun he huusivat. Sill' aikaa, kuin muu väkeni kiipesi ylös, juoksivat kokki ja kaksi juopunutta laivamiestä ulos kyö-

kistä, huutaen: „Petosta! auttakaa! auttakaa!“ Samalla he sivalsivat veitsensä ja ryhtyivät puollustautumaan. Me löimme heidät maahan ja teimme mykiksi ainiaaksi. Minä heti suljetutin luukut ja siten olivat muut kapinoitsijat laivan ruumaan vangittuina.

„He olivat kuitenkin tällä välin nousseet riippumatoistansa ja tarttuneet aseihin. He eivät tahtoneet kuulla puhuttavankaan antaumisesta ja varsinkin heidän valitsemansa uusi kapteeni kiihotti heitä vastarintaan. Nyt oli vaikein työ jäljellä. Perämiehen täytyi neljän muun kanssa rynnäköllä valloittaa kajuutta, johon kapinapakteeni ja kaksi muuta kapinoitsijaa oli sulkeutunut. Me olimme varajoukkona ja vartioitsimme kannelta kajuuttaan vievää ovea. Kun kajuutan sisäovi saatiin murretuksi, alkoi hurja taistelu, jossa kolme minun miestäni haavoittui. Mutta saivat he kuitenkin voitetuksi ne raivokkaat, ja kuin johtaja kaatui, antautuivat kaikki muut ilman ehtoja.

„Niinpä minä nyt olen taas laivani valtiaana,“ päätti kapteeni kertomuksensa. „Teidän ihmisystävällistä ja urhollista apuanne minun tulee kaikesta kiittää, enkä sitä velkaani saa koko ikänäni maksetuksi.“

„Ei, kapteeni,“ vastasin minä, „jos tästä saaresta, jossa minä olen monta vuotta viettänyt yksinäni suuressa puutteessa, saatatte minut kotiin, niin on velkanne kokonaan maksettu. Mutta te ja minä kiittäkäämme Jumalaa, joka on meidät pelastanut kaikesta vaarasta.“

Tämän puheen aikana oli kapteeni toimittanut minulle odottamatonta iloa ja kannattanut paljon arvokkaita lahjoja minun asuntooni, leipää ja viiniä, suolattua lihaa, keitettyjä hedelmiä, jauhoja, sokuria ja paljon muuta sekä arkullisen pito- ja liinavaatteita. Minun täytyi nyt, tahdoinpa taikka en, riisua erakkopukuni ja pukeutua europalaisiin vaatteihin. Ruhtinaan ei muka sopinut käyttää karvanahkavaatteita, ja kapteeni tahtoi minua panemaan viimeiset järjestelyni toimeen sopivalla arvokkaisuudella.

Vankien joukossa oli viisi, joita kapteeni ei voinut

enää ottaa suosioonsa. Ja jos heidät olisimme ottaneet mukaan, olisivat he kotimaassa joutuneet hirsipuuhun. Minä kutsuin heidät eteeni ja puhuin kaikkein kuullen heille:

„Te olette, kuten itsekin käsitätte, rikkoneet sekä Jumalan että ihmisten lakia, ja häpeällisen kuoleman rangaistus on edessänne. Kuitenkin minä käytän oikeuden sijasta armoa ja asetan teidän ihmisystävällisen kapteeninne suostumuksella teille valittavaksi kaksi ehtoa: Tahdotteko palata Englantiin ja siellä astua tuomarin eteen? Vai tahdotteko jäädä tähän saareen vapaaehtoiseen maanpakoon ennemmin kuin joutua hirteen?“

Miehet tietysti valitsivat viimemainitun ehdon ja olivat siitä kiitollisetkin. Minä lahjoitin heille asuntoni kaikkein varustuksineen, neuvoin heille maisin ja banaanin viljelystä, ruukkujen ja korien tekoa, karjanhoitoa ja maitotaloutta, leivän paistamista ja kaikkea, jossa monivuotiset kokemukseni saattoivat olla heille hyödyksi. Kapteeni vielä antoi heille lisää ruutia ja työkaluja sekä herneitä, papuja ja jyviä siemeneksi. Erakkoaikani muistoksi otin minä ainoastaan turkkipukuni, päivänvarjoni, nuolia ja jousen, kivikirveen, Poolin, Uskon ja Mikon. Perjantai ei tahtonut mitenkään erota minusta; kapteeni tarjoutui vieämään häntä ja hänen isäänsä takaisin maamiestensä luo, vaan Perjantai heittäytyi maahan minun eteeni ja rukoili hartaasti, että minä en hylkäisi häntä.

Kolme päivää kului näissä lähtövalmistuksissa. Erohetkenä pyysin lupaa olla vielä vähän aikaa yksinäni. Kaikki poistuivat ja minä nousin vielä kerran, viimeisen kerran, Vuohivuoreni kukkulalle. Sieltä surumielin katselin rakasta saarta, jossa olin niin monta surua ja iloa kokenut. Kevytmielisenä ja ajattelemattomana olin tänne joutunut, vaan nyt läksin miehenä, jonka järki oli teroitunut, mieli jalostunut ja tahdon voima vahvistunut. Minä en ollut huolinut Jumalasta enkä ihmisistä; kymmenvuotisen koetusajan jälkeen nyt ainakin koetin kaikesta sie-

lustani rakastaa Jumalaa ja lähimmäistäni niin kuin itseäni. Vielä viimeisen kerran täällä lähetin kiitosrukouksen sille Korkeimmalle, joka oli minua niin armollisesti johtanut.

Heinäkuun 14 päivänä 1658 astuin minä kello seitsemän illalla veneeseen, joka vei minut laivaan. Espanjalainen ja Torstai olivat jo edeltä vieneet tavarani, Perjantai odotti minua, Pooli käsivarrella, ja saareen jäävät vangit kiittelivät ja toivottivat onnea.

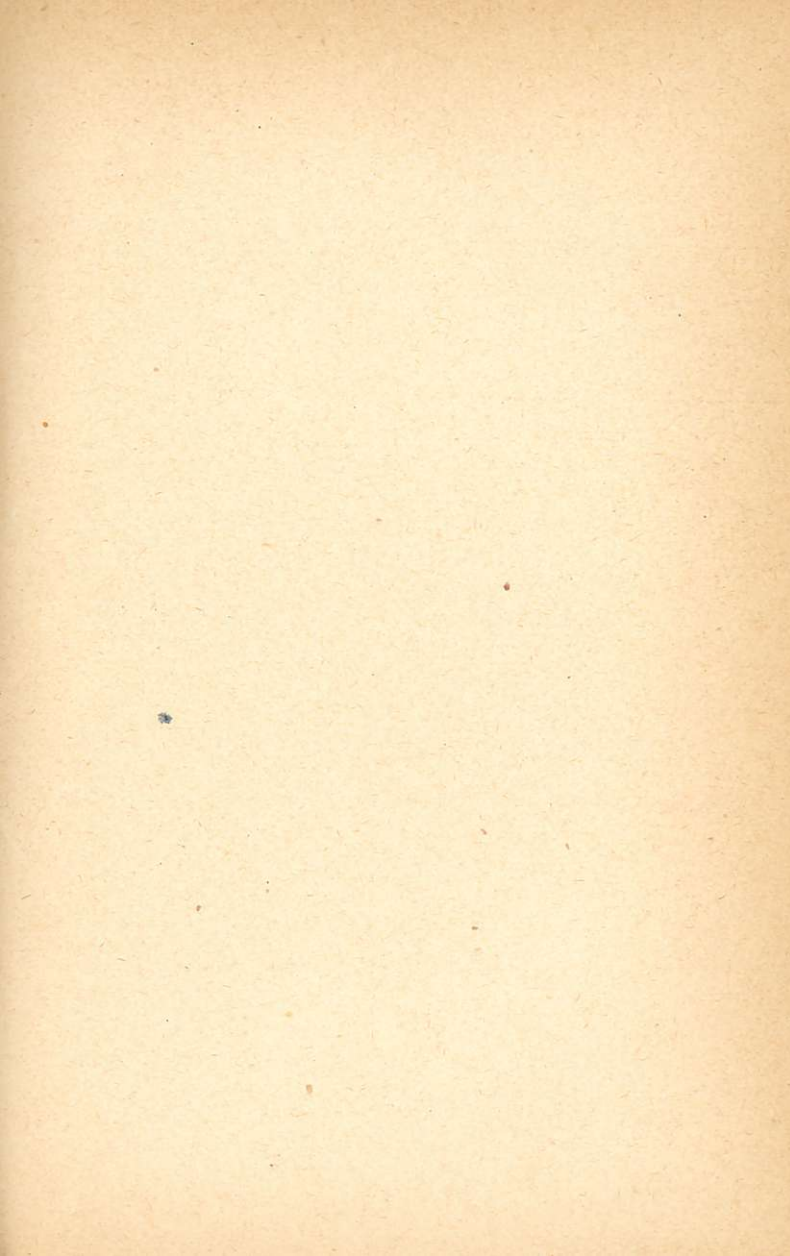
Lokakuun 9 päivänä samana vuonna riensin Lontoon tuttuja katuja pitkin isäni kotoa kohti. Minä olin kirjeellä ilmoittanut tuloni, mutta itse en ollut mitenkään voinut saada mitään tietoa omaisistani. Olivatko he vielä elossa? Olivatko he vielä suutuksissaan? Vapisevalla kädellä avasin oven, riensin huoneeseen ja näin edessäni isäni.

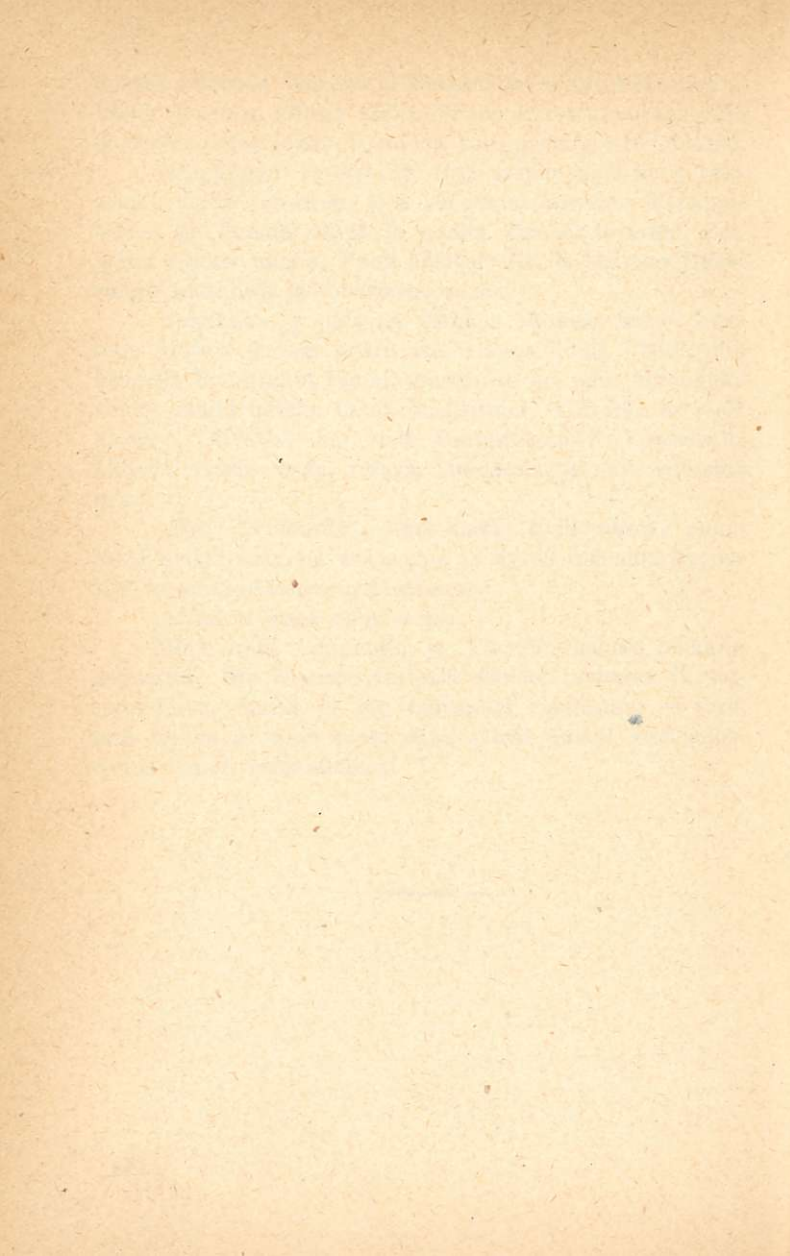
„Isä!“ „Poikani!“ Siinä kaikki, kuin saimme puhuksi syleillessämme toisiamme ja hyvää tekevillä kyneillä keventäessämme sydäntämme.

Äitini ei enää ollut elossa.

Minä opin Perjantain ja Torstain kanssa nikkarin ammattia. Me olemme yhdessä eläneet rauhassa ja uutteruudessa, mutta ei ole hälvennyttä mielestäni se suru, että minun ei ollut suotu enää nähdä äitiäni eikä sulostuttaa hänen vanhuuttansa.

Tuhansille kodeille tuhatjärvien maassa

Kokoelma tarjoo arvokkaita teoksia mitä huokeimmasta hinnasta. Tähän saakka on ilmestynyt:

- N:o 1. *Pohjan-Piltti*. Kuvaus lopulta 13:ttä vuosisataa. Kirjoitti *Yrjö-Koskinen*. Uusi painos. Hinta 35 p.
- N:o 2. *Suomalaisia sananlaskuja*. Selittänyt *Elias Lönnrot*. Hinta 35 penniä.
- N:o 3. *Sotamies Ivanovin muistelmia*. Kirjoittanut *Wsewolod Garshin*. Suomentanut M. Wuori. Hinta 35 p.
- N:o 4. *Aleksanteri Petöfin runoja*. Koonnut *Severi A.* Ynnä Petöfin elämäkerta. Hinta 35 p.
- N:o 5 & 6. *Eläinten elinkeinot ja teollistoimet*. Parhaiten lähteitten mukaan kirjoittanut *O. M. Reuter*. Suomentanut Hilja. Useilla puupiiroksilla varustettu. Hinta 70 p.
- N:o 7 & 8. *Mexikon valloitus*. Kappale Amerikan historiaa. Kirjoittanut *Tyko Hagman*. Kuvilla varustettu. Hinta 70 p.
- N:o 9. *Pappilan twassa*. Yksinäytöksinen huvinäytelmä. Kirjoitti *Martti Wuori*. Hinta 35 p.
- N:o 10. *Juhani Ahon kirjoittamia lastuja*. Valikoima teoksista „Lastuja“ ja „Uusia lastuja“. Hinta 35 p.
- N:o 11 & 12. *Suomen kalat ja kalastus Suomessa*. Kirjoitti *O. M. Reuter*. Suomensi *W. Peltonen*. Kuvilla varustettu. Hinta 70 p.
- N:o 13. *Protestanttisuus ja sen vaikutus kansojen menestykseen*. Kirjoitti *Emile de Lavaley*. Suomensi *A. Meurman*. Hinta 35 p.
- N:o 14. *Singonneita säkeneitä*. Kirjoitti *Louise Westkirch*. Suomentanut *Helmi Setälä*. Hinta 35 p.
- N:o 15. *Joulu-ilta*. Kirjoittanut *Charles Dickens*. Suomennos. 95 sivua. Hinta 35 p.
- N:o 16. *Hän on Sysmästä*. Huvinäytelmä yhdessä näytöksessä. Mukaillut *Minna Canth*. Hinta 35 p.
- N:o 17. *Metsänvriistan hoidosta Suomessa*. Kirjoittanut *Karl H. Lindholm*. Suomennos. Useilla kuvilla varustettu. 35 p.
- N:o 18. *William Ew. Gladstone*, valtiomies ja kansanystävä. Kirjoittanut *O. W. Ålund*. Suomennos. Gladstonen kuvalla varustettu. Hinta 35 p.

Kuusi eri vihkoa korukansissa maksaa 2 m. 75 p.

Tämä arvokas ja todellakin huokeahintainen kokoelma on jokaisen kansalaisen kirjastoon hankittava. Perheen kaikille jäsenille se tarjoo hyvää ja hyödyllistä lukemista.